

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
———— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 ————

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΠΜΣ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΜΑΘΗΜΑ: ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΣΔΑ-

ΘΕΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2023-2024

ΘΕΜΑ: «Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία»

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ: ΚΑΨΑΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΛΙΑΝΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

Διδάσκοντες Καθηγητές : **Α. ΤΖΑΝΝΕΤΗΣ (επιβλέπων)**

Α. ΔΗΜΑΚΗΣ

Αθήνα, Ιούνιος 2024

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΚΑΨΑΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.....	3
I. Η Δομή της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	4
1. Το Συλλογικό Όργανο.....	4
2. Τα Μόνιμα Τμήματα.....	5
3. Ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας.....	8
4. Ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας.....	10
Καταληκτικές σκέψεις.....	11
II. Η καθ' ύλην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	13
III. Η άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	16
IV. Η έρευνα κατά τον Κανονισμό 2017/1939.....	18
V. Ο δικαστικός έλεγχος των πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	21
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΙΑΝΟΣ ΠΕΤΡΟΣ.....	25
1. Πρόλογος.....	25
2. Ανακριτική διαδικασία: Η Διεξαγωγή των ερευνών.....	28
2.1. Τα μέτρα της έρευνας.....	29
2.2. Η διεξαγωγή των ερευνών από τον εντεταλμένο ευρωπαϊκό εισαγγελέα στην ελληνική έννομη τάξη.....	30
2.3. Οι διασυνοριακές έρευνες.....	46
2.3.1. Υποχρέωση διαβούλευσης- Εσωτερικός μηχανισμός επίλυσης του ζητήματος.....	49
2.3.2. Τα διαθέσιμα ερευνητικά μέτρα διασυνοριακών ερευνών - Η εξαίρεση της παραγράφου 6 του άρθρου 31 του Κανονισμού: προσφυγή στις νομικές πράξεις περί αμοιβαίας αναγνώρισης ή διεθνούς δικαστικής συνδρομής.....	50
2.3.3. Περιπτωσιολογία δικαστικής συνεργασίας για διασυνοριακή έρευνα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	51
2.3.3.1. Το ζήτημα της έκτασης του δικαστικού ελέγχου που πρέπει να ασκεί το κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε. κατά την παροχή δικαστικής έγκρισης για τη λήψη ερευνητικού μέτρου: Η Υπόθεση C-281/22 του ΔΕΕ.....	57
2.3.3.4. Το ζήτημα της δικονομικής αξιοποίησης αποδεικτικών μέσων που ελήφθησαν στο πλαίσιο διασυνοριακών ερευνών.....	67
3. Ολοκλήρωση ανακριτικής / ερευνητικής διαδικασίας: Τρόποι περαίωσης της δικογραφίας.....	70
3.1. Δίωξη και παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου.....	71
3.1.1. Απλουστευμένες διαδικασίες δίωξης.....	75
3.1.2. Αρχαιοθέτηση δικογραφίας.....	76
4. Ο ρόλος του Ε.Ε.Ε. κατά την εκδίκαση της υπόθεσης και η άσκηση των ενδίκων μέσων.....	79
5. Καταληκτικές σκέψεις.....	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ.....	82

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΚΑΨΑΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Εισαγωγή- Ιστορική αναδρομή

Στόχος της παρούσας εργασίας αποτελεί η ανάδειξη του δικαστικού θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, η οποία είναι επιφορτισμένη με την καταπολέμηση των αξιόποινων πράξεων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της, ο οποίος συστάθηκε με τον Κανονισμό 2017/1939.

Η ίδρυση της είχε ήδη προταθεί στο Corpus Juris αλλά δεν έτυχε την αποδοχή αρκετών κρατών μελών. Τα κράτη μέλη ανέκαθεν ήταν πολύ διστακτικά να παραχωρήσουν μέρος της κρατικής τους κυριαρχίας στην Ένωση και πόσω δε μάλλον της ποινικής δίωξης των εγκλημάτων. Παραδοσιακά η αρχή της εδαφικότητας, ως αρχή του διεθνούς ποινικού δικαίου, αλλά και ως εκδήλωση της αρχής της εθνικής κυριαρχίας έδινε την δυνατότητα στα κράτη να επιλαμβάνονται των πράξεων που συμβαίνουν εντός της επικράτειας τους, είτε με την μορφή της πράξης είτε με την μορφή του αποτελέσματος. Ωστόσο, με την απόλυτη εμπιστευση της καταπολέμησης των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης στα κράτη μέλη, είχε παρατηρηθεί πως λόγω των εκάστοτε εθνικών προβλέψεων δεν επιτυγχανόταν επαρκώς ο στόχος αυτός.

Το ζήτημα επιλύθηκε με την Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία έδωσε την νομική βάση για την ίδρυση της ΕΡΡΟ και συγκεκριμένα με το άρθρο 86 ΣΛΕΕ ρυθμίστηκαν η διαδικασία για τη σύσταση, οι αρμοδιότητές και οι εξουσίες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Ωστόσο, οι αρχικές προτάσεις της Επιτροπής δεν έχαιραν της αποδοχής των Κρατών μελών. Εν τέλει, σύμφωνα με το 86 παρ.1 της ΣΛΕΕ, ο Κανονισμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της ενισχυμένης συνεργασίας τουλάχιστον 9 κρατών μελών .

Στις 3 Απριλίου 2017 το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Κροατία, η Κύπρος, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Φινλανδία ενημέρωσαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή ότι επιθυμούν να καθιερώσουν ενισχυμένη συνεργασία σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Επιπλέον, αντιστοίχως, με τις επιστολές της 19ης Απριλίου 2017, της 1ης Ιουνίου 2017, της 9ης Ιουνίου 2017 και της

22ας Ιουνίου 2017 η Αυστρία, η Εσθονία, η Ιταλία και η Λετονία έκαναν γνωστή την επιθυμία τους να συμμετάσχουν στην καθιέρωση της ενισχυμένης συνεργασίας.

I. Η Δομή της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποτελεί αδιαίρετο οργανισμό της Ένωσης που λειτουργεί ως ενιαία Εισαγγελία με αποκεντρωμένη δομή και νομική προσωπικότητα¹, οργανωμένη σε κεντρικό και σε αποκεντρωμένο επίπεδο², λειτουργεί δε ως ενιαία υπηρεσία, απαλλαγμένη από την ανάγκη να καταφύγει στο παραδοσιακό σύστημα της δικαστικής συνδρομής ή της αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά εξαρτώμενη από την κράτη μέλη κατά την εκτέλεση του έργου της.

Το κεντρικό επίπεδο αποτελείται από την Κεντρική Εισαγγελία στην έδρα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Η Κεντρική Εισαγγελία συγκροτείται από το Συλλογικό όργανο, τα Μόνιμα Τμήματα, τον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα, τους Αναπληρωτές Ευρωπαϊούς Εισαγγελείς, τούς Ευρωπαϊούς Εισαγγελείς και τον Διοικητικό Διευθυντή. Το αποκεντρωμένο επίπεδο αποτελείται από ευρωπαϊούς εντεταλμένους εισαγγελείς που θα εδρεύουν στα κράτη μέλη. Καθένας από αυτούς τους φορείς έχει διακριτό ρόλο.

1. Το Συλλογικό Όργανο³

Το συλλογικό όργανο ως όργανο της κεντρικής δομής της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, συνέρχεται τακτικά και είναι υπεύθυνο για τη γενική επίβλεψη των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας καθώς και για εσωτερικά ζητήματα της. Επιπλέον, είναι επιφορτισμένο με την λήψη αποφάσεων για στρατηγικά θέματα, καθώς και για γενικά θέματα που ανακύπτουν από μεμονωμένες υποθέσεις, ιδίως για την εξασφάλιση της συνέπειας, της αποτελεσματικότητας και της συνοχής της διωκτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στα κράτη μέλη, αναφορικά με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, την ορθή υλοποίηση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας καθώς και για άλλα θέματα που προσδιορίζονται

¹ Άρθρο 3 Κανονισμού 2017/1939

² Άρθρο 8 Κανονισμού 2017/1939

³ Άρθρο 9 Κανονισμού 2017/1939

στον Κανονισμό, όπως είναι ο διορισμός και η παύση των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων⁴.

Οι όροι «γενική επίβλεψη», «παρακολούθηση και καθοδήγηση» και «εποπτεία», που προβλέπονται στον Κανονισμό, χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν διαφορετικές ελεγκτικές δραστηριότητες που ασκεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Ως «γενική επίβλεψη» νοείται η γενική διαχείριση των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, κατά την οποία δίνονται εντολές μόνο για θέματα αυξημένης σημασίας για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Ως «παρακολούθηση και καθοδήγηση» νοούνται οι εξουσίες παρακολούθησης και καθοδήγησης των επιμέρους ερευνών και διώξεων. Ως «εποπτεία» ορίζεται η στενότερη και διαρκής επίβλεψη των ερευνών και διώξεων, συμπεριλαμβανομένων, εφόσον είναι αναγκαίο, της παρέμβασης και της καθοδήγησης σε θέματα ερευνών και διώξεων.

Το συλλογικό όργανο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας αποτελείται από τον Ευρωπαϊό Γενικό Εισαγγελέα και έναν Ευρωπαϊό Εισαγγελέα ανά κράτος μέλος. Ο Ευρωπαϊός Γενικός Εισαγγελέας προεδρεύει στις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου και είναι υπεύθυνος για την προετοιμασία τους.

2. Τα Μόνιμα Τμήματα⁵

Τα Μόνιμα Τμήματα, τα οποία είναι 15 στο σύνολο τους, στελεχώνονται από 3 Ευρωπαϊούς Εισαγγελείς, ως μόνιμα μέλη πλέον του εποπτεύοντος Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, που μετέχει κατά περίπτωση ως μη μόνιμο μέλος όταν εξετάζονται υποθέσεις του κράτους προέλευσης του⁶. Στην αρμοδιότητα τους εμπίπτουν: α) η παρακολούθηση και διεύθυνση των ερευνών που διενεργούν οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς, β) ο συντονισμός των ερευνών και των διώξεων σε διασυνοριακές υποθέσεις και γ) η υλοποίηση των αποφάσεων του συλλογικού οργάνου και η εφαρμογή τους σε μεμονωμένες υποθέσεις.

Τα Μόνιμα Τμήματα, στα οποία ανατίθεται οι υποθέσεις του τυχαία και ισοτίμως κατά κύριο λόγο⁷, αποτελούν το κέντρο λήψης των αποφάσεων για την λειτουργία του θεσμού, λαμβάνοντας αποφάσεις για μεγάλο εύρος θεμάτων, από την ανάθεση της υπόθεσης σε έναν

⁴ Άρθρο 17 Κανονισμού 2017/1939

⁵ Άρθρο 10 Κανονισμού 2017/1939

⁶ Ζημιανίτης Δ., Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Ίδρυση, Δομή και διαδικαστικό αποτύπωμα στην εθνική ποινική-δικονομική τάξη, ΠοινΧρον 2022

⁷ Ο Κανονισμός προβλέπει την δυνατότητα στο Ευρωπαϊό Γενικό Εισαγγελέα να αποκλίνει από την τυχαία ανάθεση υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 10 Κανονισμού 2017/1939

Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα μέχρι την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο των εθνικών δικαστηρίων. Μέσω του συστήματος διαχείρισης υποθέσεων που περιγράφεται στο άρθρο 44 του Κανονισμού, τα μόνιμα τμήματα βρίσκονται σε συνεχή συνεργασία με τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στα κράτη μέλη και κατευθύνουν τις έρευνες και τις διώξεις που αυτοί ασκούν .

Οι αρμοδιότητες τους εκτείνονται στην παραπομπή υποθέσεων στο ακροατήριο κατ' άρθρο 36, στην αρχειοθέτηση της υπόθεσης κατ' άρθρο 39, στην εφαρμογή της απλουστευμένης διαδικασίας από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα κατ' άρθρο 40, στην παραπομπή της υπόθεσης στις εθνικές αρχές κατ' άρθρο 34 και στην εκ νέου κίνηση της έρευνας κατά το άρθρο 39. Τα Μόνιμα Τμήματα κατέχουν κεντρικό ρόλο καθώς οιαδήποτε ενέργεια αναφορικά μια υπόθεση είναι είτε απόφαση τους είτε έχει επικυρωθεί από εκείνα αφού ο Ευρωπαϊός Εντεταλμένος Εισαγγελέας όταν ανακλύπει ένα από τα προαναφερθέντα ζητήματα παραπέμπει το ζήτημα διαμέσου του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα στην κρίση του επιληφθέντος μόνιμου τμήματος μαζί με δική του πρόταση. Ούτως, αναδεικνύεται ο καίριος και καθοριστικός ρόλος τους αναφορικά με την υλοποίηση του έργου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αφού, υπό τη μορφή ολιγομελών δικαστικών σχηματισμών, συγκεντρώνουν το σύνολο των αρμοδιοτήτων επίβλεψης και έκδοσης αποφάσεων αναφορικά με την πορεία των ερευνών στις υποθέσεις όπου αυτή ασκεί την αρμοδιότητά της. Εξ αυτού του λόγου, δεν είναι τυχαία η έκφραση ότι τα Μόνιμα Τμήματα αποτελούν το «μάτι» της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και διαμέσου των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων την «μακράν χείραν» του νέου αυτού Οργάνου⁸.

Από τον έλεγχο όμως των μόνιμων τμημάτων δεν εκφεύγουν και ενέργειες των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων. Διατηρούν δε το δικαίωμα να δίνουν εντολές στους τελευταίους να συμμορφώνονται προς το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, όταν αυτό είναι απαραίτητο για την αποτελεσματική διενέργεια της έρευνας ή για την διασφάλισης της συνεκτικής λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Η αρμοδιότητα των Μόνιμων Τμημάτων εκτείνεται όμως και σε ακόμα πιο κρίσιμα ζητήματα, όπως αυτό της επιλογής του Forum των ερευνών και εκδίκασης της υπόθεσης. Πράγματι επί διασυνοριακών εγκλημάτων, όπου αξιόνουν δικαιοδοσία περισσότερα κράτη σύμφωνα με τα άρθρα 26 και 36 του Κανονισμού, το Μόνιμο Τμήμα θα αποφασίσει ποιο

⁸ Ζημιανίτης Δ., Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία : Ίδρυση , δομή και διαδικαστικό αποτύπωμα στην εθνική ποινική – δικονομική τάξη, ΠοινΧρον. Φεβρουάριος 2022

κράτος και συνακόλουθα ποιος Ευρωπαϊός Εντεταλμένος Εισαγγελέας θα επιληφθεί της έρευνας και δίωξης της υπόθεσης. Αυτή η απόφαση χαρακτηρίζεται από σημαντικές επιπτώσεις καθώς ούτως διαμορφώνονται τόσο τα δικαιώματα του υπόπτου/κατηγορουμένου όσο και το εφαρμοστέο επί της υπόθεσης δίκαιο.

Τα Μόνιμα Τμήματα μπορούν να αναθέσουν στον Εποπτεύοντα Ευρωπαϊό Εισαγγελέα την δυνατότητα λήψης αποφάσεων σε συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες η αξιόποινη πράξη δεν είναι σοβαρή ή η διαδικασία δεν είναι περίπλοκη. Η δε απόφαση αυτή κοινοποιείται στον Ευρωπαϊκό Γενικό Εισαγγελέα, ο οποίος έχει δικαίωμα να ζητήσει από τα Μόνιμα Τμήματα να επανεξετάσουν την εν λόγω απόφαση τους, αν κρίνει ότι αυτό απαιτείται χάριν της συνοχής των ερευνών και μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε κατόπιν αιτήματος κάποιου μέλους των είτε αν αντικατασταθεί η ο εποπτεύων Ευρωπαϊός Εισαγγελέας.

Παράλληλα, κατά το 28 παρ. 4 του Κανονισμού δίνεται η δυνατότητα στον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα μετά από έγκριση του Μόνιμου Τμήματος να διευθύνει ο ίδιος την έρευνα και την δίωξη σε περίπτωση που η υπόθεση δεν μπορεί να διεκπεραιωθεί από τον επιληφθέντα Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα. Κατά την εκτίμηση της βαρύτητας μιας αξιόποινης πράξης προκειμένου να ανατεθεί κατά άρθρο 10 παρ. 4 και 28 παρ. 4 στον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα θα πρέπει να λαμβάνεται ιδίως υπόψη ο αντίκτυπός της σε επίπεδο Ένωσης, η βαρύτητα της πράξης και αν αφορά υπαλληλικό προσωπικό της Ένωσης. Τέλος οι αρμοδιότητες των Μόνιμων Τμημάτων εξειδικεύονται περαιτέρω σε μία σειρά άρθρων του Κανονισμού και του Κανονισμού της Διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ανάλογα με το διαδικαστικό στάδιο της έρευνας και τις αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν.

Τα Μόνιμα Τμήματα αποφασίζουν με απλή πλειοψηφία και στην περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου. Δικαίωμα ψήφου διατηρεί και ο εποπτεύων Ευρωπαϊός Εισαγγελέας εκτός αν πρόκειται αφορά στην ανάθεση των εξουσιών του τμήματος ή στην ανάκληση της ανάθεσής τους στον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα, στην ανάθεση της υπόθεσης ή στην εκ νέου ανάθεση της υπόθεσης, στην παραπομπή της υπόθεσης ενώπιον της δικαιοσύνης, όταν περισσότερα κράτη μέλη έχουν δικαιοδοσία, καθώς και στην λήψη των αναγκαίων μέτρων για τη διενέργεια διασυνοριακών ερευνών. Στις διαβουλεύσεις, το μόνιμο τμήμα μπορεί, είτε κατόπιν αίτησης είτε αυτεπαγγέλτως, να καλεί και άλλους Ευρωπαίους Εισαγγελείς ή Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς που σχετίζονται με την υπόθεση.

3. Ο Ευρωπαϊός Γενικός Εισαγγελέας⁹

Ο Ευρωπαϊός Γενικός Εισαγγελέας είναι ο προϊστάμενος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, οργανώνει τις εργασίες της, διευθύνει τις δραστηριότητές της και λαμβάνει αποφάσεις σύμφωνα με τον Κανονισμό 2017/1939 και τον Κανονισμό Διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Περαιτέρω, εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έναντι των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και των κρατών μελών της, καθώς και έναντι οποιουδήποτε τρίτου.

Ορίζονται δύο αναπληρωτές Ευρωπαίοι Γενικοί Εισαγγελείς για να επικουρούν τον Ευρωπαϊό Γενικό Εισαγγελέα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του και να τον αντικαθιστούν σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματός του. Ο Ευρωπαϊός Γενικός Εισαγγελέας δύναται να αναθέτει σε έναν από αυτούς και τα καθήκοντά του που αφορούν την εκπροσώπηση της Εισαγγελίας¹⁰.

3. Ο Ευρωπαϊός Εισαγγελέας¹¹

Ο Ευρωπαϊός Εισαγγελέας έχει τρεις ρόλους: α) την συμμετοχή στο Συλλογικό όργανο, β) την συμμετοχή στα Μόνιμα Τμήματα (όταν καλούνται να κρίνουν επί υποθέσεων που δεν αφορούν το κράτος προέλευσης τους και γ) την εποπτεία του Ευρωπαϊού Εντεταλμένου Εισαγγελέα, όσον αφορά τις υποθέσεις της χώρας προέλευσης τους. Ούτως, αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των δυο σημαντικότερων οργάνων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ήτοι αφ' ενός των Μόνιμων Τμημάτων ως κεντρικά όργανα λήψης αποφάσεων, και των Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, στους οποίους εναπόκειται το επιχειρησιακό σκέλος των ερευνών και είναι διαμοιρασμένοι στα διάφορα κράτη μέλη της ιθαγένειας τους – των οποίων είναι και εθνικοί Εισαγγελείς- καθώς μεριμνούν ώστε να παρέχονται από την Κεντρική Εισαγγελία στους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς και αντίστροφα όλες οι σχετικές πληροφορίες.

Ενεργούν για λογαριασμό του Μόνιμου Τμήματος για τις υποθέσεις που έχουν αναλάβει την επίβλεψη, εποπτεύοντας τις έρευνες και τις διώξεις σε εθνικό επίπεδο που διεξάγουν οι Ευρωπαίου Εντεταλμένοι Εισαγγελείς. Κατευθύνουν δε τους τελευταίους με εντολές σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο προς τον σκοπό της αποτελεσματικής διενέργειας της έρευνας προς το συμφέρον της δικαιοσύνης και προς την διασφάλιση της συνεκτικής

⁹ Άρθρο 11 Κανονισμού 2017/1939

¹⁰ Άρθρο 11 παρ. 2 και 3 Κανονισμού 2017/1939.

¹¹ Άρθρο 12 Κανονισμού 2017/1939

λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Παράλληλα, υποβάλλουν συνοπτική παρουσίαση των υποθέσεων που έχουν υπό την εποπτεία τους και, κατά περίπτωση, προτάσεις αποφάσεων που θα πρέπει να ληφθούν από το εκάστοτε μόνιμο τμήμα βάσει σχεδίων αποφάσεων που έχουν καταρτίσει οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς.

Όταν δε το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους προβλέπει εσωτερική επανεξέταση ορισμένων πράξεων στο πλαίσιο της δομής της εθνικής εισαγγελίας, η επανεξέταση τέτοιων πράξεων του Ευρωπαϊκού Εντεταλμένου Εισαγγελέα εμπίπτει στις εποπτικές εξουσίες του εποπτεύοντος Ευρωπαϊκού Εισαγγελέα, σύμφωνα με τον Κανονισμό Διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και με την επιφύλαξη των εξουσιών εποπτείας και παρακολούθησης του μόνιμου τμήματος.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορούν, ως έχει ήδη λεχθεί, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 4 του Κανονισμού, να διεξαγάγουν αυτοπροσώπως έρευνα ή να παραγγείλουν τη λήψη ερευνητικών μέτρων στις αρμόδιες αρχές του κράτους όπου διεξάγεται η έρευνα. Τα κριτήρια που μπορούν να δικαιολογήσουν την αυτοπρόσωπη διενέργεια της έρευνας από τους Ευρωπαίους Εισαγγελείς είναι, ενδεικτικώς, η βαρύτητα της αξιόποινης πράξης, η έρευνα σε υπαλλήλους ή λοιπό προσωπικό της Ένωσης ή μέλη των θεσμικών οργάνων της, καθώς και η αποτυχία του μηχανισμού της εκ νέου ανάθεσης.

Προσέτι δε, προβλέπεται και η δυνατότητα αντικατάστασης των Ευρωπαίων Εισαγγελέων όταν ο εποπτεύων απέχει προσωρινά από τα καθήκοντά του ή δεν είναι, για άλλους λόγους, διαθέσιμος για την εκτέλεση των καθηκόντων του. Ο αντικαταστάτης μπορεί να επιτελεί κάθε αρμοδιότητά του, πλην της δυνατότητας να διενεργεί αυτοπροσώπως έρευνα.

Πέραν τούτου, οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς μπορούν, κατ' εξαίρεση για λόγους που σχετίζονται με τον φόρτο εργασίας που προκύπτει από τον αριθμό των ερευνών και των διώξεων στο κράτος μέλος καταγωγής τους ή με προσωπική σύγκρουση συμφερόντων τους, να αιτούνται την ανάθεση της εποπτείας των ερευνών και των διώξεων σε μεμονωμένες υποθέσεις που χειρίζονται Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς στο κράτος μέλος καταγωγής τους σε άλλους Ευρωπαίους Εισαγγελείς, με την επιφύλαξη της συμφωνίας των τελευταίων. Οι εν λόγω αιτήσεις εξετάζονται και κρίνονται από τον Ευρωπαϊκό Γενικό Εισαγγελέα, ενώ, και σε αυτήν την περίπτωση, οι Ευρωπαίοι Εισαγγελείς που τους αντικαθιστούν στερούνται της δυνατότητας να διενεργούν αυτοπροσώπως έρευνα.

4. Ο Ευρωπαϊός Εντεταλμένος Εισαγγελέας¹²

Ο Ευρωπαϊός Εντεταλμένος Εισαγγελέας ενεργεί για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, έχουν τις ίδιες εξουσίες με τους εθνικούς εισαγγελείς για την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή των υποθέσεων ενώπιον της δικαιοσύνης και είναι εγκατεστημένοι στην επικράτεια των 22 κρατών που έχουν προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Ο αριθμός στους πλέον στην Ελλάδα είναι 10¹³. Είναι υπεύθυνοι για τις έρευνες και τις διώξεις που έχουν κινήσει ή τους έχουν ανατεθεί με απόφαση του Μόνιμου Τμήματος ή έχουν αναλάβει με την διαδικασία του 27, ως θα αναλυθεί κατωτέρω. Είναι δε και εκείνοι εθνικοί εισαγγελείς.

Ακολουθούν τις οδηγίες των Μόνιμων Τμημάτων πρωτίστως και του εποπτεύοντος Ευρωπαϊού Εισαγγελέα και αναφέρουν σε εκείνους όλες τις κρίσιμες εξελίξεις στις υποθέσεις της ευθύνης τους. Στις υποχρεώσεις τους εναπόκειται η εκπροσώπηση ενώπιον των εθνικών αρχών στην προδικασία και στην κυρία επί ακροατηρίου διαδικασία, όπως και η άσκηση ενδίκων μέσων κατά αποφάσεων των εθνικών δικαστηρίων. Κατά την διεξαγωγή των ερευνών, μπορεί σύμφωνα με τον Κανονισμό να διατάξει τα ίδια ερευνητικά μέτρα που μπορούν να διατάξουν οι εθνικοί εισαγγελείς σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος. Τα ερευνητικά μέτρα του αρθρ.30 του Κανονισμού μπορεί να τα λάβει ο ίδιος ή να δώσει σχετικές εντολές στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους, οι οποίες εξασφαλίζουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο την λήψη των εν λόγω μέτρων¹⁴. Στο πλαίσιο των διασυνοριακών ερευνών ο επιληφθείς ΕΕΕ μπορεί να αναθέσει την λήψη και εκτέλεση μέτρων σε Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα που εδρεύει σε άλλο κράτος, κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής¹⁵.

Επιπλέον, οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς εκκινούν έρευνα ή ασκούν το δικαίωμα ανάληψης της υπόθεσης. Δύνανται είτε να προβαίνουν οι ίδιοι στη λήψη μέτρων έρευνας και άλλων μέτρων είτε να δίνουν σχετικές εντολές στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους τους, οι οποίες, με τη σειρά τους, εξασφαλίζουν ότι αυτές ακολουθούνται και λαμβάνουν τα μέτρα που τους έχουν ανατεθεί¹⁶.

¹² Άρθρο 13 Κανονισμού 2017/1939

¹³ Οράτε το υπ' αριθμόν 3910 ΦΕΚ/16/6/23

¹⁴ Άρθρο 30 Κανονισμού 2017/1939

¹⁵ Άρθρο 31 Κανονισμού 2017/1939

¹⁶ Άρθρο 28 παρ. 1 Κανονισμού 2017/1939.

Όταν ο επιληφθείς Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας κρίνει το πέρας το έρευνας, υποβάλλει έκθεση στον εποπτεύοντα Ευρωπαίο Εισαγγελέα, η οποία περιέχει περίληψη της υπόθεσης και σχέδιο απόφασης είτε για την άσκηση δίωξης ενώπιον εθνικού δικαστηρίου είτε για να εξεταστεί η παραπομπή της υπόθεσης, η αρχειοθέτησή της ή η απλουστευμένη διαδικασία¹⁷. Η έκθεση περιλαμβάνει ενδεικτικό ερευνητικό πρόγραμμα εργασίας, καθώς και τυχόν σημαντικές εξελίξεις της έρευνας¹⁸. Τα έγγραφα αυτά διαβιβάζονται στο αρμόδιο Μόνιμο Τμήμα προς εξέταση. Αν ο επιληφθείς Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας, προτείνει την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση, το μόνιμο τμήμα δεν δύναται να την απορρίψει, ενώ η απόφασή του πρέπει να εκδοθεί εντός 21 ημερών¹⁹.

Καταληκτικές σκέψεις

Πρωτίστως, πρέπει να αναφερθεί πως ο Κανονισμός που προβλέπει την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, επικουρείται στο έργο του από τον Κανονισμό Διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, στον οποίο προβλέπονται ρυθμίσεις που αφορούν σε οργανωτικά και επιχειρησιακά θέματά της αλλά και τα κριτήρια βάσει των οποίων οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς αποφασίζουν την έναρξη της έρευνας ή την ανάληψη της υπόθεσης, και ο οποίος είναι δεσμευτικός τόσο για την Κεντρική Εισαγγελία όσο και για τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς.

Από την ανωτέρω επισκόπηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας προκύπτει η ιεραρχική σχέση μεταξύ των οργάνων της, με ανώτερο όλων το Συλλογικό Όργανο του μόνιμου τμήματος δια του εποπτεύοντος Ευρωπαίου Εισαγγελέα και των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων. Τούτη δε επιβεβαιώνεται από τα κάτωθι: α) τις οδηγίες και την δεσμευτικότητα τους από τα ανώτερα όργανα προς τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, β) την υποχρέωση υποβολής έκθεσης σχετικά με την πρόοδο της υπόθεσης εκ μέρους των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων και γ) κυρίως από το γεγονός ότι η τελική απόφαση για την πορεία της υπόθεσης λαμβάνεται από το μόνιμο τμήμα, μετά από πρόταση του Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα²⁰.

¹⁷ Άρθρο 35 παρ. 1 Κανονισμού 2017/1939.

¹⁸ Άρθρο 44 παρ. 1 Κανονισμού Διαδικασίας.

¹⁹ Άρθρο 36 παρ. 1 Κανονισμού 2017/1939.

²⁰ Διονυσοπούλου Α., Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία – Δομή και Αρμοδιότητα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2023, σελ. 108-113.

Το βασικό ζήτημα, ωστόσο, που ανακύπτει αναφορικά με τη λειτουργία και την οργάνωση του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είναι το εάν η τελευταία υπερέχει και ούτως μπορεί να επιβληθεί στις εθνικές έννομες τάξεις²¹.

Η απάντηση δίνεται από τον ίδιο τον Κανονισμό 2017/1939, στο Προοίμιο του οποίου αναφέρεται αφενός ότι αυτός δεν θίγει τα εθνικά συστήματα των κρατών μελών σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης των ποινικών ερευνών²² και αφετέρου ότι δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων του και μεριμνά για την ελάχιστη δυνατή παρέμβασή του στις έννομες τάξεις και στις θεσμικές δομές των κρατών μελών²³. Περαιτέρω, στο άρθρο 28 αυτού προβλέπεται ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές του κράτους μέλους εξασφαλίζουν, *σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο*, ότι ακολουθούνται όλες οι εντολές και ότι λαμβάνουν τα μέτρα που τους έχουν ανατεθεί. Ούτως, αντιλαμβανόμαστε πως οι δύο θεσμοί αυτοί συνυπάρχουν αναφορικά με τον τρόπο διεξαγωγής των ερευνών και τη διαχείριση των υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, με τις διατυπώσεις των εθνικών δικαίων, στο μέτρο που δεν αναιρείται ο σκοπός αυτού²⁴.

Επιπλέον, φαίνεται ότι ο Κανονισμός δεν υιοθέτησε τη θεώρηση της επικράτειας των κρατών μελών ως ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο, στον οποίο η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ασκεί τις αρμοδιότητές της, αλλά, αντιθέτως, σέβεται και ακολουθεί τις εθνικές προβλέψεις σε όλα τα ζητήματα οποία αφορούν την διαδικασία έρευνας, απόδειξης, επ' ακροατηρίω διαδικασίας, τα δικαιώματα των υπόπτων και των κατηγορουμένων κ.λπ.²⁵

Είναι δε σημαντικό να αναφερθεί ότι παρά τη θέσπιση του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, διατηρείται ένα σύστημα πλήρους προσφυγής στην εθνική έννομη τάξη των κρατών μελών ακόμα και για πράξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ως θα αναλυθεί κατωτέρω²⁶.

²¹ Διονυσοπούλου Α., Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία – Δομή και Αρμοδιότητα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2023, σελ. 108-113.

²² Σημείο 15.

²³ Σημείο 12.

²⁴ Ζημιανίτης Δ., *Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Ίδρυση, Δομή και διαδικαστικό αποτύπωμα στην εθνική ποινική – δικονομική τάξη*, ΠοινΧρον 2022/3.

²⁵ Διονυσοπούλου Α., ό.π., σελ. 113.

²⁶ Ζημιανίτης Δ., ό.π..

II. Η καθ' ύλην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Η ανάλυση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας εκκινεί όχι από το άρθρο 22 που τιτλοφορείται ως καθ' ύλην αρμοδιότητα, αλλά από το 86 ΣΛΕΕ στο οποίο τίθεται η νομική βάση του νέου Οργανισμού και συγκεκριμένα στην παράγραφο 2 κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία « είναι αρμόδια για την καταδίωξη , δίωξη και παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης [...] των δραστών αδικημάτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης».

Παράλληλα, στο άρθρο 22 του Κανονισμού προβλέπεται: «1. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει αρμοδιότητα για αξιόποινες πράξεις που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης οι οποίες προβλέπονται στην οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο, ανεξαρτήτως του κατά πόσον η ίδια αξιόποινη συμπεριφορά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως διαφορετικό είδος αξιόποινης πράξης στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου. Όσον αφορά τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο δ) της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371 όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα είναι αρμόδια μόνο όταν οι εκούσιες πράξεις ή παραλείψεις που ορίζονται στην εν λόγω διάταξη συνδέονται με την επικράτεια δύο ή περισσότερων κρατών μελών και αφορούν συνολική ζημία ύψους τουλάχιστον 10 εκατ. EUR.

2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι επίσης αρμόδια για αξιόποινες πράξεις που αφορούν τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση ως αυτή ορίζεται στην απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο, αν το επίκεντρο της εγκληματικής δραστηριότητας της εγκληματικής αυτής οργάνωσης είναι η τέλεση οποιασδήποτε από τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

3. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι επίσης αρμόδια για οποιαδήποτε άλλη αξιόποινη πράξη συνδέεται άρρηκτα με αξιόποινη συμπεριφορά επιπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. Η αρμοδιότητα για τις εν λόγω αξιόποινες πράξεις δύναται να ασκείται μόνο σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 3.

4. Σε κάθε περίπτωση, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν είναι αρμόδια για αξιόποινες πράξεις που αφορούν εθνικούς άμεσους φόρους, συμπεριλαμβανομένων αξιόποινων πράξεων που συνδέονται άρρηκτα με αυτές. Η δομή και η λειτουργία της φορολογικής διοίκησης των κρατών μελών δεν θίγεται από τον παρόντα κανονισμό.»

Ωστόσο, ο Κανονισμός δεν ορίζει ποια εγκλήματα εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της, αλλά παραπέμπει στην Οδηγία 2017/1937 για την καταπολέμηση μέσω του ποινικού δικαίου της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης (Οδηγία Pif) που τα κράτη μέλη έχουν ενσωματώσει στις έννομες τάξεις τους.

Αυτή η επιλογή θα μπορούσε να γίνει δέκτης κριτικής, καθώς συνέδεε την αποτελεσματικότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ήτοι την έρευνα και δίωξη των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, από την επιτυχημένη ή μη ενσωμάτωση της Οδηγίας από τα Κράτη Μέλη. Πρέπει δε να αναφερθεί ότι ήταν αντικείμενο συζητήσεων αν η ίδια η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία στηριζόμενη στο 86 παρ. 2 ΣΛΕΕ, θα μπορούσε να καθορίσει την λίστα με τις παραβάσεις που εμπίπτουν στην δικαιοδοσία της, όπως συνέβη στις Αποφάσεις Πλαίσιο άλλων ενισχυμένων συνεργασιών, όπως π.χ. στην Απόφαση Πλαίσιο για το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης. Κάτι τέτοιο όμως δεν επικράτησε, και δη αναμενόμενα καθώς ως θα αναδειχθεί κατωτέρω, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αφ' ενός δεν θίγει τα εθνικά συστήματα των κρατών μελών σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης των ποινικών ερευνών²⁷ και αφετέρου ότι δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων του, ήτοι την καταπολέμηση αξιόποινων πράξεων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μεριμνά για την ελάχιστη δυνατή παρέμβασή του στις έννομες τάξεις και στις θεσμικές δομές των κρατών μελών²⁸. Ούτως, η αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν μπορεί να αντληθεί από την ίδια την Οδηγία, αλλά τα κράτη μέλη πρέπει πρώτα να ενσωματώσουν αυτή στην εθνική τους έννομη τάξη για να μπορέσει να εφαρμοστεί ο Κανονισμός της.

Περαιτέρω, με την Οδηγία 1937/2017 επιχειρήθηκε να θεσπιστεί ένα ελάχιστο κοινό επίπεδο ομοιομορφίας μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κρατών σε επίπεδο ουσιαστικού ποινικού δικαίου και αφορά στα εξής αδικήματα, τα οποία αφορούν τα αδικήματα τα οποία προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 22 του Κανονισμού: α) η δωροληψία και η δωροδοκία υπαλλήλου σχετική με τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) η ευρωαπάτη σε σχέση με τις επιχορηγήσεις, τις δαπάνες και προμήθειες και με τα έσοδα, γ) η διασυνοριακή απάτη σχετικά με τον Φ.Π.Α. άνω των 10.000.000 ευρώ, δ) η ζημιογόνος διαχείριση των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων και δ) η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητας με βασικά αδικήματα τα προβλεπόμενα στα άρθρα 23 και 24 Ν. 4689/2020, 159, 159^A, 235, 236, 237, 237B, 375, 386, 386^A, 386B και 390 Π.Κ., 155 επ. Ν.

²⁷ Σημείο 15 του Κανονισμού 2017/1939

²⁸ Σημείο 12 του Κανονισμού 2017/1939

2960/2001 και 39 N. 4557/2018, όταν αυτά προσβάλλουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παράλληλα, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 22 του Κανονισμού, εντάσσονται στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και η συγκρότηση και συμμετοχή εγκληματικής οργάνωσης αν το επίκεντρο της εγκληματική δραστηριότητας είναι η τέλεση των αδικημάτων της παραγράφου 1, ήτοι των ανωτέρω.

Τέλος, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 22 του Κανονισμού, εντάσσονται στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και κάθε *«άλλη αξιόποινη πράξη συνδέεται άρρηκτα με αξιόποινη συμπεριφορά εμπύπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου»*. Η προβληματική των «αρρήκτων συνδεδεμένων πράξεων» παραπέμπει σαφώς στον προβληματισμό γύρω από το ζήτημα του *ne bis in idem*, ιδίως δε ως προς την έννοια του «*idem*». Ούτως, θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι η αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας επεκτείνεται σε κάθε αδίκημα το οποίο είναι μέρος του «ίδιου ιστορικού γεγονότος» από το οποίο προέκυψε αδίκημα το οποίο θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Δηλαδή, να ισχυριστεί ότι εισάγεται ένα τυπικό κριτήριο.

Ωστόσο, η σκέψη αυτή δεν επιβεβαιώνεται τόσο από το άρθρο 25 το οποίο αφορά στην άσκηση της αρμοδιότητας της όσο και από την σκέψη 56 του Προοίμιου Κανονισμού, στο οποίο αναφέρεται ότι: *«Εντούτοις, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα πρέπει επίσης να έχει το δικαίωμα να ασκεί την αρμοδιότητά της σε περίπτωση άρρηκτα συνδεδεμένων αξιόποινων πράξεων όταν η αξιόποινη πράξη που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης δεν είναι κυρίαρχη σε ό,τι αφορά το επίπεδο των κυρώσεων, αλλά η άρρηκτα συνδεδεμένη άλλη αξιόποινη πράξη θεωρείται ότι έχει επικουρικό χαρακτήρα διότι είναι απλώς το μέσο για τη διάπραξη της αξιόποινης πράξης που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, ιδίως δε όταν η εν λόγω άλλη αξιόποινη πράξη διαπράχθηκε με κύριο σκοπό τη δημιουργία των προϋποθέσεων για τη διάπραξη της αξιόποινης πράξης που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, όπως είναι μία αξιόποινη πράξη που αποσκοπεί αυστηρά στην εξασφάλιση των υλικών ή των νομικών μέσων για τη διάπραξη της αξιόποινης πράξης που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης ή για την εξασφάλιση του οφέλους ή του προϊόντος που προκύπτει από αυτήν.»* Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι ο Κανονισμός εισάγει ένα λειτουργικό κριτήριο αναφορικά με την έννοια των «αρρήκτων συνδεδεμένων», ήτοι μια άρρηκτα συνδεδεμένη πράξη εμπύπτει στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας μόνο όταν δεν είναι η κυρίαρχη πράξη αλλά αντιθέτως έχει

επικουρικό προς την διάπραξη της αξιόποινης πράξης που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, π.χ. αποτελεί το μέσο για την διάπραξη του αδικήματος.

III. Η άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Αν και προβλέπεται στο άρθρο 22 του Κανονισμού, η καθ' ύλην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τούτο δεν σημαίνει πως μπορεί εκείνη να ασκήσει την αρμοδιότητα της σε πάσα υπόθεση. Αντιθέτως, τα κριτήρια για την άσκηση της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας προβλέπονται στο άρθρο 25 του Κανονισμού, όπου ρητά διατυπώνεται ότι: «[...] 2. Όταν μια αξιόποινη πράξη που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 επιφέρει ή ενδέχεται να επιφέρει ζημία στα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης ύψους κάτω των 10 000 EUR, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορεί να ασκήσει την αρμοδιότητά της μόνον αν:

α) η υπόθεση έχει αντίκτυπο σε ενωσιακό επίπεδο, ώστε να επιβάλλεται η διεξαγωγή έρευνας από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία· ή

β) υπάρχουν υποψίες ότι υπάλληλοι ή άλλο προσωπικό της Ένωσης ή μέλη των θεσμικών οργάνων της Ένωσης έχουν διαπράξει την αξιόποινη πράξη.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία διαβουλεύεται, κατά περίπτωση, με τις αρμόδιες εθνικές αρχές ή τους φορείς της Ένωσης προκειμένου να διαπιστώσει κατά πόσον πληρούνται τα κριτήρια που περιέχονται στα στοιχεία α) και β) του πρώτου εδαφίου.

3. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν ασκεί την αρμοδιότητά της σχετικά με αξιόποινες πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 και, κατόπιν διαβούλευσης με τις αρμόδιες εθνικές αρχές, παραπέμπει την υπόθεση χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση σε αυτές σύμφωνα με το άρθρο 34 αν:

α) η μέγιστη ποινή που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο για αξιόποινη πράξη που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 παράγραφος 1 είναι εξίσου ή λιγότερο αυστηρή σε σύγκριση με τη μέγιστη ποινή που επιβάλλεται για άρρηκτα συνδεδεμένη αξιόποινη πράξη όπως προβλέπεται στο άρθρο 22 παράγραφος 3, εκτός αν η τελευταία αυτή αξιόποινη πράξη υπήρξε

καθοριστική για την τέλεση της αξιόποινης πράξης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 παράγραφος 1· ή

β) υπάρχει λόγος να εικάζεται ότι η ζημία που προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί στα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης από αξιόποινη πράξη προβλεπόμενη στο άρθρο 22 δεν υπερβαίνει τη ζημία που προκλήθηκε ή ενδέχεται να προκληθεί σε άλλο θύμα.

Το στοιχείο β) του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζεται επί των αδικημάτων που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχεία α), β) και δ) της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371 όπως εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο.

4. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δύναται, με τη συγκατάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών δίωξης, να ασκεί την αρμοδιότητά της για τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 22 σε περιπτώσεις που διαφορετικά θα αποκλείονταν λόγω της εφαρμογής του στοιχείου β) της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, αν φαίνεται ότι η Εισαγγελία είναι καταλληλότερη για την έρευνα ή τη δίωξη.

5. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ενημερώνει τις αρμόδιες εθνικές αρχές χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση σχετικά με κάθε απόφαση για την άσκηση ή όχι της αρμοδιότητάς της.

6. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των εθνικών εισαγγελικών αρχών σχετικά με το αν η αξιόποινη συμπεριφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 22 παράγραφος 2 ή 3 ή του άρθρου 25 παράγραφος 2 ή 3, οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες να αποφασίσουν σχετικά με την ανάθεση αρμοδιοτήτων για τη δίωξη σε εθνικό επίπεδο αποφασίζουν ποιος πρέπει να είναι αρμόδιος για τη διερεύνηση της υπόθεσης. Τα κράτη μέλη προσδιορίζουν την εθνική αρχή που αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της αρμοδιότητας.»

Εκ των ανωτέρω προκύπτουν τα εξής: Πρωτίστως, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ασκεί την αρμοδιότητα της όταν προκαλείται ζημία ανώτερη των 10.000 ευρώ για τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Στην περίπτωση που εκείνη είναι κατώτερη του εν λόγω ποσοτικού κριτηρίου, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ασκεί την αρμοδιότητα της στις εξής διαζευκτικές περιπτώσεις: α) αν η υπόθεση έχει αντίκτυπο σε ενωσιακό επίπεδο ή β) υπάρχουν υποψίες ότι υπάλληλοι ή άλλο προσωπικό της Ένωσης ή μέλη των θεσμικών οργάνων έχουν διαπράξει την αξιόποινη πράξη. Επομένως, τα αδικήματα δωροληψίας και δωροδοκίας υπαλλήλου εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης υπάγονται σε κάθε περίπτωση στην αρμοδιότητα του εν λόγω θεσμού. Επιπλέον, μπορεί να ασκήσει την αρμοδιότητα της αν κριθεί ότι εκείνη είναι καταλληλότερη για την έρευνα και την δίωξη του αδικήματος.

Ειδικά, ως προς τα άρρηκτα συνδεδεμένα αδικήματα λεκτέα είναι τα εξής: Πρωτίστως, αυτά θα πρέπει να αφορούν αδικήματα τα οποία θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Εξ αυτού του λόγου, κρίνεται ορθή η μη επέκταση της δίωξης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στα μη σχετιζόμενα με τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης αδικήματα στην υπόθεση του δυστυχήματος των Τεμπών και ο περιορισμός αυτής μόνο ως προς την τήρηση της διερευνώμενης ευρωπαϊκής σύμβασης. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν ασκεί την αρμοδιότητα της αν το αρρήκτως συνδεδεμένο αδίκημα είναι η κυρίαρχη πράξη. Στην περίπτωση ωστόσο όπου το αδίκημα αυτό έχει επικουρικό χαρακτήρα, κριτήριο για το αν θα ασκήσει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία την αρμοδιότητα της αποτελεί το πλαίσιο ποινής του και συγκεκριμένα η μέγιστη ποινή που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο. Αν η μέγιστη ποινή του βασικού αδικήματος είναι εξίσου ή λιγότερο αυστηρή από την μέγιστη ποινή του αρρήκτως συνδεδεμένου, τότε δεν θα ασκήσει την αρμοδιότητα της η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν ασκεί την αρμοδιότητα της όταν εικάζεται ότι η ζημία που προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί στα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης από αξιόποινη πράξη προβλεπόμενη στο άρθρο 22, δεν υπερβαίνει τη ζημία που προκλήθηκε ή ενδέχεται να προκληθεί σε άλλο θύμα, στην έννοια του οποίου υποστηρίζεται ότι εμπίπτει και η έννοια του Κράτους.

Τέλος, στην παράγραφο 6 του εν λόγω άρθρου προβλέπεται ότι σε περιπτώσεις διαφωνίας ανάμεσα στις εθνικές αρχές και την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, αναφορικά με το αν ένα αδίκημα εμπίπτει στην αρμοδιότητα της, οι εθνικές αρχές είναι αρμόδιες για να επιλύσουν την εν λόγω διαφορά. Πρέπει δε αναφέρουμε ότι κατόπιν της τροποποίησης του εφαρμοστικού του Κανονισμού Ν.4786/2021, δυνάμει του άρθρου 54 του Ν. 5026/2023, πλέον προβλέπεται το Συμβούλιο του Αρείου Πάγου ως η αρμόδια αρχή, σε αντίθεση με την αρχική πρόβλεψη του Ν. 4786/2021 περί αρμοδιότητας του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για την επίλυση της εν λόγω διαφοράς.

IV. Η έρευνα κατά τον Κανονισμό 2017/1939

Στις διατάξεις του Κανονισμού περιγράφεται όλη η διαδικασία χειρισμού των υποθέσεων που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, η οποία έχει ως ακολούθως:

Πρωτίστως, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ενημερώνεται²⁹ για τις υποθέσεις αρμοδιότητας της. Συγκεκριμένα, προβλέπεται υποχρέωση ενημέρωσης του εν λόγω θεσμού, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, αφ' ενός από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης και αφ' ετέρου από τις εθνικές δικαστικές αρχές και αρχές επιβολής του νόμου, εάν έχουν ήδη κινήσει αυτές έρευνα. Πρέπει δε να σημειωθεί ότι η αντίστοιχη υποχρέωση υφίσταται και για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία να ενημερώσει τις εθνικές αρχές όταν λαμβάνει γνώση αδικημάτων, τα οποία σαφώς δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της αλλά εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Αφ' ης στιγμής, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ενημερωθεί, τότε οι πληροφορίες καταχωρούνται και επαληθεύονται³⁰ σύμφωνα με τον Κανονισμό Διαδικασίας της. Αντικείμενο στο παρόν στάδιο της κρίσης του θεσμού είναι κατά πόσον, με βάση τις πληροφορίες που έχει λάβει, συντρέχουν λόγοι να ασκήσει είτε να κινηθεί έρευνα είτε να ασκηθεί το δικαίωμα ανάληψης. Διατηρεί δε το δικαίωμα σε ειδικές περιπτώσεις να ζητήσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την υπόθεση, που έχει λάβει γνώση, από τις εθνικές αρχές. Στην περίπτωση κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία κρίνει ότι η εν λόγω υπόθεση δεν συντρέχει λόγος να ασκήσει τα προαναφερόμενα δικαιώματα της, θα πρέπει η κρίση αυτή να είναι αιτιολογημένη και να καταχωρηθεί στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων που τηρείται. Ωστόσο, διατηρεί το δικαίωμα να επιληφθεί σε μεταγενέστερο στάδιο όταν προκύψουν νέα στοιχεία³¹.

Στην περίπτωση κατά την οποία κρίνει ότι εμπίπτει στην αρμοδιότητα³² της μια υπόθεση, τότε η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορεί είτε να κινήσει έρευνα ή να ασκήσει το δικαίωμα ανάληψης. Συγκεκριμένα, ασκεί έρευνα όταν κρίνει ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι τελείται ή έχει τελεσθεί πράξη που εμπίπτει στην αρμοδιότητα της³³. Αναφορικά με το δικαίωμα ανάληψης³⁴, ήτοι του δικαιώματος να επιληφθεί εκείνη αποκλειστικώς μίας υπόθεσης, λεκτέα είναι τα εξής: Πρωτίστως, πρέπει να αναφερθεί ότι αφού λάβει όλες τις σχετικές πληροφορίες, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποφασίζει το αργότερο εντός πέντε ημερών αν θα ασκήσει το εν λόγω δικαίωμα. Εντός δε της εν λόγω προθεσμίας, οι εθνικές αρχές δεν λαμβάνουν καμία απόφαση στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου η οποία μπορεί να έχει ως

²⁹ Άρθρο 24 Κανονισμού 2017/1939

³⁰ Άρθρο 24 παρ. 6 Κανονισμού 2017/1939

³¹ Άρθρο 39 Κανονισμού 2017/1939

³² Άρθρο 25 Κανονισμού 2017/1939

³³ Άρθρο 26 Κανονισμού 2017/1939

³⁴ Άρθρο 27 Κανονισμού 2017/1939

αποτέλεσμα να εμποδίσει την άσκηση του δικαιώματος ανάληψης υπόθεσης από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Οι εθνικές αρχές λαμβάνουν μόνο τα απαραίτητα επείγοντα μέτρα, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, προκειμένου να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική έρευνα και δίωξη. Κατά την διάρκεια της προθεσμίας, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία διαβουλεύεται, όπου αρμόζει, με τις αρμόδιες αρχές του σχετικού κράτους μέλους πριν αποφασίσει αν θα ασκήσει το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης. Αν αποφασίσει να το ασκήσει, δια του ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα, οι αρμόδιες αρχές του οποίου έχουν κινηθεί έρευνα για αξιόποινη πράξη, τότε, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών διαβιβάζουν τον φάκελο στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και δεν προβαίνουν σε περαιτέρω πράξεις έρευνας για την ίδια αξιόποινη πράξη. Σε περίπτωση δε που ο ευρωπαϊός εντεταλμένος εισαγγελέας αποφασίσει να μην ασκήσει το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης, ενημερώνει το αρμόδιο Μόνιμο Τμήμα.

Αφ' ης στιγμής η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία επιληφθεί της υποθέσεως, τότε η ίδια πλέον διεξάγει την έρευνα³⁵ δια του Ευρωπαϊού Εντεταλμένου Εισαγγελέα, ως αναλυτικώς θα αναφερθούμε στην συνέχεια της παρούσας³⁶. Επιδερμικά μόνο δέον ως αναφέρουμε στο σημείο αυτό, ότι κατά το στάδιο αυτό, ο επιληφθείς Ευρωπαϊός Εντεταλμένος Εισαγγελέας, είτε απευθείας ο ίδιος, σεβόμενος το εθνικό δίκαιο είτε δια των εντολών του προς τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες διασφαλίζουν την εφαρμογή του εκάστοτε εθνικού δικαίου, αιτείται την λήψη μέτρων έρευνας ανάλογα με την φύση της υπόθεσης.

Τέλος, όταν κριθεί ότι έχει ολοκληρωθεί³⁷ το στάδιο της έρευνας, τότε δύνανται να λάβουν χώρα τα εξής: α) η άσκηση ποινικής δίωξης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων³⁸, β) η παραπομπή της υπόθεσης στις εθνικές αρχές όταν δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα της³⁹, γ) η αρχειοθέτηση της υπόθεσης⁴⁰ και δ) η εφαρμογή απλουστευμένων διαδικασιών δίωξης⁴¹.

Εκ των ανωτέρω, προκύπτει μία διακριτή δικονομική τάξη της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁴², η οποία ωστόσο δεν είναι αυτοδύναμη στο σύνολο της, αλλά αντιθέτως ανατρέχει στο εκάστοτε εθνικό δίκαιο αναφορικά με την εφαρμογή της.

³⁵ Άρθρο 28 Κανονισμού 2017/1939

³⁶ Όρατε Μέρος Β'

³⁷ Άρθρο 35 Κανονισμού 2017/1939

³⁸ Άρθρο 36 Κανονισμού 2017/1939

³⁹ Άρθρο 34 Κανονισμού 2017/1939

⁴⁰ Άρθρο 39 Κανονισμού 2017/1939

⁴¹ Άρθρο 40 Κανονισμού 2017/1939

⁴² Ζημιανίτης Δ, ό.π.

Με την σκέψη αυτή, πρέπει να αναφερθούμε στον ιδιαίτερο προβληματισμό αναφορικά με την ποινική ευθύνη Υπουργών, ήτοι κατά πόσον τα προβλεπόμενα στο Σύνταγμα και στον σχετικό Νόμο, ενδεχομένως να επηρεάζουν τον σκοπό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Πρωτίστως πρέπει να αναφέρουμε ότι με δεδομένο ότι ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας έχει τις ίδιες δικαιώματα με τον εθνικό, τότε έχει το δικαίωμα να διαβιβάσει τον φάκελο της υπόθεσης στην Ολομέλεια της Βουλής, ώστε εκείνη να αποφανθεί επί της άρσεως της υπουργικής ασυλίας. Ωστόσο, γεννάται ο εξής προβληματισμός: αν η Ολομέλεια της Βουλής αποφασίσει την μη άρση της ασυλίας του υπό εξέταση Υπουργού (π.χ. Ο Υπουργός ανήκει στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του κυβερνόντος κόμματος, το οποίο διαθέτει την πλειοψηφία των εκλεγμένων Βουλευτών) ή αν παρέλθει η προβλεπόμενη στον Νόμο και σαφώς συντομότερη από την ευρωπαϊκή νομοθεσία παραγραφή, μήπως ο θεσμός αυτός τίθεται σε αχρησία; Απάντηση στο ερώτημα αυτό ενδεχομένως δίδει η νομολογία του ΔΕΕ, και συγκεκριμένα οι κρίσεις του επί των υποθέσεων Tarrico I και Tarrico II. Ούτως, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι οι εν λόγω εθνικές ρυθμίσεις αποτελούν μέρος της εθνικής ταυτότητας του Κράτους, άλλως μέρος του σκληρού του πυρήνα, για να μπορέσουν να εφαρμοσθούν και ούτως να περιοριστεί η αρχή της υπεροχής του ευρωπαϊκού νόμου. Κατά την άποψη του γράφοντος, ως προς το ζήτημα της παραγραφής ενδεχομένως πράγματι να επιλύεται υπέρ της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Ωστόσο, ως προς το ζήτημα της «παράκαμψης» της Ολομέλεια της Βουλής, φρονώ πως οι εν λόγω ρυθμίσεις αποτελούν μέρος της εθνικής ταυτότητας και μέρος του σκληρού πυρήνα, καθώς αυτές προβλέπονται στο Σύνταγμα, το οποίο καθορίζει αφ' ενός τις σχέσεις μεταξύ Κράτους και διοικουμένων και αφ' ετέρου την οργάνωση του και εν προκειμένω πως μπορεί το ίδιο να στραφεί εναντίον ενός πυλώνα του, ήτοι της εκτελεστικής εξουσίας. Τούτο δε πυρώνεται, κατά την άποψη του γράφοντος, από το Προοίμιο του Κανονισμού στο οποίο ρητά προβλέπεται ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της και μεριμνά για την ελάχιστη δυνατή παρέμβαση της στις εθνικές έννομες τάξεις και στις θεσμικές δομές τους⁴³.

V. Ο δικαστικός έλεγχος των πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 42 του Κανονισμού 2017/1939 προβλέπεται ότι οι διαδικαστικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, που προορίζονται να παράγουν έννομα

⁴³ Σημείο 12 Κανονισμού 2017/1939

αποτελέσματα έναντι τρίτων, υπόκεινται σε έλεγχο από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες που ορίζει το εθνικό δίκαιο. Το ίδιο ισχύει και όταν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία παραλείπει να εκδώσει πράξεις που προορίζονται να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων και τις οποίες έχει νομική υποχρέωση να εκδώσει δυνάμει του Κανονισμού.

Ωστόσο, παράλληλα προβλέπεται και αρμοδιότητα του ΔΕΕ επί συγκεκριμένων ζητημάτων. Συγκεκριμένα είναι αρμόδιο να αποφαινεται, με αποφάσεις του επί προδικαστικών ερωτημάτων κατ' άρθρο 267 ΣΛΕΕ, σχετικά με α) το κύρος των διαδικαστικών πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, εφόσον τέτοιο ζήτημα εγείρεται ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου κράτους μέλους και θεμελιώνεται άμεσα επί του ενωσιακού δικαίου, β) την ερμηνεία ή το κύρος διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του Κανονισμού, γ) την ερμηνεία των άρθρων 22 και 25 του Κανονισμού σχετικά με οποιαδήποτε σύγκρουση αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των αρμόδιων εθνικών αρχών, δ) κατ' παρέκκλιση, η θέση της υπόθεσης στο αρχείο στο μέτρο που αμφισβητείται απευθείας με βάση το δίκαιο της Ένωσης, ε) τις διαφορές σχετικά με την αποκατάσταση ζημιών που έχουν προκληθεί από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία κατ' άρθρο 268 ΣΛΕΕ, στ) τις διαφορές σχετικά με ρήτρες διαιτησίας που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις που συνάπτει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, σύμφωνα με το άρθρο 272 ΣΛΕΕ, ζ) τις διαφορές σχετικά με θέματα προσωπικού σύμφωνα με το άρθρο 270 ΣΛΕΕ, η) την παύση του Ευρωπαϊκού Γενικού Εισαγγελέα και την παύση των Ευρωπαίων Εισαγγελέων και θ) αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που δεν αποτελούν διαδικαστικές πράξεις, όπως είναι οι αποφάσεις που αφορούν το δικαίωμα πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα, οι αποφάσεις παύσης των Ευρωπαίων Εντεταλμένων Εισαγγελέων ή οποιοσδήποτε άλλες διοικητικές αποφάσεις, ήτοι εκείνος που δεν λαμβάνονται κατά τα στάδια της έρευνας, της δίωξης και της παραπομπής στη δικαιοσύνη⁴⁴. Συνεπώς, τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να αιτηθούν προδικαστικές αποφάσεις επί του κύρους των πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, εφόσον το ζήτημα θεμελιώνεται επί του ενωσιακού δικαίου, αλλά δεν μπορούν να κηρύξουν ανίσχυρη πράξη της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας χωρίς να έχουν αποστείλει προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ⁴⁵.

Συνεπώς, κεντρική έννοια αναδεικνύεται ο όρος «*οι διαδικαστικές πράξεις που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων*». Πρωτίστως, πρέπει να

⁴⁴ Σκέψη 89 Προοιμίου του Κανονισμού 2017/1939.

⁴⁵ Διονυσοπούλου Α., *Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία – Δομή και Αρμοδιότητα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2023, σελ. 190.

αναφέρουμε ότι στο Προοίμιο⁴⁶ του Κανονισμού 2017/1939 προβλέπεται ότι οι διαδικαστικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που εκδίδονται πριν την απαγγελία της κατηγορίας και που προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων, υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο από τα εθνικά δικαστήρια. Στην δε έννοια τρίτων εντάσσονται ο ύποπτος, το θύμα και άλλοι ενδιαφερόμενοι τα δικαιώματα των οποίων ενδέχεται να θιγούν από αυτές.

Επιπλέον, στο Προοίμιο του Κανονισμού⁴⁷ προβλέπεται ότι θα πρέπει να διασφαλίζεται, στην εκάστοτε εθνική έννομη τάξη, η ύπαρξη αποτελεσματικών ενδίκων βοηθημάτων και μέσων, κατά το άρθρο 19 ΣΕΕ, για τον δικαστικό έλεγχο των πράξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ενώ, επιπλέον, οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες που διέπουν αυτά δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που διέπουν αντίστοιχα ένδικα βοηθήματα ή μέσα στην εσωτερική έννομη τάξη (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν πρέπει να καθιστούν πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας).

Κριτήριο για το αν μια πράξη συνιστά διαδικαστική πράξη ή προπαρασκευαστική/διοικητική αποτελεί το αν η πράξη αυτή παράγει έννομα αποτελέσματα, ήτοι αν είναι δεσμευτικά και ικανά να θίξουν την θέση του προσώπου που αφορούν και να μεταβάλλουν ουσιωδώς την νομική του θέση, σύμφωνα με το άρθρο 263 ΣΛΕΕ. Ειδικά δε ως προ την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, εμπίπτουσες στον όρο αυτόν είναι οι πράξεις της, δια των οργάνων της, οι οποίες εξωτερικεύουν κάθε φορά την διαμορφωθείσα βούληση της και προωθούν την ποινική διαδικασία και είναι ικανές να θίξουν τα δικαιώματα του υπόπτου, κατηγορουμένου, θύματος ή τρίτου προσώπου μεταβάλλοντας ουσιωδώς την νομική τους θέση⁴⁸.

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τέτοιας πράξης αποτελεί η απόφαση του Μόνιμου Τμήματος σχετικά με την επιλογή Forum, ήτοι η επιλογή του κράτους μέλους, του οποίου τα δικαστήρια θα κρίνουν επί της ποινικής δίωξης. Συγκεκριμένα το Προοίμιο⁴⁹ αναφέρει ότι οι εν λόγω πράξεις προορίζονται να παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων και ότι, ως εκ τούτου, θα πρέπει να υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο από εθνικά δικαστήρια το αργότερο κατά το στάδιο της δίκης. Ούτως, η επιλογή του φόρουμ μπορεί να γίνει είτε κατά την έναρξη

⁴⁶ Σκέψη 87 Προοιμίου του Κανονισμού 2017/1939

⁴⁷ Σκέψη 88 Προοιμίου του Κανονισμού 2017/1939

⁴⁸ Τσόλκα Ο. , Λειτουργικές αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και «δικαστικός έλεγχος», κατ' άρθρο 42 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939, ΠοινΧρον 2022/21.

⁴⁹ Σκέψη 87 Προοιμίου του Κανονισμού 2017/1939

της έρευνας ή αν δεν κινηθεί έρευνα, κατά την επανεξέταση της υπόθεσης είτε κατά την εκ νέου ανάθεση της υπόθεσης σε άλλον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα είτε κατά την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση. Η κρισιμότητα της απόφασης επί του forum, αναδεικνύεται αν αντιληφθεί κανείς πως με αυτήν κρίνεται υπό ποιο ουσιαστικό και δικονομικό ποινικό καθεστώς θα κριθεί ο κατηγορούμενος και ποια δικαιώματα θα έχει στην δίκη του, αφού είναι πιθανό, ειδικά σε υποθέσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα, να παραπεμφθεί ενώπιον αλλοδαπών δικαστηρίων και να εφαρμοσθεί το άγνωστο σε αυτόν αλλοδαπό δίκαιο. Ούτως, πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα του να προσφύγει στα αρμόδια εθνικά όργανα για να προσβάλει την απόφαση αυτή αφού δια αυτής ενδεχομένως να θίγονται τα συμφέροντα του.

Προσέτι δε πρέπει να αναφέρουμε ότι υπάρχει διχογνωμία σχετικά με το αν η κίνηση της έρευνας ή η άσκηση του δικαιώματος ανάληψης πληρούν τις προϋποθέσεις ή όχι. Κατά την άποψη του γράφοντος, δεν μπορεί να υπαχθούν εξ αρχής στον όρο αυτόν καθώς ακόμα βρισκόμαστε στο στάδιο έρευνας της υπόθεσης και με δεδομένο ότι εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο, δεν φρονώ ότι μεταβάλλεται ουσιωδώς η νομική θέση του διερευνούμενου. Αντιθέτως, εμπίπτουσα είναι η άσκηση ποινικής δίωξης.

Τέλος, είναι αναντίρρητο πως τα μέτρα έρευνας, τα μέτρα δικονομικού καταναγκασμού αλλά και η απόρριψη των αιτημάτων εμπίπτουν στον ως άνω όρο.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΙΑΝΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΙ Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

1. Πρόλογος

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι αρμόδια για την έρευνα, τη δίωξη, και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης των δραστών των αξιόποινων πράξεων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον σκοπό αυτό η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δια των Εντεταλμένων Ευρωπαίων Εισαγγελέων της, διενεργεί χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση έρευνες, εκτελεί πράξεις δίωξης, ασκεί ένδικα μέσα και ασκεί εισαγγελικά καθήκοντα στα αρμόδια δικαστήρια των κρατών μελών έως και την οριστική περάτωση της υπόθεσης.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι ουσιαστικά το μοναδικό υπερεθνικό όργανο, το οποίο διαθέτει αυξημένες επιχειρησιακές αρμοδιότητες για την άμεση διενέργεια τυπικών δικονομικών πράξεων στο έδαφος των κρατών μελών προς τον σκοπό της διεκπεραίωσης ενός τμήματος της εθνικής ποινικής διαδικασίας (άσκηση ποινικής δίωξης, συλλογή αποδείξεων, παραπομπή δράστη στη δικαιοσύνη κλπ.), υποκαθιστώντας τις αντίστοιχες καθ' ύλην αρμόδιες εθνικές αρχές. Μάλιστα, οι αρμοδιότητες αυτές της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, καταλαμβάνουν όλα τα στάδια της διαδικασίας (δηλ. δεν εξαντλούνται μόνο στην προδικασία, αλλά καταλαμβάνουν και την υποστήριξη του κατηγορητηρίου κατά την εκδίκαση της υπόθεσης και την άσκηση των ενδίκων μέσων). Όμως, τέτοιες «υψηλές αρμοδιότητες» δεν μπορούν να ασκηθούν αποτελεσματικά χωρίς ενοποίηση ή τουλάχιστον εναρμόνιση των ποινικοδικονομικών διατάξεων των εθνικών εννόμων τάξεων, που είναι (άμεσα ή έμμεσα) σχετικές με τις εν λόγω αρμοδιότητες των αντίστοιχων κρατικών διοικητικών αρχών⁵⁰.

⁵⁰Βλ. Γ. Μπουρμά, Ερμηνευτικοί προβληματισμοί για τον προσδιορισμό των διαδικαστικών αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με βάση τον Κανονισμό 2017/1939, ΠοινΔικ 2023, σ. 813

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης προσπάθειας ενοποίησης και εναρμόνισης των εθνικών εννόμων τάξεων των κρατών μελών, ο ενωσιακός νομοθέτης στη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του Κανονισμού 2017/1939⁵¹, προβλέπει ότι οι ως άνω αρμοδιότητες διεξαγωγής ερευνών, άσκησης διώξεων, παραπομπής της υπόθεσης στη δικαιοσύνη, υποστήριξης της κατηγορίας στο ακροατήριο και άσκησης των ενδίκων μέσων ασκούνται για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας από τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς (εφεξής Ε.Ε.Ε). Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, σε συνδυασμό με το αρ. 5 παρ. 3 του Κανονισμού⁵², οι Ε.Ε.Ε. **οφείλουν να ενεργούν καταρχήν με βάση τον κανονισμό, για όσα θέματα ρυθμίζονται από αυτόν**⁵³, ενώ κατά τα λοιπά, οι πιο πάνω **αρμοδιότητες που δεν ρυθμίζονται από τον Κανονισμό**⁵⁴, ασκούνται με βάση το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένοι οι αρμόδιοι Ε.Ε.Ε. και στο οποίο διεξάγεται η ποινική διαδικασία.

Οι προαναφερθείσες ρυθμιζόμενες με τον Κανονισμό 2017/1939 (εφεξής Κανονισμός) αρμοδιότητες των Ευρωπαίων Εισαγγελέων, παρόλο που εκ της πρόβλεψής τους μέσω του ενωσιακού νομικού εργαλείου του Κανονισμού επιφέρουν άμεσες δικαιικές συνέπειες στις δεσμευόμενες εθνικές έννομες τάξεις, είναι απαραίτητο να ενσωματωθούν στις εθνικές έννομες τάξεις μέσω εφαρμοστικών κρατικών ρυθμίσεων, στο πλαίσιο που αφορούν την κατανομή αρμοδιοτήτων και την αλληλεπίδραση των επιμέρους οργάνων της ποινικής

⁵¹ Άρθρο 13 παρ. 1 Κανονισμού 2017/1939: «1. Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς ενεργούν για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στα αντίστοιχα κράτη μέλη τους και έχουν τις ίδιες εξουσίες με τους (τις) εθνικούς(-ές) εισαγγελείς όσον αφορά την έρευνα, τη δίωξη και την παραπομπή υποθέσεων ενώπιον της δικαιοσύνης, επιπροσθέτως και με την επιφύλαξη των ειδικών αρμοδιοτήτων και του καθεστώτος που τους έχουν απονεμηθεί και υπό τους όρους που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό.

Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς είναι υπεύθυνοι(-ες) για τις έρευνες και τις διώξεις τις οποίες έχουν κινήσει, οι οποίες τους έχουν ανατεθεί ή των οποίων έχουν επιληφθεί κάνοντας χρήση του δικαιώματος ανάληψης υπόθεσης. Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς ακολουθούν την καθοδήγηση και τις εντολές του μόνιμου τμήματος που έχει αναλάβει την υπόθεση, καθώς και τις εντολές του (της) εποπτεύοντος(-ουσας) ευρωπαίου(-ας) εισαγγελέα.

Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς είναι επίσης υπεύθυνοι(-ες) για την παραπομπή υπόθεσης ενώπιον της δικαιοσύνης, ειδικότερα δε έχουν την αρμοδιότητα να υποστηρίξουν το κατηγορητήριο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, να συμμετέχουν στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και να ασκούν τα διαθέσιμα ένδικα μέσα σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.»

⁵² Άρθρο 5 παρ. 3 Κανονισμού 2017/1939: «3. Οι έρευνες και οι διώξεις που κινούνται για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας διέπονται από τον παρόντα κανονισμό. Το εθνικό δίκαιο εφαρμόζεται στον βαθμό που ένα ζήτημα δεν ρυθμίζεται από τον παρόντα κανονισμό. Εάν δεν ορίζεται άλλως στον παρόντα κανονισμό, εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος(-η) ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας που έχει επιληφθεί της υπόθεσης σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1. Σε περίπτωση που ένα ζήτημα ρυθμίζεται και από το εθνικό δίκαιο και από τον παρόντα κανονισμό, υπερισχύουν οι διατάξεις του κανονισμού.»

⁵³ Π.χ. αρ. 30 Κανονισμού για τις έρευνες, αρ. 36 Κανονισμού για την άσκηση δίωξης ενώπιον των εθνικών αρχών

⁵⁴ Π.χ. παραπομπή υπόθεσης και υποστήριξη της κατηγορίας στο ακροατήριο

διαδικασίας. Στην ελληνική έννομη τάξη, οι διατάξεις του Κανονισμού, ενσωματώθηκαν στο εγχώριο δίκαιο με τον Ν. 4786/2021, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 5026/2023 και λίαν προσφάτως με τον νόμο Ν. 5108/2024.

Στο παρόν στάδιο της εργασίας, θα αναφερθούμε στις βασικές δικονομικές διατάξεις, που καθορίζουν τις αρμοδιότητες και τις δυνατότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των Ε.Ε.Ε., όπως αυτές προβλέπονται στον Κανονισμό και όπως ενσωματώθηκαν και εφαρμόζονται στην εγχώρια έννομη τάξη.

2. Ανακριτική διαδικασία: Η Διεξαγωγή των ερευνών

Σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κανονισμού⁵⁵, η διεξαγωγή των ερευνών γίνεται υπό την επιμέλεια του Ε.Ε.Ε., που χειρίζεται την υπόθεση και σύμφωνα με το εθνικό δικονομικό δίκαιο του τόπου διενέργειάς τους. Ο Ε.Ε.Ε μπορεί είτε να προβεί ο ίδιος στη λήψη των μέτρων έρευνας είτε να δώσει σχετικές εντολές στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους του, ενημερώνοντας ταυτόχρονα για όλες τις ενέργειές του τον εποπτεύοντα ευρωπαϊό εισαγγελέα και το μόνιμο τμήμα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις ο εποπτεύων εισαγγελέας, κατόπιν έγκρισης του αρμόδιου μόνιμου τμήματος, δύναται να διεξάγει ο ίδιος την έρευνα προσωπικά, με γνώμονα τη βαρύτητα της πράξης και το ενδεχόμενο αντίκτυπο σε ενωσιακό επίπεδο, ιδίως

⁵⁵ Αρ. 28 Κανονισμού 2017/1939: «1. Ο (Η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας που έχει επιληφθεί υπόθεσης δύναται, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και το εθνικό δίκαιο, είτε να προβεί ο (η) ίδιος(-α) στη λήψη των μέτρων έρευνας και άλλων μέτρων είτε να δώσει σχετικές εντολές στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους του (της). Οι εν λόγω αρχές εξασφαλίζουν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ότι ακολουθούνται όλες οι εντολές και ότι λαμβάνουν τα μέτρα που τους έχουν ανατεθεί. Ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας αναφέρει μέσω του συστήματος διαχείρισης υποθέσεων στον (στην) αρμόδιο(-α) ευρωπαϊό(-α) εισαγγελέα και στο μόνιμο τμήμα οποιεσδήποτε σημαντικές εξελίξεις σχετικά με την υπόθεση, σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται στον κανονισμό διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

2. Ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια των ερευνών που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία οι αρμόδιες εθνικές αρχές λαμβάνουν επείγοντα μέτρα κατ' εφαρμογή του εθνικού δικαίου τα οποία είναι απαραίτητα για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των ερευνών, ακόμη και σε περίπτωση που δεν ενεργούν ειδικά βάσει εντολών του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα. Οι εθνικές αρχές ενημερώνουν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση τον (την) επιληφθέντα(-είσα) ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα για τα επείγοντα μέτρα που ελήφθησαν.

3. Το αρμόδιο μόνιμο τμήμα δύναται, κατόπιν πρότασης του (της) εποπτεύοντος(-ουσας) ευρωπαϊού(-ας) εισαγγελέα, να αποφασίσει να αναθέσει εκ νέου υπόθεση σε άλλον(-η) ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα του ίδιου κράτους μέλους όταν ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας: α) αδυνατεί να διενεργήσει την έρευνα ή τη δίωξη· ή β) δεν ακολουθεί τις εντολές του αρμόδιου μόνιμου τμήματος ή του (της) ευρωπαϊού(-ας) εισαγγελέα.

4. Κατ' εξαίρεση, αφού λάβει σχετική έγκριση του αρμόδιου μόνιμου τμήματος, ο (η) εποπτεύων(-ουσα) ευρωπαίος(-α) εισαγγελέας δύναται να λάβει αιτιολογημένη απόφαση να διεξαγάγει την έρευνα προσωπικά, είτε λαμβάνοντας προσωπικά τα μέτρα έρευνας και άλλα μέτρα είτε δίνοντας σχετικές εντολές στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους του (της), όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο για την αποτελεσματικότητα της έρευνας ή της δίωξης με γνώμονα ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια:

α) τη βαρύτητα της αξιόποινης πράξης, ιδίως όσον αφορά τον πιθανό αντίκτυπό της σε επίπεδο Ένωσης·

β) όταν η έρευνα αφορά υπαλλήλους ή λοιπό προσωπικό της Ένωσης ή μέλη των θεσμικών οργάνων της Ένωσης·
γ) σε περίπτωση αποτυχίας του μηχανισμού της εκ νέου ανάθεσης που προβλέπεται στην παράγραφο 3. Σε αυτές τις εξαιρετικές περιστάσεις τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ο (η) ευρωπαίος(-α) εισαγγελέας έχει δικαίωμα να διατάξει ή να ζητήσει μέτρα έρευνας και άλλα μέτρα και ότι διαθέτει όλες τις εξουσίες, αρμοδιότητες και υποχρεώσεις του (της) ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και το εθνικό δίκαιο.

Οι αρμόδιες εθνικές αρχές και οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς τους (τις) οποίους(-ες) αφορά η υπόθεση ενημερώνονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση για την απόφαση που λαμβάνεται δυνάμει της παρούσας παραγράφου.

στις περιπτώσεις όπου η έρευνα αφορά υπαλλήλους ή άλλο προσωπικό της Ένωσης ή μέλη των θεσμικών οργάνων της Ένωσης⁵⁶.

2.1. Τα μέτρα της έρευνας

Τα μέτρα έρευνας, που δύναται ο Ε.Ε.Ε. να διατάσσει σε μια συγκεκριμένη υπόθεση, **ορίζονται από το ποινικό δικονομικό δίκαιο του κράτους όπου πρόκειται οι έρευνες αυτές να τελεστούν**. Έτσι, κατ' άρ. 30 παρ. 4 του Κανονισμού, ο Ε.Ε.Ε. μπορεί να επιχειρεί στο πλαίσιο της εκάστοτε διεξαγόμενης εθνικής ποινικής διαδικασίας, όλες τις δικονομικές πράξεις που επιτρέπονται και στους εθνικούς εισαγγελικούς λειτουργούς⁵⁷. Περαιτέρω όμως, ο Κανονισμός για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, με το άρθρο 30 παρ. 1, **παρέχει στον Ε.Ε.Ε. και μια σειρά άλλων δικονομικών μέτρων**, τα οποία δύναται να λάβει -υπό τους ενδεχόμενους περιορισμούς που επιβάλλει για αυτά το ισχύον εθνικό δίκαιο και σύμφωνα πάντοτε με τους ορισμούς του τελευταίου- εφόσον κρίνει ότι είναι απαραίτητα για την ουσιαστική διερεύνηση μιας υπόθεσης και υπό την προϋπόθεση ότι αφενός η διερευνώμενη αξιόποινη πράξη σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο τιμωρείται με μέγιστη ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τεσσάρων ετών και αφετέρου δεν υπάρχουν άλλα λιγότερο παρεμβατικά μέτρα⁵⁸.

Τα μέτρα αυτά που μπορούν οι Ε.Ε.Ε. να διατάσσουν επιπλέον από αυτά που προβλέπονται για όλους τους εισαγγελικούς λειτουργούς στο δικονομικό δίκαιο του κράτους όπου διεξάγεται η έρευνα είναι: α) διενέργεια έρευνας σε κλειστούς ή ανοιχτούς χώρους, μέσα μεταφοράς, ιδιωτικές κατοικίες, ενδύματα και κάθε άλλο προσωπικό είδος ή προσωπικό υπολογιστή και λήψη κάθε συντηρητικού μέτρου, που είναι αναγκαίο για να διαφυλαχθεί η ακεραιότητα των αποδεικτικών στοιχείων ή να αποτραπεί η απώλεια ή η νόθευσή τους· β) λήψη μέτρων για την προσκόμιση κάθε σχετικού αντικειμένου ή εγγράφου, είτε στην πρωτότυπη μορφή του είτε σε άλλη καθορισμένη μορφή· γ) λήψη μέτρων για την προσκόμιση δεδομένων αποθηκευμένων σε υπολογιστή, κρυπτογραφημένων ή αποκρυπτογραφημένων, στην πρωτότυπη μορφή τους ή σε άλλη καθορισμένη μορφή, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων που αφορούν τραπεζικούς λογαριασμούς και δεδομένων κίνησης με την εξαίρεση των δεδομένων που διατηρούνται

⁵⁶ Βλ. Η. Δαγκλή, Ο Θεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, 2021, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 60

⁵⁷ Άρ. 13 παρ. 1 Κανονισμού 2017/1939 (βλ. ανωτέρω) και αρ. 30 παρ. 4 Κανονισμού 2017/1939 σύμφωνα με το οποίο: «Πέρα από τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς δικαιούνται να ζητούν ή να διατάσσουν οποιαδήποτε άλλα μέτρα στο κράτος μέλος τους τα οποία είναι διαθέσιμα στους (στις) εισαγγελείς βάσει του εθνικού δικαίου σε αντίστοιχες εθνικές υποθέσεις.»

⁵⁸ Βλ. Η. Δαγκλή, ο.π., 2021, σελ. 60-61

ειδικά σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, βάσει της δεύτερης περιόδου του άρθρου 15 παράγραφος 1 της οδηγίας 2002/58/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου· δ) δέσμευση οργάνων ή προϊόντων εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων περιουσιακών στοιχείων, τα οποία αναμένεται ότι θα αποτελέσουν αντικείμενο δήμευσης από το δικάζον δικαστήριο και εφόσον πιστεύεται ότι ο ιδιοκτήτης, ο κάτοχος ή ο διαχειριστής των εν λόγω οργάνων ή προϊόντων θα επιδιώξει τη ματαίωση της δικαστικής απόφασης δήμευσής τους, ε) παρακολούθηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών προς και από τον ύποπτο ή κατηγορούμενο, σε οποιοδήποτε ηλεκτρονικό μέσο επικοινωνιών χρησιμοποιεί ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος· στ) παρακολούθηση και εντοπισμό ενός αντικειμένου με τεχνικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των ελεγχόμενων παραδόσεων προϊόντων.

2.2. Η διεξαγωγή των ερευνών από τον εντεταλμένο ευρωπαϊό εισαγγελέα στην ελληνική έννομη τάξη

Ως προελέχθη, φορέας της διερευνητικής διαδικασίας κατά τον Κανονισμό 2017/1939, είναι ο Ε.Ε.Ε. που έχει επιληφθεί της υπόθεσης, όπως άλλωστε προκύπτει ρητά και από το άρ. 28 παρ. 1 εδ. α του Κανονισμού. Από τον Κανονισμό, κατ' αρχήν, δεν υιοθετείται ένα ενιαίο μοντέλο ποινικής προδικασίας, εντούτοις, από το γράμμα των πιο πάνω διατάξεων φαίνεται ότι -επί της αρχής- υφίσταται ένα πρότυπο, το οποίο αποτέλεσε πηγή έμπνευσης: είναι εκείνο που θέτει τον εισαγγελέα ως κυρίαρχο φορέα της προδικασίας⁵⁹ όπως ισχύει, λόγω χάρη, στην Γερμανία ή την Αυστρία, όπου ο εισαγγελέας είναι κυρίαρχος της ανακριτικής διαδικασίας⁶⁰.

Πράγματι η λογική του Κανονισμού, αναφορικά με τις προβλέψεις του για τη διεξαγωγή των ερευνών και τη διαχείριση της υπόθεσης, **αφήνει μεν περιθώριο συνύπαρξης των διατάξεων του με τις διατυπώσεις του εθνικού δικαίου**, στο βαθμό όμως, που η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών φορέων δεν αναιρεί τον σκοπό του Κανονισμού⁶¹. Έτσι, στο μέτρο που η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας έχει βασιστεί στο λεγόμενο

⁵⁹ βλ. έτσι Ο. Τσόγκα, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Η ιστορία μιας ιδιότυπης «συμβίωσης» ενωσιακού και εσωτερικού ποινικού δικαίου εντός του χώρου της Ένωσης, σε Πασσά/Αρβανιτόπουλου/Κοιππά (επιμ.), Ελλάδα-Ευρωπαϊκή Ένωση: Μια σχέση «μέσα από σαράντα κύματα» 1981-2021, Εκδόσεις Πεδίο, 2021, σ. 327, *Η ίδια*, Το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και η ελληνική προσαρμογή σε αυτό με το ν. 5026/2023, NOVA CRIMINALIA No 18, 2023, σελ. 4-5

⁶⁰ Βλ. Ν. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, 2007, σ. 107-108

⁶¹ βλ. Δ. Ζημιανίτη, Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Ίδρυση, δομή και διαδικαστικό αποτύπωμα στην εθνική ποινική-δικονομική τάξη, ΠοινΧρ 2022, σελ. 7

"εισαγγελικό μοντέλο", τοποθετώντας τον εισαγγελέα στο επίκεντρο της προδικασίας⁶², με την εξουσία να αποφασίζει την κατεύθυνση που θα ακολουθήσει η έρευνα και να διευθύνει την αστυνομία και τις άλλες αρχές επιβολής του νόμου που δρουν υπό τις εντολές του, ευθύς εξ' αρχής είχε απασχολήσει τη θεωρία, η συμβατότητα των (λιγοστών) νομικών συστημάτων ευρωπαϊκών κρατών που διατηρούν την παραδοσιακή διάκριση μεταξύ εισαγγελικής έρευνας και δικαστικής ανάκρισης, όπως συμβαίνει και στη χώρα μας⁶³, και εάν συμβαδίζει με τη βούληση του ενωσιακού νομοθέτη η ανάθεση ερευνητικών αρμοδιοτήτων σε εθνικό δικαστή (ανακριτή) και η δυνατότητά του να αποφασίζει αυτόνομα. Μάλιστα, σημειώθηκε στη θεωρία ότι κράτη μέλη που εξακολουθούν να διατηρούν στο νομικό τους σύστημα την ανωτέρω διάκριση, προβλέποντας (ακόμα) το θεσμό του τακτικού ανακριτή, ίσως χρειαστεί να τροποποιήσουν την εθνική τους νομοθεσία.

Με αυτή, λοιπόν, την έννοια, ο Κανονισμός δύναται να οδηγήσει σε μια εναρμόνιση των εθνικών ποινικών δικονομικών δικαίων «από την πίσω πόρτα». Δεν προξενεί, συνεπώς, εντύπωση το γεγονός, ότι χώρες όπως η Γαλλία⁶⁴, το Λουξεμβούργο και η Ισπανία, έκριναν σκόπιμο να προβούν σε ουσιώδεις τροποποιήσεις της εθνικής τους νομοθεσίας για τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, προκειμένου στην πράξη να διασφαλίσουν τους όρους μιας «αρμονικής συμβίωσης» του ενωσιακού με το εσωτερικό τους ποινικό δικονομικό σύστημα. Μόνο δε ο Βέλγος νομοθέτης επέλεξε να διατηρήσει το θεσμό του ανακριτή (και των δικαστικών συμβουλίων), με κίνδυνο βέβαια η επιλογή του αυτή να κριθεί μελλοντικά από το ΔΕΕ ως ασύμβατη με το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, δημιουργώντας παράλληλα ποικίλα προβλήματα κατά την καθημερινή πρακτική εφαρμογή του⁶⁵.

Στην ελληνική έννομη τάξη, παρόλο που το εν λόγω ζήτημα αποφεύχθηκε να ρυθμιστεί με τον εφαρμοστικό Ν. 4786/2021, ο Έλληνας νομοθέτης παρενέβη δύο χρόνια μετά, με τον Ν. 5026/2023. Πλέον συγκεκριμένα, με το άρθρο 49 παρ. 1 του εν λόγω νόμου τροποποιήθηκε το άρθρο 16 του Ν. 4786/2021⁶⁶ σε σχέση με τον ορισμό του ανακριτή που επιλαμβάνεται των

⁶² βλ. Όλγα Τσόλκα, σε Α. Πασσάς/Κ. Αρβανιτόπουλος/Μ. Κόππα (Επιμ.), ο.π., εκδ. Πεδίο, 2021, σελ. 302-314

⁶³ βλ. Ο. Τσόλκα, Λειτουργικές αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και «δικαστικός έλεγχος», κατ' άρθρο 42 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939, ΠοινΧρ 2022, σελ. 25 και 34-35

⁶⁴ όπου και γεννήθηκε το πρώτον στις αρχές του 19ου αιώνα ο θεσμός του ανακριτή - juge d'instruction και όπου ρητώς προβλέφθηκε με νόμο του 2020 ότι «ο ανακριτής παραιτείται υπέρ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας»

⁶⁵ βλ. αναλυτικά Ο. Τσόλκα, όπ. π., ΠοινΧρ 2022, σελ. 34, Δ. Ζημιανίτη, όπ. π., ΠοινΧρ 2022, σελ. 9-10

⁶⁶ Αρ. 16 Ν. 4786/2021 προ της τροποποίησης : «*Η κατά τόπον αρμοδιότητα των Ευρωπαϊών Εντεταλμένων Εισαγγελέων (ΕΕΕ) εκτείνεται σε όλη την Επικράτεια. Για τη διενέργεια κύριας ανάκρισης παραγγέλλεται αποκλειστικά ο αρμόδιος ανακριτής Αθηνών, που ορίζεται από την Ολομέλεια του Πρωτοδικείου Αθηνών. Οι*

υποθέσεων αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και τον προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων του. Προς τον σκοπό αυτό απαλείφθηκε η πρόβλεψη για τη διενέργεια κυρίας ανάκρισης από τον αρμόδιο ανακριτή Αθηνών, καθώς κρίθηκε ότι η λειτουργική αρμοδιότητα του ανακριτή κατά τον ΚΠΔ, ως ρητώς διαλαμβάνεται στη σχετική Αιτιολογική Έκθεση, περιορίζει τη δυνατότητα του Ε.Ε.Ε. να ενεργεί αυτός όλες τις ανακριτικές πράξεις, αυτοπροσώπως ή μέσω εθνικών ανακριτικών υπαλλήλων, όπως προβλέπεται ρητά από την παρ. 1 του άρθρου 28 του Κανονισμού⁶⁷.

Ο τρόπος και η αρμοδιότητα διεξαγωγής των ερευνών από τον Ε.Ε.Ε., ρυθμίζεται στην ελληνική έννομη τάξη από τις διατάξεις 16Α⁶⁸ και 16Β⁶⁹ του Ν. 4786/2021, τα οποία

ποινικές υποθέσεις παραπέμπονται και εισάγονται στα αρμόδια κατά περίπτωση δικαστικά συμβούλια και δικαστήρια πρώτου και δεύτερου βαθμού της Αθήνας και στον Άρειο Πάγο.»

Αρ. 16 Ν. 4786/2021 μετά την τροποποίηση με το αρ. 49 παρ. 1 Ν. 5026/2023: *«Η κατά τόπον αρμοδιότητα των Ευρωπαϊκών Εντεταλμένων Εισαγγελέων εκτείνεται σε όλη την Επικράτεια. Οι ποινικές υποθέσεις εισάγονται στα αρμόδια κατά περίπτωση δικαστικά συμβούλια και δικαστήρια πρώτου και δεύτερου βαθμού της Αθήνας και στον Άρειο Πάγο. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του ανακριτή, παραγγέλλεται αποκλειστικά ο ανακριτής που έχει οριστεί για αυτό από την Ολομέλεια του Πρωτοδικείου Αθηνών»*

⁶⁷ βλ. σχετικά και Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 5026/2023, ΣυμβΠλημΑΘ 196/2024, με καθολική αναφορά στην εισαγγελική πρόταση Δ. Μουζάκη, αδημ., καθώς και Ο. Τσόλκα, Νова Criminalia Νο 18 ο.π., σελ. 5 και Γ. Ναζίρη, Ν 5026/2023, άρθρα 48-57: Τροποποιήσεις-Προσθήκες σε Ν 4786/2021 σχετικά με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ΠοινΔικ 2023, σελ. 374

⁶⁸ Αρ. 16^Α του Ν. 4786/2021: *«Ως προς τα αδικήματα της αρμοδιότητάς τους σύμφωνα με τον ν. 4689/2020 (Α' 103) και πέραν των εξουσιών των εθνικών εισαγγελέων ως προς την έρευνα και τη δίωξη, οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς ασκούν και όλες τις εξουσίες διενέργειας ανακριτικών πράξεων του ανακριτή, εκτός από αυτές που αφορούν στη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου και την επιβολή μέτρων δικονομικού καταναγκασμού σύμφωνα με τα άρθρα 282, 283, 284 και 286 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ). Οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς έχουν τις υποχρεώσεις του ανακριτή του άρθρου 251 ΚΠΔ και την ευθύνη για την επίτευξη των σκοπών του άρθρου 239 ΚΠΔ.*

2. Η ολοκλήρωση της προδικασίας και η παραπομπή σε δίκη, για πλημμελήματα και κακουργήματα, αποφασίζονται από το Μόνιμο Τμήμα σύμφωνα με τα άρθρα 10, 36 και 40 του Κανονισμού 2017/1939 και ενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 16Γ του παρόντος. Το δικαστικό συμβούλιο διατηρεί την κατ' άρθρο 307 ΚΠΔ αρμοδιότητά του, εκτός αν ειδικά ορίζεται διαφορετικά από τον Κανονισμό ή τον παρόντα νόμο.

3. Για τις υποθέσεις της αρμοδιότητάς τους, με την επιφύλαξη του παρόντος, όπου στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ή σε άλλες διατάξεις γίνεται αναφορά σε ανακριτικές πράξεις του ανακριτή, νοούνται οι πράξεις του Ευρωπαϊκού Εισαγγελέα ή του Ευρωπαϊκού Εντεταλμένου Εισαγγελέα που ενεργεί την έρευνα.»

⁶⁹ Αρ. 16Β του Ν. 4786/2021: *«1. Επί κακουργημάτων και συναφών πλημμελημάτων για τα οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της, σύμφωνα με τα άρθρα 24, 25, 26 και 27 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, απευθύνεται παραγγελία προς τον ανακριτή μόνο για τη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου και όλες οι ανακριτικές πράξεις ενεργούνται από τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, αυτοπροσώπως ή μέσω των ανακριτικών υπαλλήλων που υπάγονται σε αυτούς, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 28 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939 (L 283). Κατ' εξαίρεση ο ανακριτής δύναται να ασκήσει την αρμοδιότητα της παρ. 2 του άρθρου 248 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) μόνο με τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Εντεταλμένου Εισαγγελέα.*

προστέθηκαν με τα άρθρα 49 παρ. 2 και 50 Ν. 5026/2023 αντίστοιχα. Σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις που ρυθμίζουν τη δυνατότητα διενέργειας ανακριτικών πράξεων και συλλογής αποδείξεων στην ελληνική έννομη τάξη, ενσωματώνοντας τον Κανονισμό 2017/1939, ο Ε.Ε.Ε. μπορεί να επιχειρεί στο πλαίσιο της εκάστοτε διεξαγόμενης εθνικής ποινικής διαδικασίας, όλες τις δικονομικές πράξεις που επιτρέπονται και στους εθνικούς εισαγγελικούς λειτουργούς.

Ειδικότερα, και πέραν των εξουσιών των εθνικών Εισαγγελέων ως προς την έρευνα και τη δίωξη, με την προσθήκη του άρθρου 16^Α στον Ν. 4786/2021, προσδιορίζεται η λειτουργική αρμοδιότητα των Ε.Ε.Ε. και προβλέπεται ρητά ότι ασκούν το ίδιο εύρος ερευνητικών αρμοδιοτήτων που έχει και ο ανακριτής κατά τον ΚΠΔ, εκτός από αυτές που αφορούν τη λήψη

2. Η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαϊκό Εντεταλμένο Εισαγγελέα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 13 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, με παραγγελία προς τον ανακριτή για λήψη απολογίας του κατηγορουμένου και υποβολή κατηγορητηρίου που περιέχει όλα τα περιστατικά που συνιστούν αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της αποδιδόμενης στον κατηγορούμενο αξιόποινης πράξης, καθώς και τον νομικό χαρακτηρισμό της. Η ποινική δίωξη ασκείται με μόνη την υποβολή του κατηγορητηρίου προς τον ανακριτή, όταν ζητείται η έκδοση εντάλματος σύλληψης χωρίς προηγούμενη κλήση για απολογία. Σε περίπτωση σύλληψης πριν από την αμετάκλητη παραπομπή σε δίκη, η δικογραφία επιστρέφεται στον ανακριτή για λήψη της απολογίας. Στα πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαϊκό Εντεταλμένο Εισαγγελέα σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019, Α' 96).

3. Αν μετά τη λήψη της απολογίας και την εξέταση τυχόν υπερασπιστικών μέσων του κατηγορουμένου, ο Ευρωπαϊκός Εντεταλμένος Εισαγγελέας κρίνει ότι ο κατηγορούμενος πρέπει να παραπεμφθεί για πράξη ελαφρύτερη από αυτήν που του απέδωσε με το κατηγορητήριο ή ότι συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των άρθρων 39 και 40 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, συντάσσει ανάλογο σχέδιο απόφασης, εκθέτοντας με συνοπτική αιτιολογία στην έκθεσή του προς τον εποπτεύοντα Εισαγγελέα και τους λόγους μεταβολής της κρίσης του επί των σημείων αυτών. Αν μετά την απολογία ο Ευρωπαϊκός Εντεταλμένος Εισαγγελέας κρίνει ότι πρέπει να υποβάλει σχέδιο απόφασης παραπομπής για πράξη βαρύτερη ή ουσιωδώς διαφορετική από αυτή για την οποία απήγγειλε κατηγορία, οφείλει να ζητήσει την εκ νέου κλήση του κατηγορουμένου για συμπληρωματική απολογία.

4. Αν ο Ευρωπαϊκός Εντεταλμένος Εισαγγελέας κρίνει ότι είναι αναγκαία η σύλληψη, η προσωρινή κράτηση, ο κατ' οίκον περιορισμός ή η επιβολή περιοριστικών όρων, μετά την απολογία ή μετά τη μη εμφάνιση του κατηγορουμένου στην ταχθείσα προς τούτο ημέρα και ώρα, απευθύνεται με αίτηση στον ανακριτή. Στην αίτηση του Ευρωπαϊκού Εντεταλμένου Εισαγγελέα περιέχεται πλήρης η αιτιολογία και το διατακτικό του τίτλου που ζητείται να εκδοθεί. Αν η έρευνα περαιωθεί με έκδοση εντάλματος σύλληψης, ο Εντεταλμένος Ευρωπαϊκός Εισαγγελέας απευθύνεται στον ανακριτή για την επιβολή στον κατηγορούμενο μέτρων δικονομικού καταναγκασμού σε περίπτωση σύλληψής του. Το ίδιο δύναται να πράξει ο Εντεταλμένος Ευρωπαϊκός Εισαγγελέας και όταν η περαίωση γίνεται με έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής. Αν πρόκειται για μέτρα που λαμβάνονται μετά την απολογία, ο ανακριτής αποφαινεται αφού ακούσει επ' αυτών τον κατηγορούμενο που εμφανίστηκε ενώπιόν του και τον συνήγορό του.

5. Ο ανακριτής μπορεί να δεχθεί εν μέρει ή να απορρίψει το αίτημα. Αν ο ανακριτής συμφωνεί με το αίτημα του Εισαγγελέα, εκδίδει σχετική διάταξη, ένταλμα σύλληψης ή ένταλμα προσωρινής κράτησης. Τη διάταξη περί μερικής ή ολικής απόρριψης ο ανακριτής τη σημειώνει επί του σώματος της αίτησης ή την προσαρτά σε αυτή, συμπεριλαμβάνοντας και την κατά την κρίση του αναγκαία συνοπτική αιτιολογία. Επί μερικής ή ολικής απόρριψης, ο Ευρωπαϊκός Εντεταλμένος Εισαγγελέας μπορεί να αποδεχθεί την κρίση του ανακριτή, ζητώντας αμέσως την πρόοδο της διαδικασίας, ή να εισαγάγει τη διαφωνία του στο συμβούλιο πλημμελειοδικών, οπότε εφαρμόζεται το άρθρο 288 ΚΠΔ. Αν ο ανακριτής διαπιστώνει τυπικές ελλείψεις που επιδέχονται συμπλήρωση, μπορεί να αναπέμψει για συμπλήρωση το αίτημα μία (1) μόνο φορά, επισημαίνοντας τις κατά την κρίση του ελλείψεις που χρήζουν συμπλήρωσης.

6. Οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και τα δικαιώματα των μερών σε σχέση με τα μέτρα δικονομικού καταναγκασμού καθορίζονται κατά τα λοιπά από τις οικείες διατάξεις του ΚΠΔ.

απολογίας του κατηγορουμένου και τη λήψη μέτρων δικονομικού καταναγκασμού. Έτσι, παραμένουν στην αρμοδιότητα του ανακριτή - προκειμένου να εξασφαλιστεί ο υψηλός βαθμός θωράκισης των δικονομικών εγγυήσεων, με την παρεμβολή δικαστικού οργάνου- η λήψη μέτρων δικονομικού καταναγκασμού και η λήψη απολογίας⁷⁰.

Ο ρόλος δε του συμβουλίου ως προς τα μέτρα δικονομικού καταναγκασμού διατηρείται κατά τα προβλεπόμενα στον ΚΠΔ⁷¹. Έτσι, κατά το άρθρο 16 Β παρ. 4-5 Ν. 4786/2021 αφενός ο εθνικός ανακριτής έχει τη δυνατότητα να διαφωνήσει και κατ' επέκταση να απορρίψει την αίτηση του Ε.Ε.Ε. για την λήψη μέτρων δικονομικού καταναγκασμού ενώ αφετέρου, το οικείο συμβούλιο πλημμελειοδικών είναι αρμόδιο να επιλύσει τη σχετική διαφωνία ανάμεσα στον εθνικό ανακριτή και τον Ε.Ε.Ε..

Κατά τα λοιπά οι Ε.Ε.Ε., τόσο ως προς το εύρος των ανακριτικών τους αρμοδιοτήτων, όσο και ως προς τα ανακριτικά τους καθήκοντα, αλλά και γενικότερα τους σκοπούς του ανακριτικού τους έργου, εξομοιώνονται πλήρως με όσα ισχύουν για τον ανακριτή, κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, καθόσον, έχουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 251 ΚΠΔ και την ευθύνη για την επίτευξη των σκοπών του άρθρου 239 ΚΠΔ. Διευκρινίζεται ακόμα με την παράγραφο 3 του αρ. 16^Α στον Ν. 4786/2021, προς αποφυγή παρερμηνειών, ότι για τις υποθέσεις της αρμοδιότητάς τους, όπου στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ή σε άλλες διατάξεις γίνεται αναφορά σε ανακριτικές πράξεις του ανακριτή, νοούνται οι πράξεις του Ευρωπαϊκού Εισαγγελέα ή του Ε.Ε.Ε. που ενεργεί την έρευνα.

Κατ' εξαίρεση, στο αρ. 16^Β του Ν. 4786/2021 προβλέπεται η δυνατότητα στον ανακριτή, με την σύμφωνη γνώμη του Ε.Ε.Ε. και μόνο, να ασκήσει την αρμοδιότητα της παρ. 2 του αρ. 248 ΚΠΔ, δηλ. να επαναλάβει ανακριτικές πράξεις, που έχουν ήδη διενεργηθεί από τον Εισαγγελέα, ή να διενεργήσει νέες, εξ' ίδιας πρωτοβουλίας ή κατόπιν σχετικού αιτήματος του κατηγορουμένου.

Κατ' ακολουθία, ο ανακριτής δεν έχει πια -κατά κανόνα (με την εξαίρεση του εδ. β' της παρ. 1 του άρθρου 16Β του Ν. 4786/2021, όπου όμως ως απαραίτητη προϋπόθεση τίθεται η σύμφωνη γνώμη του Ε.Ε.Ε.)- ανακριτικές αρμοδιότητες, αλλά μόνο stricto sensu δικαστικές⁷².

⁷⁰ Βλ. Όλγα Τσόλκα, NOVA CRIMINALIA 18, ο.π., σελ. 4,

⁷¹ Βλ. Γ. Μπουρμά, ο.π., ΠοινΔικ 2023, σ. 814

⁷² πρβλ. στο ίδιο πνεύμα και Γ. Μπουρμά, ο.π., ΠοινΔικ 2023, σ. 816

Πλην όμως, διαφορετική προσέγγιση για τις ερευνητικές αρμοδιότητες του Ε.Ε.Ε. και το εύρος αυτών, φαίνεται να επιφύλασσαν οι εθνικές δικαστικές Αρχές. Ειδικότερα, με το υπ' αριθμ. **1086/2024 Βούλευμά του, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών** κλήθηκε να επιλύσει την διαφωνία που ανέκυψε μεταξύ Ανακρίτριας και Ε.Ε.Ε., αναφορικά με το ποιος είναι αρμόδιος να διενεργήσει ερευνητικές/ ανακριτικές πράξεις, σε υπόθεση που είχε μεν αναλάβει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, αλλά βρισκόταν στο δικονομικό στάδιο της Ανάκρισης κατόπιν αυτόφωρης διαδικασίας.

Κάτωθι, παρατίθενται τα πραγματικά περιστατικά της εν λόγω υπόθεσης, καθώς και οι θέσεις της Ανακρίτριας και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, για το ζήτημα της μεταξύ τους κατανομής των αρμοδιοτήτων διενέργειας ερευνητικών και ανακριτικών πράξεων. Ο «διάλογος» αυτός μεταξύ Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και Ανακρίτριας, παρουσιάζει τεράστιο νομικό ενδιαφέρον, βοηθά στην κατανόηση της ρύθμισης για τη διενέργεια των ερευνητικών ενεργειών σε υποθέσεις που έχει αναλάβει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και ,τοποθετημένος σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, αποτελεί ένα ενδεικτικό παράδειγμα σύγκρουσης και διεκδίκησης εφαρμογής μεταξύ εθνικών και υπερεθνικών/ ευρωπαϊκών διατάξεων.

Πραγματικά περιστατικά:

Η εν λόγω υπόθεση προέκυψε κατόπιν προκαταρκτικής έρευνας της Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας (Τμήμα Προστασίας Δημόσιας Περιουσίας), η οποία αφού συνέλεξε αποδεικτικό υλικό και διαπίστωσε ότι τα διερευνώμενα αδικήματα⁷³ άπτονται της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, απέστειλε υποβλητική αναφορά προς το Ελληνικό Γραφείο Ε.Ε.Ε. της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, κατόπιν καταχώρησης και

⁷³ Τα διερευνώμενα αδικήματα στην εν λόγω υπόθεση ήταν τα αδικήματα: 1) της διασυνοριακής απάτης σχετικά με τον ΦΠΑ, με απώλεια πόρων ΦΠΑ που υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 10.000.000 ευρώ, κατά συναυτουργία και κατ' εξακολούθηση τελεσθείσα, 2) της συγκρότησης, ένταξης και διεύθυνσης εγκληματικής οργάνωσης, το επίκεντρο της εγκληματικής δραστηριότητας της οποίας είναι η τέλεση περισσότερων κακούργημάτων διασυνοριακής απάτης σχετικά με τον Φ.Π.Α. και απάτης σχετικά με τις επιχορηγήσεις και η οποία επιδιώκει και την τέλεση του κακούργηματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και της πλαστογραφίας, 3) της απάτης σχετικής με τις επιχορηγήσεις τελεσθείσας κατά συναυτουργία και κατ' εξακολούθηση, στρεφόμενης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ποσό επιχορήγησης που υπερβαίνει συνολικά το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ, τετελεσμένης και σε απόπειρα, 4) της πλαστογραφίας τελεσθείσας κατά συναυτουργία και κατ' εξακολούθηση στρεφόμενης εις βάρος των συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συνολικό όφελος και συνολική ζημία που υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ, και 5) της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (διασυνοριακή απάτη σχετικά με τον ΦΠΑ και απάτη σχετική με τις επιχορηγήσεις εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

επαλήθευσης των σχετικών πληροφοριών, αποφάσισε να ασκήσει την αρμοδιότητά της, ασκώντας το δικαίωμα ανάληψης της ανωτέρω υπόθεσης.

Έτσι, μετά την ανάληψη της υπόθεσης από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ασκήθηκε ποινική δίωξη από τον Ε.Ε.Ε. και συνελήφθησαν με την διαδικασία του αυτοφώρου κάποιοι εκ των κατηγορουμένων, οι οποίοι και οδηγήθηκαν στην Ανάκριση. Κατόπιν της λήψης των απολογιών, τους επιβλήθηκαν μέτρα δικονομικού καταναγκασμού, ενώ διενεργήθηκαν από την Ανακρίτρια και έτερες επείγουσας φύσεως ανακριτικές πράξεις (πχ. έκδοση Διατάξεων δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων) κατόπιν σχετικής σύμφωνης γνώμης του Ε.Ε.Ε. κατά τη διάταξη του εδ. β της παρ. 1 του άρθρου 16B του Ν.4786/2021, που προβλέπει την κατ' εξαίρεση αρμοδιότητα του ανακριτή για τη διενέργεια ερευνητικών/ ανακριτικών πράξεων.

Εν συνεχεία, και ενόσω η δικογραφία βρισκόταν στα χέρια της Ανακρίτριας, στο στάδιο της κύριας ανάκρισης, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας υποβλήθηκε αίτημα προς την Ανακρίτρια, προκειμένου αυτή (Ευρωπαϊκή Εισαγγελία) να διενεργήσει η ίδια, ως μόνη αρμόδια, είτε αυτοπροσώπως, είτε μέσω των ανακριτικών υπαλλήλων, όλες τις υπολειπόμενες ανακριτικές πράξεις που απαιτούνται για την εξεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας (όπως λ.χ. η περαιτέρω εξερεύνηση πειστηρίων, εξέταση ευρημάτων και ανάλυση και συσχέτιση ψηφιακών δεδομένων προς εξαγωγή τεκμηρίων και ασφαλών συμπερασμάτων, αποστολή αιτημάτων διασυνοριακής έρευνας κλπ.).

Πλην όμως, η Ανακρίτρια αρνήθηκε να εκτελέσει την εν λόγω παραγγελία και να επιστρέψει την δικογραφία στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για να διενεργήσει η ίδια τις υπολειπόμενες ανακριτικές ενέργειες, ισχυριζόμενη, ότι εν προκειμένω προκύπτει περίπτωση εφαρμογής του αρ. 307 περ. α και β ΚΠΔ, σε συνδυασμό με το αρ. 16Α παρ. 2 εδ. β' του Ν. 4786/2021, καθόσον "πρόκειται για ένα ιδιαίτερα δυσχερές νομικό ζήτημα που προέκυψε κατά τη διάρκεια της ανάκρισης" και επί του οποίου πρέπει να αποφανθεί το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών.

Οι θέσεις της Ανακρίτριας

Οι θέσεις της Ανακρίτριας, βάσει των οποίων αιτιολόγησε και τη διαφωνία της προς την παραγγελία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να επιστρέψει την εν λόγω ανακριτική δικογραφία για να διενεργήσει η ίδια τις υπολειπόμενες ανακριτικές ενέργειες, αποτυπώνονται συνοπτικά ως εξής:

A) Ναι μεν ο Κανονισμός 2017/1939 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας αποτελεί από τη φύση του ένα δεσμευτικό νομοθέτημα άμεσης εφαρμογής, πλην όμως στον παραπάνω κανόνα μπορεί να προβλέπονται αποκλίσεις, όπως συμβαίνει όταν ο ενωσιακός νομοθέτης, με ρητές αναφορές εντός του Κανονισμού, επιτρέπει στον εθνικό νομοθέτη να ρυθμίσει ορισμένα ζητήματα με εθνικό νόμο ή με βάση τα ισχύοντα στην εθνική νομοθεσία. Σε αυτό συνηγορούν: **i)** Οι ρητές αναφορές εντός του Κανονισμού (ιδίως Προοίμια 13 και 15) που επιτρέπουν στον εθνικό νομοθέτη να ρυθμίσει ορισμένα ζητήματα με εθνικό νόμο ή με βάση τα ισχύοντα στην εθνική νομοθεσία και καθιστούν σαφές, ότι στο επίπεδο των εθνικών δικονομικών διαδικασιών δεν υφίσταται ομοιόμορφη εφαρμογή του σχετικού κανονιστικού πλαισίου, αλλά αυτό εναπόκειται στην εκάστοτε εθνική έννομη τάξη, **ii)** το άρθρο 55 του Ν. 5026/2023 προστέθηκε άρθρο 20B, σύμφωνα με το οποίο «Για κάθε θέμα που δεν ρυθμίζεται ειδικά από τον Κανονισμό ΕΕ 2017/1939, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και του εθνικού δικαίου...», διάταξη μάλιστα που ενισχύει το επιχείρημα ότι ο Κανονισμός δεν έχει σε όλες τις περιπτώσεις άμεση εφαρμογή.

Έτσι, κατά την άποψη της Ανακρίτριας, στην προκειμένη περίπτωση δεν υφίσταται ζήτημα παρέκκλισης από την άμεση ισχύ των διατάξεων του Κανονισμού, διότι, ως προαναφέρθηκε, σε αυτόν θεσπίζεται σύστημα συντρέχουσας αρμοδιότητας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και εθνικών αρχών χωρίς να θίγονται τα εθνικά συστήματα στον τρόπο οργάνωσης των ποινικών ερευνών. Ο Κανονισμός ρυθμίζει ένα γενικό πλαίσιο σύγκλισης των διαφορετικών ευρωπαϊκών έννομων τάξεων, με αποτέλεσμα, όπου υφίσταται ρητή αναφορά σε αυτόν (Κανονισμό) περί ρύθμισης διαφόρων θεμάτων από τον εθνικό νομοθέτη, αυτά ρυθμίζονται από τον τελευταίο, χωρίς μάλιστα να παραβιάζονται οι διατάξεις του Κανονισμού, αφού ο ίδιος επιτρέπει στον εκάστοτε εθνικό νομοθέτη να ρυθμίσει θέματα ουσιαστικού ή δικονομικού δικαίου, δίνοντας ουσιαστικά μόνο τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και υποδεικνύοντας τα μέσα για τη διεξαγωγή των ερευνών, τη διαδικασία της δίωξης και της παραπομπής σε δίκη των δραστών εγκλημάτων σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

B) Σύμφωνα με το άρθρο 50 του Ν. 5026/2023 προστέθηκε το άρθρο 16B στον Ν. 4786/2021, στην παράγραφο 1 αυτού προβλέπεται ότι «*Επί κακουργημάτων και συναφών πλημμελημάτων για τα οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της, σύμφωνα με τα άρθρα 24, 25, 26 και 27 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, απευθύνεται παραγγελία προς τον ανακριτή*

μόνο για τη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου και όλες οι ανακριτικές πράξεις ενεργούνται από τους Ευρωπαϊούς Εντεταλμένους Εισαγγελείς, αυτοπροσώπως ή μέσω των ανακριτικών υπαλλήλων που υπάγονται σε αυτούς, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 28 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939 (L 283). **Κατ' εξαίρεση** ο ανακριτής δύναται να ασκήσει την αρμοδιότητα της παρ. 2 του άρθρου 248 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) μόνο με τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊού Εντεταλμένου Εισαγγελέα», δηλαδή να επαναλάβει ανακριτικές πράξεις που έχουν ήδη διενεργηθεί από τον Εισαγγελέα ή να διενεργήσει νέες εξ ίδιας πρωτοβουλίας ή κατόπιν αιτήματος του κατηγορουμένου (άρθρο 248 παρ. 2 ΚΠΔ).

Κατά την Ανακρίτρια, η «κατ' εξαίρεση» αυτή αρμοδιότητα του Ανακριτή τέθηκε από τον νομοθέτη προκειμένου να εξυπηρετηθούν τα εξής: **i)** η περίπτωση που, και μάλιστα έχουν διενεργηθεί οι απαραίτητες ανακριτικές πράξεις από τον Ε.Ε.Ε., όταν πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης έχει προηγηθεί έρευνα από αυτόν σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό, αλλά διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια της κύριας ανάκρισης ότι πρέπει να διενεργηθούν και άλλες ανακριτικές πράξεις και **ii)** η περίπτωση της αυτόφωρης διαδικασίας επί κακουρηγημάτων, όταν ο Ε.Ε.Ε. δεν έχει διενεργήσει ανακριτικές πράξεις, καθώς η ποινική δίωξη ασκείται κατόπιν αστυνομικής προανάκρισης και όλη την έρευνα μέχρι την άσκηση της ποινικής δίωξης τη διεξάγουν οι γενικοί ή ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι, η δε υπόθεση εισάγεται αμέσως ενώπιον Ανακριτή μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης, δεδομένου ότι έχουν λάβει χώρα συλλήψεις προσώπων και πρέπει να αποφασισθεί άμεσα, σε συντομότερο χρονικό διάστημα, η δικονομική μεταχείριση των συλληφθέντων κατηγορουμένων.

Στην προκειμένη περίπτωση, δοθέντος ότι η δικογραφία εισήχθη στο ανακριτικό γραφείο με την αυτόφωρη διαδικασία, η Ανακρίτρια είναι αρμόδια να διενεργήσει ανακριτικές πράξεις κατά τη διάταξη του άρθρου 16B παρ. 1 εδ. β' του Ν. 4786/2021, η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει εφαρμογή, δηλαδή «κατ' εξαίρεση», αφού, η προ της ποινικής δίωξης έρευνα στηρίζεται στην αστυνομική προανάκριση, που διενεργήθηκε από ανακριτικούς υπαλλήλους της Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας, οι οποίοι, λόγω της φύσης των αδικημάτων, ως κακουρηγημάτων, που στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, υπέβαλαν την προανακριτική δικογραφία στο αρμόδιο Ελληνικό Γραφείο Ε.Ε.Ε., με τον Ε.Ε.Ε. να επιλαμβάνεται το πρώτον της υπόθεσης και να ασκεί την ποινική δίωξη σε βάρος των κατηγορουμένων, χωρίς προηγουμένως ο Ε.Ε.Ε. να ενεργήσει κανένα ερευνητικό μέτρο.

Γ) Από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 16B παρ. 1 του Ν. 4786/2021, σύμφωνα με το οποίο «*επί κακουρηγημάτων και συναφών πλημμελημάτων για τα οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία*

έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της, σύμφωνα με τα άρθρα 24, 25, 26 και 27 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, απευθύνεται παραγγελία προς τον ανακριτή μόνο για τη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου και όλες οι ανακριτικές πράξεις ενεργούνται από τους Ευρωπαίους Εντεταλμένους Εισαγγελείς, αυτοπροσώπως ή μέσω των ανακριτικών υπαλλήλων που υπάγονται σε αυτούς, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 28 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939 (L 283)» συνάγεται ότι η διάταξη αυτή αφορά σε περιπτώσεις που ο Ε.Ε.Ε. έχει ήδη ολοκληρώσει τις ενέργειές του για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, δηλαδή έχει διεξάγει την έρευνα του με βάση τα οριζόμενα στον Κανονισμό όταν η υπόθεση βρίσκεται ακόμα σε στάδιο πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης, μετά δε την ολοκλήρωση της έρευνάς του⁷⁴ ασκεί την ποινική δίωξη και διαβιβάζει τη δικογραφία στον Ανακριτή, με την υπόθεση να βρίσκεται πλέον ενώπιον του τελευταίου, ο οποίος πρέπει να ασκήσει τις δικές του αρμοδιότητες, όντας λειτουργικά ανεξάρτητος ως προς τα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί,

Δ) Από το συνδυασμό των διατάξεων 27,43, 246 και 270 ΚΠΔ, προκύπτει ότι στην ελληνική έννομη τάξη αρμόδιος για την άσκηση της ποινικής δίωξης είναι ο Εισαγγελέας, ο οποίος, επί κακουργημάτων, μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης παραγγέλλει τη διενέργεια κύριας ανάκρισης στον Ανακριτή, που επιλαμβάνεται πλέον της υπόθεσης, όντας αποκλειστικά αρμόδιος για τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων μέχρι τη νόμιμη περάτωση της κύριας ανάκρισης, οπότε και διαβιβάζει την ανακριτική δικογραφία στον Εισαγγελέα. Από τις ανωτέρω διατάξεις, σε συνδυασμό με το άρθρο 8 του Συντάγματος, προκύπτει ότι τόσο η εισαγγελική όσο και η δικαστική λειτουργία είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους, υπό την έννοια ότι κάθε μία από τις δύο λειτουργίες δεν μπορεί να ασκήσει συγχρόνως καθήκοντα και δικαστή και εισαγγελέα, έτσι ώστε η λειτουργική αρμοδιότητα και ανεξαρτησία του Εισαγγελέα να τελειώνει με την άσκηση της ποινικής δίωξης και την παραγγελία για διενέργεια κύριας ανάκρισης, αρχίζοντας εκ του σημείου τούτου η λειτουργική αρμοδιότητα και ανεξαρτησία του Ανακριτή.

Συνεπεία δε τούτου, η με αίτημα του Ε.Ε.Ε. αφαίρεση της ανακριτικής δικογραφίας από τον Ανακριτή πριν τη νόμιμη περάτωση της κύριας ανάκρισης, και συγκεκριμένα η για οποιονδήποτε λόγο αναζήτηση και επιστροφή αυτής στον Εισαγγελέα για διενέργεια από αυτόν των ανακριτικών πράξεων, δεν είναι συμβατή με τις προαναφερθείσες διατάξεις,

⁷⁴ κατά τη διάρκεια της οποίας (έρευνας) έχει τις ίδιες εξουσίες με τον Ανακριτή (πλην της λήψης απολογίας και μέτρων δικονομικού καταναγκασμού, ανακριτικές ενέργειες άλλωστε που διενεργούνται μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης)

ελλοχεύοντας τον κίνδυνο να θεωρηθεί ως παραβίαση της αρχής του νόμιμου ή φυσικού δικαστή, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Συντάγματος,

Ε) Τέλος, στην προκειμένη περίπτωση, υπολείπονται να διενεργηθούν πλείστες ανακριτικές πράξεις, μεταξύ των οποίων και η λήψη απολογίας από είκοσι δύο (22) ακόμα κατηγορουμένους και να κριθεί η τυχόν επιβολή σε αυτούς μέτρων δικονομικού καταναγκασμού, ανακριτικές ενέργειες για τις οποίες, αποκλειστικά αρμόδιος τυγχάνει ο Ανακριτής, βάσει των διατάξεων του Ν. 4786/2021, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το Ν. 5026/2023. Έτσι δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθεί το αίτημά να επιστραφεί ο φάκελος της ανακριτικής δικογραφίας στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, προκειμένου να διενεργήσουν οι ίδιοι, ως μόνοι αρμόδιοι, είτε αυτοπροσώπως, είτε μέσω των ανακριτικών υπαλλήλων, όλες τις υπολειπόμενες ανακριτικές ενέργειες (πλην των απολογιών και της επιβολής μέτρων δικονομικού καταναγκασμού) που απαιτούνται για την εξεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας και μετά το πέρας της συμπληρωματικής αυτής κύριας ανάκρισης από μέρους της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να ακολουθήσει η προβλεπόμενη διαδικασία για τη νόμιμη περαίωση της δικογραφίας του συνόλου των ανακριτικών πράξεων, διότι, διαρκούσης της κύριας ανάκρισης δεν είναι δυνατόν να επιστραφεί η δικογραφία στον Εισαγγελέα, αφού αναγκαίος όρος για τη νόμιμη περάτωση της κύριας ανάκρισης κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας είναι η απολογία του κατηγορουμένου (άρθρο 270 παρ. 1 εδ. α' ΚΠΔ).

Η εν λόγω διάταξη του άρ. 270 ΚΠΔ, εφαρμόζεται εν προκειμένω, σύμφωνα με το άρθρο 20B του Ν. 4786/2021, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 55 του Ν. 5026/2023, που ορίζει ότι *«για κάθε θέμα που δεν ρυθμίζεται ειδικά από τον Κανονισμό ΕΕ 2017/1939, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και του εθνικού δικαίου»*.

Οι θέσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, αντέκρουσε τις θέσεις της Ανακρίτριας και προκειμένου να θεμελιώσει και να αιτιολογήσει την αρμοδιότητά της επί τη διενέργεια των ανακριτικών/διερευνητικών πράξεων πρόβαλε τους κάτωθι ισχυρισμούς:

Α) Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 10 παρ. 5, 13 παρ. 1 εδ. γ' και 28 παρ. 1 του Κανονισμού 2017/1939 προκύπτει, ότι ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. έχει την πρωτοβουλία και την ευθύνη για την επιλογή των μέτρων έρευνας και άλλων μέτρων που κρίνονται απαραίτητα σε κάθε υπόθεση, υπό τις εντολές, την εποπτεία και ενημέρωση του αρμόδιου Μόνιμου Τμήματος

της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που έχει αναλάβει την υπόθεση και του εποπτεύοντος Ευρωπαίου Εισαγγελέα.

Γι' αυτό και ο νομοθέτης του Ν. 5026/2023, κρίνοντας ότι η λειτουργική αρμοδιότητα του ανακριτή κατά τον ΚΠΔ περιορίζει, κατά τρόπο μη συμβατό με τον Κανονισμό 2017/1939, τη δυνατότητα του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. να ενεργεί αυτός όλες τις ανακριτικές πράξεις, αυτοπροσώπως ή μέσω των εθνικών ανακριτικών υπαλλήλων, προέβη αφενός μεν στην τροποποίηση του άρθρου 16 του Ν. 4786/2021 με το άρθρο 49 παρ. 1 του Ν. 5026/2023 με την, μεταξύ άλλων, αντικατάσταση των λέξεων «για τη διενέργεια κυρίας ανάκρισης» από τις λέξεις «για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του ανακριτή», υποδηλώνοντας έτσι σαφώς, ότι ο ανακριτής δεν διενεργεί την κυρία ανάκριση εν γένει, αλλά ασκεί μόνο τις αρμοδιότητες που δεν ανατίθενται στους Ε.Ε.Ε..

Αφετέρου δε με την προσθήκη των άρθρων 16^Α και 16^Β στο Ν. 4786/2021 (με τα άρθρα 49 παρ. 2 και 50 αντίστοιχα του Ν. 5026/2023), μεταξύ άλλων προβλέπεται ρητά ότι, ως προς τα αδικήματα της αρμοδιότητάς τους σύμφωνα με το Ν. 4689/2020, οι Ε.Ε.Ε., πέραν των εξουσιών των εθνικών εισαγγελέων ως προς την έρευνα και τη δίωξη, ασκούν και όλες τις εξουσίες διενέργειας ανακριτικών πράξεων του ανακριτή, εκτός από αυτές που αφορούν στη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου και την επιβολή μέτρων δικονομικού καταναγκασμού.

Β) Ο ισχυρισμός του Ανακριτή ότι η «κατ' εξαίρεση» αρμοδιότητα του ανακριτή, όπως προβλέπεται κατά το άρθρο 16^Β παρ. 1 εδ. β' του Ν. 4786/2021, δήθεν τέθηκε από το νομοθέτη προκειμένου να εξυπηρετηθεί μεταξύ άλλων «η περίπτωση της αυτόφωρης διαδικασίας επί κακουργημάτων, όταν ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας δεν έχει διενεργήσει ανακριτικές πράξεις, καθώς η ποινική δίωξη ασκείται κατόπιν αστυνομικής προανάκρισης και όλη την έρευνα μέχρι την άσκηση της ποινικής δίωξης τη διεξάγουν οι γενικοί ή ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι... η δε υπόθεση εισάγεται αμέσως ενώπιον Ανακριτή μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης», αφενός δεν στηρίζεται στο γράμμα της διάταξης, καθόσον εφόσον ο νομοθέτης επιθυμούσε πράγματι μια τέτοια ερμηνεία, θα το είχε προβλέψει σαφώς, εξαιρώντας ρητώς τα αυτόφωρα κακουργήματα, και αφετέρου δεν στηρίζεται στον σκοπό της διάταξης, που ήταν το να ανατεθούν (καταρχήν) μόνον δικαστικές εξουσίες στον ανακριτή, δοθέντος ότι, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, αξιολογήθηκε ότι η λειτουργική αρμοδιότητα του ανακριτή, ως προβλεπόταν στον ΚΠΔ, περιορίζει τη δυνατότητα του Ε.Ε.Ε. να ενεργεί αυτός όλες τις ανακριτικές πράξεις, αυτοπροσώπως ή μέσω των ανακριτικών υπαλλήλων.

Έτσι, από τη γραμματική και συστηματική ερμηνεία της διάταξης του εδ. β' της παρ. 1 του άρθρου 16B του Ν. 4786/2021 (ως προστέθ. με το άρθρ. 50 του Ν. 5026/2023), σε συνδυασμό με αυτήν του άρθρου 248 παρ. 2 ΚΠΔ, προκύπτει ότι, επί κακουργημάτων (και τυχόν συναφών πλημμελημάτων) για τα οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της, ο ανακριτής μόνον κατ' εξαίρεση, ήτοι επί μεμονωμένων ανακριτικών πράξεων και όχι επί του συνόλου αυτών και μόνο κατόπιν σύμφωνης (και όχι απλώς) γνώμης του Ε.Ε.Ε., δύναται να διενεργήσει νέες ανακριτικές πράξεις εξ ίδιας πρωτοβουλίας ή κατόπιν αιτήσεως του κατηγορουμένου κατά το άρθρο 274 ΚΠΔ.

Αντίθετη δε ερμηνεία της πιο πάνω διάταξης, ως αυτή που προτείνεται από την Ανακρίτρια, αφενός θα αναιρούσε το σκοπό του νομοθέτη του Ν. 5026/2023, αλλά και το σκοπό του ίδιου του Κανονισμού, καθόσον θα αφαιρούσε, χωρίς νομικό έρεισμα, το ρητά θεσπισθέν, δικαίωμα ανάκρισης του Ε.Ε.Ε. και αφετέρου θα απόβαινε ασύμβατη στην πράξη με το - κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής- νέο και αυτόνομο νομικό πλαίσιο ερευνών σε διασυνοριακές υποθέσεις που προβλέπεται στα άρθρα 31 και 32 του Κανονισμού⁷⁵, και θα αναλυθεί στη συνέχεια.

Συνακόλουθα, εφόσον μετά την παραπομπή της υπόθεσης στον ειδικό ανακριτή του άρθρου 16 του Ν. 4786/2021, ήθελε κριθεί από τον χειριζόμενο την δικογραφία Ε.Ε.Ε., ως αναγκαία και σκόπιμη η διενέργεια συμπληρωματικών ανακριτικών πράξεων για την ολοκλήρωση της υπόθεσης⁷⁶ πρέπει να ζητηθεί από αυτόν (Ε.Ε.Ε.) η επιστροφή του φακέλου για να διενεργήσει ο ίδιος, ως μόνος αρμόδιος, είτε αυτοπροσώπως, είτε μέσω των ανακριτικών υπαλλήλων, ως προελέχθη, όλες τις υπόλοιπες ανακριτικές πράξεις. Έτσι, δεν μπορεί να αφηθεί στην κρίση του ειδικού Ανακριτή, μετακυλίνοντας ούτω το βάρος της ανάκρισης σ' αυτόν, ο οποίος, κατά τα ως άνω, μόνον κατ' εξαίρεση ενεργεί, δηλ. επί μεμονωμένων περιπτώσεων και κατόπιν σύμφωνης Γνώμης του πρώτου, και όχι επί του συνόλου των ανακριτικών πράξεων.

Ούτε δε με βάση την νέα αυτή νομοθετική πρόβλεψη περί κατ' εξαίρεση αρμοδιότητας του ανακριτή, είναι νομικά δυνατή, πιθανή αντίρρηση του ανακριτή να ενδώσει στην παραγγελία

⁷⁵ βλ. Δ. Ζημιανίτη, όπ. π., ΠοινΧρ 2022, σ. 7

⁷⁶ όπως λ.χ. επί αυτοφώρων συλλήψεων που πρέπει να διερευνηθεί πιθανή συμμετοχή ετέρων προσώπων μη συλληφθέντων στις διωκόμενες αξιόποινες πράξεις και διευρυνθεί έτσι ο κύκλος των εμπλεκόμενων προσώπων, ή θεωρείται σκόπιμη η περαιτέρω εξερεύνηση πειστηρίων, εξέταση ευρημάτων και ανάλυση και συσχέτιση ψηφιακών δεδομένων προς εξαγωγή τεκμηρίων και ασφαλών συμπερασμάτων, κ.λπ., χρήσιμων για την εξεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας

επιστροφής της δικογραφίας στον Ε.Ε.Ε., προς διενέργεια περαιτέρω ανακριτικών πράξεων, με την εκδοχή, ότι τούτο ανήκει στη δική του αρμοδιότητα και πρέπει αυτός να περαιώσει την εισαχθείσα υπόθεση. Μια τέτοια άποψη, προσκρούει ευθέως στο γράμμα και νόημα των προδιαληφθεισών δικονομικών διατάξεων, καθόσον αφαιρεί, χωρίς νομικό έρεισμα, το ρητά θεσπισθέν δικαίωμα ανάκρισης του Ε.Ε.Ε. επί υποθέσεων αρμοδιότητάς του, κατά τα προλεχθέντα, παρεκτός του ότι, με το να προβεί η Ανακρίτρια στην περαιτέρω διενέργεια όλων των υπολοίπων ανακριτικών πράξεων, ασκεί δικαιοδοσία που δεν της παρέχει ο νόμος και ελλοχεύει κίνδυνος πρόκλησης απόλυτης ακυρότητας των πράξεων της προδικασίας, για υπέρβαση εξουσίας, κ.λπ., με ό, τι αυτό συνεπάγεται εις βάρος της πορείας και της ομαλής εξέλιξης της υπόθεσης.

Τέλος, από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας επισημάνθηκε ότι η εν λόγω διάταξη περί «κατ' εξαίρεση» αρμοδιότητας του ανακριτή, πρέπει να ερμηνευθεί ως επιτάσσει η υποχρέωση σύμφωνης με το ενωσιακό δίκαιο ερμηνεία του εθνικού δικαίου, που σε καμία περίπτωση δεν μπορεί, κατά τα ανωτέρω, να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε συμφωνία με τα διαλαμβανόμενα στην άποψη της Ανακρίτριας.

Γ) Αναφορικά με το ζήτημα της παραβίασης της αρχής του νόμιμου ή φυσικού δικαστή, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Συντάγματος, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία υποστηρίζει ότι ο κοινός νομοθέτης μπορεί, επί τη βάσει γενικών και αφηρημένων κριτηρίων και κατά τρόπο αντικειμενικό, να προβεί στην δια νόμου ανάθεση της λειτουργίας της «ανάκρισης» στον εισαγγελέα, είτε γενικά, είτε για ορισμένες κατηγορίες υποθέσεων (όπως, για παράδειγμα, τα εγκλήματα αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας), χωρίς τούτο να αντίκειται στη διάταξη του άρθρου 8 εδ. α' του Συντάγματος που κατοχυρώνει την αρχή του νόμιμου (φυσικού) δικαστή, ιδίως μάλιστα όταν τούτο γίνεται προκειμένου να διασφαλιστεί η συμβατότητα του εθνικού δικονομικού δικαίου με υπερκείμενης ισχύος διατάξεις του ενωσιακού δικαίου (Κανονισμός).

Η απόφαση του Συμβουλίου

Λαμβάνοντας υπόψιν τις τοποθετήσεις και των δύο πλευρών (Ανακρίτριας και Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας), όπως αυτές συνοπτικά παρατέθηκαν, απεφάνθη **κατά πλειοψηφία** να επιλύσει υπέρ της Ανακρίτριας τη διαφωνία που ανέκυψε, καταλήγοντας στο ότι αυτή – και όχι ο Ε.Ε.Ε.- είναι τελικά αρμόδια για τη διενέργεια των ανακριτικών/ ερευνητικών πράξεων. Την κρίση του αυτή, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών την αιτιολόγησε υιοθετώντας πλήρως τις

θέσεις που διατυπώθηκαν από την Ανακρίτρια – στις οποίες και παραπέμπω προς αποφυγή επαναλήψεων -, και αναφέροντας επιπλέον ότι:

A)) Αναφορικά με την ερμηνεία της διάταξης του αρ. 16B παρ. 1 εδ. β' του Ν. 4786/2021 περί κατ' εξαίρεση αρμοδιότητας του Ανακριτή, συμφώνησε με τις θέσεις της Ανακρίτριας και προσέθεσε ότι, εάν ήθελε ο εθνικός νομοθέτης να ενεργεί ο Ε.Ε.Ε. σε κάθε περίπτωση όλες τις ανακριτικές πράξεις (πλην λήψης των απολογιών και των μέτρων δικονομικού καταναγκασμού), θα το όριζε ρητά και δεν θα προέβλεπε την ως άνω εξαίρεση. Στην αντίθετη περίπτωση δε που η ερμηνεία της εν λόγω διάταξης είναι διαφορετική από αυτή που της προσέδωσε η Ανακρίτρια, δεν μπορεί να προσδιορισθεί ποιο ακριβώς θα είναι το έδαφος εφαρμογής της ως άνω «κατ' εξαίρεση» αρμοδιότητας του Ανακριτή, δηλαδή πότε ακριβώς ο Ανακριτής θα έχει τη δυνατότητα είτε να επαναλάβει ανακριτικές πράξεις που έχουν ήδη διενεργηθεί από τον Εισαγγελέα είτε να διενεργήσει νέες εξ ίδιας πρωτοβουλίας ή κατόπιν αιτήματος του κατηγορουμένου.

B) Στην κρινόμενη περίπτωση, μετά τις απολογίες των κατηγορουμένων και τη λήψη μέτρων δικονομικού καταναγκασμού διενεργήθηκαν από την Ανακρίτρια διάφορες ανακριτικές πράξεις, όλες (σύμφωνα και με το γράμμα του νόμου) με τη σύμφωνη γνώμη του Ε.Ε.Ε., ο οποίος αναγνώρισε με αυτόν τον τρόπο σιωπηρά, την λειτουργική αρμοδιότητα της ως άνω Ανακρίτριας και την εφαρμογή στην συγκεκριμένη περίπτωση της ρύθμισης του άρθρου 16B παρ. 1 εδ. β' του Ν. 4786/2021 σχετικά με την κατ' εξαίρεση λειτουργική αρμοδιότητά της.

Επομένως, δεν θα μπορούσε να εξηγηθεί επαρκώς, για ποιο λόγο οι ως άνω αναφερόμενες από την Ανακρίτρια ανακριτικές ενέργειες, οι οποίες ήδη έγιναν, όπως επισημάνθηκε, με την σύμφωνη γνώμη των Ε.Ε.Ε., εντάσσονται στην ως άνω εξαίρεση και για ποιο λόγο όλες οι υπόλοιπες ανακριτικές πράξεις που θα πρέπει μελλοντικά να διενεργηθούν δεν εντάσσονται στην ως άνω εξαίρεση και θα πρέπει να γίνουν αποκλειστικά και μόνο από τον Ε.Ε.Ε.. Θα υπήρχε διάσπαση δηλαδή του ενιαίου της λειτουργικής αρμοδιότητας, χωρίς σαφές και ορισμένο εξ αρχής κριτήριο, με πιθανόν κίνδυνο την δημιουργία απόλυτης ακυρότητας, με δυσμενείς συνέπειες για την δικονομική και ουσιαστική πορεία της υπόθεσης

Γ) Επιπροσθέτως το Συμβούλιο επεσήμανε ότι, στην επίδικη υπόθεση, υπολείπεται να διενεργηθεί και η λήψη απολογίας από είκοσι δύο (22) ακόμα κατηγορουμένους και να κριθεί η τυχόν επιβολή σε αυτούς μέτρων δικονομικού καταναγκασμού, ανακριτικές ενέργειες για τις οποίες, αποκλειστικός αρμόδιος τυγχάνει ο Ανακριτής, βάσει των διατάξεων του Ν.

4786/2021, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το Ν. 5026/2023. Στην περίπτωση όπου στο παρόν δικονομικό στάδιο ο φάκελος ολόκληρης της ανακριτικής δικογραφίας θα διαβιβαζόταν στον Ε.Ε.Ε., η Ανακρίτρια θα έχανε την δυνατότητα να καλέσει σε απολογία τους λοιπούς κατηγορουμένους στο χρονικό σημείο όπου αυτή κρίνει ότι η υπόθεση είναι ώριμη προς τούτο και θα έπρεπε να αναμένει πότε θα ολοκληρωθούν οι ανακριτικές ενέργειες από τον Ε.Ε.Ε..

Συμπεράσματα / Παρατηρήσεις:

Κατά την άποψη του γράφοντος, η προαναφερθείσα κατά πλειοψηφία απόφαση του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Αθηνών, φαίνεται να προχωρά σε μια ερμηνεία των διατάξεων του Κανονισμού και του εφαρμοστικού νόμου 4786/2021 για τη διενέργεια των ανακριτικών/ερευνητικών πράξεων, που εν πρώτοις έρχεται σε αντίθεση με το ίδιο το γράμμα και τον σκοπό τους. Το Συμβούλιο, απομακρύνεται από την θέση ότι ο Ε.Ε.Ε. βρίσκεται στο επίκεντρο της προδικασίας, διενεργώντας όλες τις ανακριτικές ενέργειες (πλην της απολογίας και της επιβολής των μέτρων δικονομικού καταναγκασμού), και με εφελτήριο τη διάταξη περί «κατ' εξαίρεση» αρμοδιότητας του ανακριτή, όπως προβλέπεται στο αρ. 16B παρ. 1 εδ. β' του Ν. 4786/2021, οριοθετεί την αρμοδιότητα διεξαγωγής των ερευνών με βάση το δικονομικό στάδιο στο οποίο αυτές διενεργούνται και το εάν η υπό κρίση υπόθεση έφτασε ενώπιον της ανάκρισης κατόπιν αυτόφωρης ή μη διαδικασίας.

Έτσι, δέχεται αποκλειστική αρμοδιότητα του Ανακριτή για τη διενέργεια των ερευνητικών μέτρων κατά τη διάρκεια της ανάκρισης, απεκδύοντας τον Ε.Ε.Ε. από τα δικονομικά του προνόμια και αναγνωρίζοντάς του κυριαρχία και πλήρεις λειτουργικές αρμοδιότητες έρευνας μόνο κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης. Με τον τρόπο αυτόν όμως, ο Ε.Ε.Ε. εξομοιώνεται με τον εθνικό εισαγγελέα, γεγονός που αντιβαίνει στα όσα «προβλέπει» και «επιθυμεί» ο ενωσιακός νομοθέτης. Έτσι, η διάκριση της κατανομής των αρμοδιοτήτων με κριτήριο το δικονομικό στάδιο της υπόθεσης και την ύπαρξη αυτόφωρης ή μη διαδικασίας αποτελεί προϊόν αυθαίρετης, και μη σύμφωνης με το ενωσιακό δίκαιο ερμηνείας των εφαρμοζόμενων διατάξεων, χωρίς νομικό έρεισμα.

Μάλιστα, το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών είναι εσφαλμένη και ότι ο Ε.Ε.Ε. είναι μοναδικός αρμόδιος για τη διεξαγωγή των ερευνητικών πράξεων τόσο πριν όσο και μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης, προκύπτει και από τις ίδιες τις διατάξεις του εφαρμοστικού Νόμου 4786/2021, και συγκεκριμένα από τη διάταξη 16 Γ

παρ. 4⁷⁷ αυτού. Σύμφωνα με την διάταξη αυτή, σε περίπτωση διαφωνίας του προέδρου Εφετών με τον Ε.Ε.Ε. για την παραπομπή μιας υπόθεσης στο ακροατήριο, επιλαμβάνεται (όπως θα δούμε και στη συνέχεια της παρούσας εργασίας) το Συμβούλιο Εφετών, το οποίο μεταξύ άλλων μπορεί να αποφασίσει να αναπέμψει την υπόθεση στον Ε.Ε.Ε. για διενέργεια περαιτέρω ερευνητικών πράξεων. Το γεγονός ότι, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, προβλέπεται πως σε περίπτωση που το Συμβούλιο Εφετών κρίνει ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορούμενου στο ακροατήριο, η υπόθεση μπορεί να αναπεμφθεί στον Ε.Ε.Ε. (και όχι στον Ανακριτή) για τη διενέργεια περαιτέρω ανάκρισης, καθιστά σαφές ότι αποκλειστικά αρμόδιος για τη διενέργεια των ερευνητικών/ανακριτικών πράξεων, είναι μόνο ο Ε.Ε.Ε.

Κατά του ως άνω Βουλευμάτος έχει ασκηθεί έφεση, την έκβαση της οποίας και αναμένουμε, προκειμένου να καταλήξουμε σε ασφαλέστερα συμπεράσματα για τον τρόπο που η εθνική έννομη τάξη αντιλαμβάνεται και εφαρμόζει τις ενωσιακές και εθνικές διατάξεις για τις ερευνητικές αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

2.3. Οι διασυνοριακές έρευνες

Η φύση των διερευνώμενων αδικημάτων τα οποία στρέφονται σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε., καθιστούν συχνά αναγκαία τη διενέργεια διασυνοριακών ερευνών προκειμένου να αποκαλυφθούν το σύνολο το δραστών, οι συνθήκες τέλεσης και τα πραγματικά περιστατικά στο αληθινό εύρος τους⁷⁸.

Σύμφωνα με το άρθρο 31 του Κανονισμού⁷⁹ για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, όταν παρίσταται ανάγκη οι Ε.Ε.Ε. να διεξάγουν διασυνοριακές έρευνες οφείλουν κατ' αρχάς να συνεργάζονται

⁷⁷ Σύμφωνα με το αρ. 16Γ παρ. 4 του Ν. 4786/2021: «4. Σε περίπτωση διαφωνίας του Προέδρου Εφετών, ο οποίος κρίνει ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ή συντρέχουν λόγοι να παύσει οριστικά ή προσωρινά η ποινική δίωξη ή να κηρυχθεί απαράδεκτη, η υπόθεση εισάγεται στο Συμβούλιο Εφετών Αθηνών. Κατά τη συζήτηση ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών έχουν δικαίωμα να παραστούν ο Ευρωπαϊός Εντεταλμένος Εισαγγελέας και οι διάδικοι, οι οποίοι ειδοποιούνται από τον Γραμματέα του Συμβουλίου με οποιοδήποτε μέσο εντός προθεσμίας που ορίζει ο Πρόεδρος, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των σαράντα οκτώ (48) ωρών. Η ανωτέρω ειδοποίηση μπορεί να γίνει προς τον διάδικο ή τον συνήγορό του. Το Συμβούλιο Εφετών μπορεί: α) να αποφαινεται να μη γίνει κατηγορία, ή β) να παύει οριστικά την ποινική δίωξη, ή γ) να παύει προσωρινά την ποινική δίωξη, ή δ) να κηρύσσει απαράδεκτη την ποινική δίωξη, ή ε) **να αναπέμψει την υπόθεση στον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα** ή στ) να αποφασίζει την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο του αρμόδιου Δικαστηρίου.»

⁷⁸ Η. Δαγκλής, ο.π., Νομική Βιβλιοθήκη 2021, σελ. 63

⁷⁹ Αρ 31 Κανονισμού 2017/1939 «1. Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς συνεργάζονται στενά μέσω αμοιβαίας συνδρομής και τακτικής διαβούλευσης μεταξύ τους σε διασυνοριακές υποθέσεις. Όταν πρέπει να ληφθεί μέτρο σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-

στενά μέσω αμοιβαίας συνδρομής και τακτικής διαβούλευσης μεταξύ τους. Έτσι, όταν πρέπει να διεξαχθεί έρευνα σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος του Ε.Ε.Ε., που έχει επιληφθεί μιας υπόθεσης, αυτός αποφασίζει το αναγκαίο μέτρο και αναθέτει τη λήψη σε ευρωπαϊό εισαγγελέα που εδρεύει στο κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να διεξαχθεί η έρευνα.

ης) εισαγγελέα, αυτός (αυτή) ο (η) ευρωπαϊός(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας αποφασίζει το αναγκαίο μέτρο και αναθέτει τη λήψη του σε ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα που εδρεύει

στο κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να εκτελεστεί το μέτρο.

2. Ο (Η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαϊός(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας δύναται να αναθέτει τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου έχει στη διάθεσή του (της) σύμφωνα με το άρθρο 30. Η αιτιολόγηση και η λήψη των εν λόγω μέτρων διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα. Όταν ο (η) επιληφθείς(-είσα)

ευρωπαϊός(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας αναθέτει μέτρο έρευνας σε έναν (μία) ή περισσότερους(-ες) ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς από άλλο κράτος μέλος, ενημερώνει ταυτόχρονα τον (την) εποπτεύοντα(-ουσα) ευρωπαϊό(-α) εισαγγελέα.

3. Αν απαιτείται δικαστική έγκριση για το μέτρο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, ο (η) βοηθός ευρωπαϊός(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας λαμβάνει την έγκριση αυτή σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους. Αν απορριφθεί το αίτημα δικαστικής έγκρισης του μέτρου που έχει ανατεθεί, ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαϊός(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας ανακαλεί την ανάθεση.

Εντούτοις, αν το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα δεν απαιτεί τέτοια δικαστική έγκριση αλλά την απαιτεί το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) επιληφθέντος(-είσας) ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, η έγκριση λαμβάνεται από τον (την) τελευταίο(-α) αυτόν(-ή) ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα και συνυποβάλλεται με την ανάθεση.

4. Ο (Η) βοηθός ευρωπαϊός(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας λαμβάνει το μέτρο που έχει ανατεθεί ή δίνει εντολές στην αρμόδια εθνική αρχή να το πράξει.

5. Αν ο (η) βοηθός ευρωπαϊός(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας κρίνει ότι: α) η ανάθεση είναι ελλιπής ή περιέχει πρόδηλο συναφές σφάλμα· β) το μέτρο δεν μπορεί να ληφθεί εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στην ανάθεση για βάσιμους και αντικειμενικούς λόγους· γ) ένα εναλλακτικό και λιγότερο παρεμβατικό μέτρο μπορεί να επιτύχει τα ίδια αποτελέσματα με το μέτρο που έχει ανατεθεί· ή δ) το μέτρο που έχει ανατεθεί δεν υπάρχει ή δεν είναι διαθέσιμο για αντίστοιχες εγχώριες περιπτώσεις σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του, τότε ενημερώνει τον (την) εποπτεύοντα(-ουσα) ευρωπαϊό(-α) εισαγγελέα και διαβουλεύεται με τον (την) επιληφθέντα(-είσα) ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα σε διμερές επίπεδο.

6. Αν το μέτρο που έχει ανατεθεί δεν υπάρχει για τις αμιγώς εγχώριες καταστάσεις αλλά μπορεί να είναι διαθέσιμο σε διασυνοριακές καταστάσεις που καλύπτονται από νομικές πράξεις περί αμοιβαίας αναγνώρισης ή διασυνοριακής συνεργασίας, οι σχετικοί(-ές) ευρωπαϊοί(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς μπορούν, σε συμφωνία με τους (τις) σχετικούς(-ές) εποπτεύοντες(-ουσες) ευρωπαίους(-ες) εισαγγελείς, να κάνουν χρήση των πράξεων αυτών.

7. Αν οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς δεν μπορέσουν να επιλύσουν το ζήτημα εντός επτά εργάσιμων ημερών και διατηρείται η ανάθεση, το ζήτημα παραπέμπεται στο αρμόδιο μόνιμο τμήμα. Το ίδιο ισχύει και όταν το μέτρο που έχει ανατεθεί δεν ληφθεί εντός της προθεσμίας που τάσσεται στην ανάθεση ή εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.

8. Το αρμόδιο μόνιμο τμήμα εξετάζει στον βαθμό που απαιτείται τις παρατηρήσεις των ευρωπαϊών εντεταλμένων εισαγγελέων τους (τις) οποίους(-ες) αφορά η υπόθεση και στη συνέχεια αποφασίζει χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, σύμφωνα με το ισχύον εθνικό δίκαιο και τον παρόντα κανονισμό, αν λαμβάνεται από τον (τη) βοηθό ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα το ανατεθέν αναγκαίο μέτρο ή το υποκατάστατο μέτρο και μέχρι πότε πρέπει να ληφθεί και ανακοινώνει στους (στις) εν λόγω ευρωπαίους(-ες) εντεταλμένους(-ες) εισαγγελείς την απόφαση αυτή μέσω του (της) αρμόδιου(-ας) ευρωπαϊού(-ας) εισαγγελέα.

Η ρύθμιση του άρθρου 31 του Κανονισμού είναι απόρροια του γεγονότος ότι οι Ε.Ε.Ε., μπορούν να ενεργούν για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στα αντίστοιχα κράτη μέλη είτε (όπως προαναφέρθηκε) προβαίνοντας οι ίδιοι στη λήψη των μέτρων έρευνας και άλλων μέτρων του αρ. 30 του Κανονισμού, είτε δίνοντας σχετικές εντολές στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους τους⁸⁰. Είναι επίσης σε συμφωνία με τη ρύθμιση του αρ. 8 παρ. 1 του Κανονισμού, σύμφωνα με την οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία «λειτουργεί ως ενιαία Εισαγγελία»⁸¹.

Η βασική σκέψη πίσω από τη ρύθμιση του αρ. 31 του Κανονισμού, φαίνεται να είναι ότι, στο βαθμό που όλοι οι Ε.Ε.Ε. ανήκουν στο ίδιο ενιαίο και αδιαίρετο υπερεθνικό δικαστικό οργανισμό, δεν υφίσταται πλέον η ανάγκη καταφυγής τόσο στις παραδοσιακές μορφές δικαστικής συνεργασίας όσο και στα πιο σύγχρονα ενωσιακά νομικά εργαλεία που βασίζονται στην αμοιβαία αναγνώριση, τα οποία, καταρχήν, δεν τυγχάνουν εφαρμογής. Έτσι, ο Ε.Ε.Ε. δεν απαιτείται πλέον να υποβάλει κάποια αίτηση δικαστικής συνδρομής ή να εκδώσει εντολή έρευνας, αλλά αντιθέτως, αφού αποφασίσει για το αναγκαίο μέτρο έρευνας, αναθέτει τη λήψη του σε αντίστοιχο Ε.Ε.Ε., που εδρεύει στο κράτος μέλος στο οποίο πρόκειται να εκτελεσθεί το μέτρο αυτό.

Η χρήση του όρου «ανάθεση» (της λήψης του μέτρου) υποδηλώνει αυτή ακριβώς την εννοιολογική διαφοροποίηση από το μοντέλο της αμοιβαίας αναγνώρισης. **Ο όρος ανάθεση υποδηλώνει ότι ο Ε.Ε.Ε. που αναλαμβάνει την εκτέλεση του ερευνητικού μέτρου (βοηθός Ε.Ε.Ε.), λειτουργεί ως απλό εκτελεστικό όργανο, χωρίς δυνατότητα να αρνηθεί την εκτέλεση του μέτρου που του έχει ανατεθεί.** Κατά νομική ακριβολογία, δεν πρόκειται πλέον για σύστημα αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, αλλά για ένα νέο, αυτόνομο νομικό πλαίσιο σε διασυνοριακές υποθέσεις, στο οποίο μετέχουν δύο ή και περισσότεροι Ε.Ε.Ε. που ανήκουν στην ίδια, ενιαία Εισαγγελία, αλλά βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη μέλη. Υπό την έννοια αυτή, το σύστημα συνεργασίας σε διασυνοριακές υποθέσεις που υιοθετεί ο Κανονισμός φαίνεται να πηγαίνει ένα πιο μπροστά από τα ευρώ- ενωσιακά νομικά εργαλεία που βασίζονται στην αμοιβαία αναγνώριση και ιδίως από την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας⁸².

⁸⁰ Αρ. 28 παρ. 1 Κανονισμού 2017/1939

⁸¹ Βλ. Δ. Μουζάκη, Διασυνοριακές έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας: πρόοδος ή οπισθοδρόμηση στη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις;, Ποινικά Χρονικά, 2022, σελ. 12

⁸² Βλ. Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 12

Ωστόσο, στο βαθμό που ο Κανονισμός δεν προβλέπει μια αυτόνομη (ευρωπαϊκή) ποινική δικονομία για όλα τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, είναι αναγκασμένος σε μεγάλο βαθμό να παραπέμπει στο εκάστοτε εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εντός του οποίου διεξάγεται η έρευνα, τόσο ως προς τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη λήψη ενός ερευνητικού μέτρου, όσο και ως προς την ακολουθητέα διαδικασία⁸³. Στο πλαίσιο αυτό, το αρ. 5 παρ. 3 παρ. 3 Κανονισμού 2017/1939, ορίζει ότι οι έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας διέπονται από τον Κανονισμό, το δε εθνικό δίκαιο εφαρμόζεται στο βαθμό που ένα ζήτημα δεν ρυθμίζεται από τον Κανονισμό. Έτσι, προκαλεί ερωτηματικά, το πως ο επιληφθείς εισαγγελέας ο οποίος κατά κανόνα δεν γνωρίζει το δίκαιο ενός άλλου κράτους, θα αποφασίσει τον τρόπο λήψης δικονομικών μέτρων σε αυτό⁸⁴.

Για την αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος βέβαια, ο Κανονισμός στο άρθρο 32⁸⁵ προβλέπει ότι η αιτιολόγηση και η λήψη των εν λόγω μέτρων διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., η εφαρμογή τους όμως θα πρέπει να συμφωνεί με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο θα εκτελεστεί. Ωστόσο, σε αυτή τη περίπτωση εγείρεται ζήτημα ενδεχόμενης μη συμβατότητας του επιβαλλόμενου μέτρου, με τη δικονομική έννομη τάξη του κράτους στο οποίο πρόκειται να εκτελεστεί. Απάντηση στο εν λόγω ζήτημα επιχειρείται να δοθεί με την διάταξη του αρ. 31 παρ. 5 του Κανονισμού, περί διαβούλευσης και διμερούς επίλυσης των ανακύψαντων ζητημάτων.

2.3.1. Υποχρέωση διαβούλευσης- Εσωτερικός μηχανισμός επίλυσης του ζητήματος

Για την αντιμετώπιση του ανωτέρω προβλήματος της ασυμβατότητας του επιβαλλόμενου μέτρου με τη δικονομική έννομη τάξη του κράτους στο οποίο πρόκειται να εκτελεστεί, ο Κανονισμός δημιούργησε ένα δεύτερο επίπεδο δικονομικού ελέγχου του αποφασισθέντος μέτρου που προβλέπεται στην παράγραφο 5 του αρ. 31 του Κανονισμού. Ο έλεγχος αυτός διενεργείται από τον Ε.Ε.Ε. στον οποίο έχει ανατεθεί η εκτέλεση του μέτρου/ ανακριτικής

⁸³ Βλ. Χρ. Μυλωνόπουλο, Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, 2021, σελ. 530, Καϊάφα-Γκμπάντ/ Θ. Παπακυριάκου, Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου, 2019, σελ. 270

⁸⁴ Βλ. Η. Δαγκλή, ο.π., 2021, σελ. 63

⁸⁵ Αρ. 32 Κανονισμού 2017/1939: «Τα μέτρα που έχουν ανατεθεί εκτελούνται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα. Τηρούνται οι διατυπώσεις και οι διαδικασίες που ορίζονται ρητώς από τον (την) επιληφθέντα(-είσα) ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα, εκτός αν οι εν λόγω διατυπώσεις και διαδικασίες είναι αντίθετες στις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα.»

ενέργειας (βοηθός Ε.Ε.Ε.). Ο τελευταίος εάν κρίνει ότι: α)η ανάθεση είναι ελλιπής ή περιέχει πρόδηλο σφάλμα είτε β)ότι το μέτρο δεν μπορεί να ληφθεί εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στην ανάθεση για βάσιμους και αντικειμενικούς λόγους, είτε γ) ένα εναλλακτικό και λιγότερο παρεμβατικό μέτρο μπορεί να επιτύχει τα ίδια αποτελέσματα με το μέτρο που έχει ανατεθεί· είτε δ) το μέτρο που έχει ανατεθεί δεν υπάρχει ή δεν είναι διαθέσιμο για αντίστοιχες εγχώριες περιπτώσεις σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του, τότε ενημερώνει τον εποπτεύοντα ευρωπαϊό εισαγγελέα και διαβουλεύεται με τον επιληφθέντα Ε.Ε.Ε. προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα σε διμερές επίπεδο.

Αν και δεν αναφέρεται ρητά, τέτοια διαβούλευση μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων Ε.Ε.Ε., υποστηρίζεται ότι είναι χρήσιμο να λαμβάνει χώρα και όταν ο βοηθός Ε.Ε.Ε., για άλλους λόγους πλην των αναφερόμενων στην παρ. 5 του άρθρου 31 του Κανονισμού (π.χ. πάγια αντίθετη εθνική νομολογία), διατηρεί σοβαρές και βάσιμες αμφιβολίες για το εάν δύναται να λάβει την απαιτούμενη δικαστική έγκριση, σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, υποχρεούμενος πάντως (ο βοηθός Ε.Ε.Ε.) να αιτηθεί τη λήψη της απαραίτητης δικαστικής έγκρισης σε περίπτωση που δεν επιλυθεί διμερώς το ζήτημα και ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. επιμένει στη λήψη του συγκεκριμένου ερευνητικού μέτρου.⁸⁶

Σύμφωνα δε με την παράγραφο 7 του άρθρου 31 του Κανονισμού, σε περίπτωση που οι Ε.Ε.Ε. δεν μπορέσουν να επιλύσουν το ζήτημα εντός επτά εργάσιμων ημερών και διατηρείται η ανάθεση του μέτρου, το ζήτημα παραπέμπεται στο αρμόδιο μόνιμο τμήμα. Το τελευταίο, αφού ακούσει τους Ε.Ε.Ε. τους οποίους αφορά η υπόθεση, αποφασίζει σύμφωνα με τα άρθρα 30 και 31 του Κανονισμού καθώς και το ισχύον εθνικό δίκαιο του βοηθού Ε.Ε.Ε., αν θα ληφθεί το εκζητούμενο δικονομικό μέτρο και ανακοινώνει στους Ε.Ε.Ε. την απόφαση αυτή (αρ. 31 παρ. 8 Κανονισμού).

2.3.2. Τα διαθέσιμα ερευνητικά μέτρα διασυνοριακών ερευνών - Η εξαίρεση της παραγράφου 6 του άρθρου 31 του Κανονισμού: προσφυγή στις νομικές πράξεις περί αμοιβαίας αναγνώρισης ή διεθνούς δικαστικής συνδρομής.

Τα μέτρα των οποίων την λήψη μπορεί να αναθέσει ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε., σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 31 παρ. 2 και 30 παρ. 1 και 4 του Κανονισμού είναι μέτρα τα οποία προβλέπονται προεχόντως στο εθνικό του δίκαιο ή τα μέτρα που προβλέπονται στην

⁸⁶ Βλ. Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 17

παρ. 1 του αρ. 30 του Κανονισμού (υπό τις εκεί προβλεπόμενες προϋποθέσεις, όπως αναλύθηκαν προηγουμένως).

Πλην όμως η, μάλλον δυσνόητη διατύπωση, στη παρ. 6 του αρ. 31 του Κανονισμού θέτει στη διάθεση των Ε.Ε.Ε. τυπικά διασυνοριακά μέτρα, τα οποία δεν είναι διαθέσιμα στο εθνικό δίκαιο για τις αμιγώς εγχώριες καταστάσεις. Για την εφαρμογή αυτών των μέτρων, χρειάζεται -κατά την προαναφερθείσα διάταξη- σχετική συμφωνία του εποπτεύοντος ευρωπαϊού εισαγγελέα. Τέτοια ευρώ-ενωσιακά νομικά εργαλεία, είναι ιδίως η Οδηγία 2014/41/ΕΕ περί ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις και ο Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1805 για την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης.

Εξάλλου, κατά την αιτιολογική σκέψη αρ. 74 του Κανονισμού, προκύπτει, ότι οι διατάξεις αυτές του αρ. 31 « θα πρέπει να μην θίγουν τις υπάρχουσες νομικές πράξεις που διευκολύνουν τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ εθνικών αρχών εκτός των εισαγγελικών ή δικαστικών αρχών». Συνεπών, εθνικές αρχές (πλην των εν ευρεία εννοία δικαστικών), όπως η αστυνομία και τα τελωνεία, που μπορούν να λάβουν ερευνητικά μέτρα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, κατά το άρθρο 28 παρ. 1 του Κανονισμού, δύνανται να εφαρμόζουν εργαλεία που είναι διαθέσιμα μεταξύ τέτοιων αρχών στο πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας.⁸⁷

2.3.3. Περιπτώσιολογία δικαστικής συνεργασίας για διασυνοριακή έρευνα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Το γεγονός ότι η σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν ήταν αποτέλεσμα ομόφωνης απόφασης των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά προϊόν καταφυγής στον μηχανισμό της δικαστικής συνεργασίας (αρ. 86 ΣΛΕΕ), είχε ως συνέπεια τη δημιουργία ενός κατακερματισμένου πλαισίου στο πεδίο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Έτσι, τρεις είναι οι πιθανές περιπτώσεις εντός των οποίων μπορεί να χρειαστεί η λήψη κάποιου μέτρου έρευνας σε άλλο κράτος. Αυτές είναι : α) Η διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία σύστασης της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, β) η συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και κράτους μέλους της

⁸⁷ Βλ. Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 12-13

Ένωσης που δεν συμμετέχει σε αυτήν και γ) η συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τρίτα κράτη μέλη (μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

I. Συνεργασία σε διασυνοριακές έρευνες μεταξύ των κρατών μελών που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας

Προκειμένου να σκιαγραφηθεί το μοντέλο συνεργασίας στις διασυνοριακές έρευνες μεταξύ των κρατών μελών που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που θέτει το άρθρο 31 του Κανονισμού, θα πρέπει να διακρίνουμε τέσσερα διαφορετικά σενάρια:

A. Όταν δεν απαιτείται δικαστική έγκριση για τη λήψη του συγκεκριμένου μέτρου έρευνας, είτε κατά το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα, είτε κατά το δίκαιο του βοηθού Ευρωπαίου Εντεταλμένου Εισαγγελέα:

Για την περίπτωση αυτή οι παρ. 1, 2 και 4 του άρθρου 31 του Κανονισμού προβλέπουν ότι, όταν πρέπει να ληφθεί μέτρο, να διενεργηθεί δηλαδή ανακριτική πράξη, σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. αποφασίζει το αναγκαίο μέτρο και αναθέτει τη λήψη του σε Ε.Ε.Ε. που εδρεύει στο κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να εκτελεσθεί το μέτρο αυτό (βοηθός Ε.Ε.Ε.), ο τελευταίος δε λαμβάνει το μέτρο που έχει ανατεθεί ή δίνει εντολές στην αρμόδια εθνική αρχή να το πράξει. Ρητώς διευκρινίζεται στην παρ. 2 του εν λόγω άρθρου ότι η αιτιολόγηση και η λήψη του εν λόγω μέτρου διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. Το εάν και ποιο μέτρο έρευνας, συνεπώς, πρέπει να ληφθεί σε άλλο κράτος μέλος από το κράτος μέλος του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. είναι κάτι που θα αποφασίσει ο τελευταίος, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τα κριτήρια του άρθρου 30 παρ. 5 του Κανονισμού⁸⁸, χωρίς ο βοηθός Ε.Ε.Ε. να δικαιούται να ελέγξει την αναγκαιότητα του μέτρου, η λήψη του οποίου του ανατέθηκε από τον επιληφθέντα Ε.Ε.Ε.⁸⁹.

Περαιτέρω, από τη διάταξη της παρ. 2 του αρ. 31 του Κανονισμού συνάγεται ότι το προς ανάθεση μέτρο πρέπει να είναι «στη διάθεση» του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., σύμφωνα με το άρθρο

⁸⁸ Θα πρέπει δηλαδή αφενός μεν να πιστεύει ευλόγως ότι με το συγκεκριμένο μέτρο θα μπορούσαν να συλλεγούν πληροφορίες ή αποδεικτικά στοιχεία χρήσιμα για την έρευνα, αφετέρου δε να μην είναι διαθέσιμα λιγότερο παρεμβατικά μέτρα με τα οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί ο ίδιος σκοπός

⁸⁹ Βλ. Δ. Μουζάκης, Οι διασυνοριακές έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης: παρούσα κατάσταση – εκκρεμή ζητήματα, ΠοινΔικ 10/2023, σελ. 1091

30 του Κανονισμού, κάτι που σημαίνει ότι το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. πρέπει να επιτρέπει τη λήψη ενός τέτοιου μέτρου έρευνας υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εσωτερική υπόθεση. Συνεπώς, ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. δεν μπορεί να αποφασίσει και να αναθέσει τη λήψη μέτρου σε βοηθό Ε.Ε.Ε. που εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, το οποίο συμμετέχει στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, όταν, σύμφωνα με τις ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης, αυτό δεν θα ήταν νομικά δυνατό κατά το εθνικό του δίκαιο σε παρόμοια υπόθεση. Η εν λόγω πρόβλεψη αποσκοπεί να αποτρέψει το εγγενές στη διασυνοριακή απόδειξη πρόβλημα του λεγόμενου αποδεικτικού «forum shopping» και συνεπώς ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. δεν δύναται να αποφύγει τις νομικές δεσμεύσεις του εσωτερικού του δικαίου, αναθέτοντας σε Ε.Ε.Ε. άλλου κράτους μέλος τη λήψη ενός μέτρου έρευνας που δεν θα μπορούσε ο ίδιος να λάβει σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, επειδή το δίκαιο του βοηθού Ε.Ε.Ε., προβλέπει πιθανώς χαλαρότερες προϋποθέσεις για τη διενέργεια του εν λόγω ερευνητικού μέτρου⁹⁰.

Β. Όταν απαιτείται δικαστική έγκριση για τη λήψη του μέτρου μόνο κατά το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., όχι όμως και κατά το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε.:

Σε αυτή την περίπτωση αναφέρεται η ρύθμιση του εδ. γ' της παρ. 3 του άρθρου 31 του Κανονισμού και συνεπώς ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. οφείλει να λάβει την έγκριση αυτή και να την συνυποβάλει με την ανάθεση της λήψης του μέτρου έρευνας. Για τη λήψη της αναγκαίας δικαστικής έγκρισης εφαρμοστέο τυγχάνει, τόσο ως προς τις ουσιαστικές, όσο και ως προς τις διαδικαστικές προϋποθέσεις, το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. Εάν η δικαστική έγκριση δεν χορηγηθεί, ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. δεν μπορεί να προχωρήσει στην ανάθεση της λήψης του μέτρου στον βοηθό Ε.Ε.Ε., εάν όμως χορηγηθεί, ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. μπορεί πλέον να προβεί σε ανάθεση της λήψης του μέτρου, συνυποβάλλοντας την έγκριση⁹¹.

Γ. Όταν για το μέτρο απαιτείται δικαστική έγκριση σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε., όχι όμως και κατά το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε.:

⁹⁰ Βλ. Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 13

⁹¹ Βλ. Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 14

Η περίπτωση αυτή ρυθμίζεται στα δύο πρώτα εδάφια της παρ. 3 του άρθρου 31 του Κανονισμού, σύμφωνα με τα οποία ο **βοηθός Ε.Ε.Ε. λαμβάνει την έγκριση αυτή σύμφωνα με το δίκαιο του δικού του κράτους μέλους, το οποίο τυγχάνει εφαρμογής τόσο ως προς τις ουσιαστικές όσο και ως προς τις διαδικαστικές προϋποθέσεις.** Σε αντίθεση για παράδειγμα με τα ισχύοντα στην ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, ο δικαστής ή το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε. δεν καλείται απλώς να αναγνωρίσει ένα αλλοδαπό μέτρο έρευνας, αλλά να αποφασίσει για τη δικαστική έγκριση σαν το μέτρο αυτό να πρόκειται να εφαρμοστεί σε μια παρόμοια εσωτερική υπόθεση, ασκώντας πλήρη δικαιοδοσία. Δηλαδή, δύναται να αρνηθεί να χορηγήσει την έγκριση εφόσον κρίνει ότι δεν συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις που τάσσει το εθνικό δίκαιο, χωρίς να περιορίζεται από τις αναφερόμενες στη παρ. 5 του άρθρου 31 του Κανονισμού, περιπτώσεις άρνησης.

Επομένως, η ανάθεση ενός ερευνητικού μέτρου υπόκειται τελικά σε διπλή νομική διαδικασία ελέγχου, δεδομένου ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε., ήτοι του κράτους μέλους στο οποίο το ερευνητικό μέτρο πρόκειται να εκτελεστεί, πρέπει να εξετάσει εκ νέου τις προϋποθέσεις ανάθεσής του σύμφωνα με το εκεί ισχύον ποινικοδικονομικό καθεστώς⁹².

Βέβαια, **αντίθετη θέση αναφορικά με το εάν ο δικαστικός έλεγχος πρέπει να περιλαμβάνει πέραν των διαδικαστικών και τις ουσιαστικές προϋποθέσεις, διατύπωσε πρόσφατα το ΔΕΕ,** στο πλαίσιο της εξέτασης προδικαστικού ερωτήματος των Αυστριακών Δικαστικών αρχών (υπόθεση C-281/22 την οποία θα αναπτύξουμε εκτενέστερα στη συνέχεια της παρούσης εργασίας). Με την απόφασή του αυτή, το ΔΕΕ έκρινε ότι ο δικαστικός έλεγχος που διενεργείται στο κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε., όταν για ένα μέτρο έρευνας που έχει ανατεθεί απαιτείται δικαστική έγκριση σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους, μπορεί να αφορά μόνον τα στοιχεία που έχουν σχέση με την εκτέλεση του μέτρου, αποκλεισμένων των στοιχείων που αφορούν την αιτιολόγηση και τη λήψη του εν λόγω μέτρου, τα οποία πρέπει να υποβάλλονται σε προηγούμενο δικαστικό έλεγχο στο κράτος μέλος του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε.⁹³.

⁹² Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 14

⁹³ Μάλιστα, ως προς τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 3 εδ. α, στις σκέψεις 53, 54 της εν λόγω απόφασης αναφέρεται ότι:

«53. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, επισημαίνεται ότι, μολοντί το άρθρο 31, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2017/1939 προβλέπει τη λήψη δικαστικής έγκρισης σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού Ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα όταν για μέτρο έρευνας που έχει ανατεθεί απαιτείται τέτοια έγκριση δυνάμει του δικαίου αυτού του κράτους μέλους, εντούτοις τα άρθρα 31 και 32 του κανονισμού δεν

Σε κάθε περίπτωση, εάν υπάρξει άρνηση χορήγησης της δικαστικής έγκρισης, ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. οφείλει να ανακαλέσει την ανάθεση⁹⁴

Δ. Όταν απαιτείται δικαστική έγκριση και από τα δύο δίκαια, δηλαδή τόσο από το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος, όσο και σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε.:

Η περίπτωση αυτή δεν ρυθμίζεται με ρητώς στο άρθρο 31 του Κανονισμού, πλην όμως με προσφυγή και στην αιτιολογική σκέψη αριθ. 72 του Προοιμίου του Κανονισμού που αναφέρεται στην απαίτηση για «μόνο μία έγκριση», υποστηρίζεται ότι και επ' αυτής εφαρμογής τυγχάνει το υπό στοιχείο (Γ) ως άνω περιγραφέν σχήμα. Τούτο διότι πρόκειται για μέτρο (έρευνας) που πρόκειται να εκτελεσθεί στο κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε. και συνεπώς δικαστική έγκριση πρέπει να λάβει μόνο ο βοηθός Ε.Ε.Ε. (χωρίς να απαιτείται παράλληλα η λήψη τέτοιας έγκρισης και από τον επιληφθέντα Ε.Ε.Ε.). Υπέρ μίας τέτοιας θεώρησης συνηγορούν τόσο λόγοι αποτελεσματικότητας της έρευνας, όσο και ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων.

Προς την κατεύθυνση αυτή κινούμενος τόσο ο Γερμανός, όσο και ο Αυστριακός νομοθέτης του εφαρμοστικού του Κανονισμού εθνικού νόμου, θέσπισαν ρητά σχετικές διατάξεις (βλ. άρ. 3 παρ. 2 του γερμανικού EUStAG και άρ. 11 παρ. 1 του αυστριακού EUStA-DG), σύμφωνα με τις οποίες οι διατάξεις της γερμανικής και αυστριακής αντίστοιχα ποινικής δικονομίας που προβλέπουν δικαστική έγκριση ή απόφαση σε περίπτωση ανάθεσης ενός ερευνητικού μέτρου σε διασυνοριακές υποθέσεις από Γερμανό ή Αυστριακό αντίστοιχα Ε.Ε.Ε. κατά το άρθρο 31 παρ. 3 του Κανονισμού, τυγχάνουν εφαρμογής μόνον όταν, κατά το δίκαιο του άλλου κράτους μέλους, στο οποίο πρόκειται να εκτελεσθεί το μέτρο, δεν απαιτείται τέτοια δικαστική απόφαση ή έγκριση⁹⁵.

διευκρινίζουν την έκταση του ελέγχου που μπορούν να διενεργήσουν οι αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους για τους σκοπούς της απαιτούμενης δικαστικής έγκρισης.

54 Πάντως, από το γράμμα του άρθρου 31, παράγραφοι 1 και 2, και του άρθρου 32 του κανονισμού προκύπτει ότι ο επιληφθείς Ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας αποφασίζει τη λήψη μέτρου έρευνας που έχει ανατεθεί και ότι η λήψη, όπως και η αιτιολόγηση του μέτρου αυτού, διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα, ενώ η εκτέλεσή του διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού Ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα.»

⁹⁴ άρ. 31 παρ. 3 εδ.β Κανονισμού

⁹⁵ Δ. Μουζάκης, ό.π., ΠοινΔικ 10/2023, σελ. 1091

Πλην όμως, την αντίθεσή του στην εν λόγω προσέγγιση περί λήψης μόνο μίας έγκρισης, διατύπωσε το **Συλλογικό Όργανο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας**, το οποίο εξέδωσε την υπ' αριθ. **006/26-1-2022 Απόφαση** σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 31 του Κανονισμού (θα αναλυθεί εκτενέστερα αμέσως παρακάτω), αναφέροντας μεταξύ άλλων ότι : *«η αρχή της μίας δικαστικής έγκρισης της Αιτιολογικής σκέψης 72 του Προοιμίου του Κανονισμού δεν δύναται να εφαρμοστεί σε όλες τις περιπτώσεις, καθόσον μπορεί να δημιουργήσει σημαντικό νομικό κενό (απουσία μέσου ένδικης προστασίας) και να οδηγήσει σε παραβίαση του άρθρου 47 του ΧΘΔΕΕ και του άρθρου 42 παρ. 1 του Κανονισμού, σκέψη που κατ' αποτέλεσμα άγει στην απαίτηση για διπλή δικαστική έγκριση του μέτρου όταν τούτο επιβάλλεται και από τα δύο δίκαια, επιληφθέντος και βοηθού Ε.Ε.Ε.»*

Συμπέρασμα:

Τούτων δοθέντων, συχνά υποστηριζόταν ότι το μοντέλο που προβλέπει ο Κανονισμός ως προς τη λήψη διασυνοριακών μέτρων έρευνας κατά τα άρθρα 31 και 32 αυτού, είναι πιο προωθημένο μεν έναντι των μοντέλων αντίστοιχων νομικών εργαλείων, τα οποία εδράζονται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης (και ιδίως στην ευρωπαϊκή εντολή έρευνας), στις περιπτώσεις που είτε δεν απαιτείται καθόλου δικαστική έγκριση είτε τέτοια έγκριση απαιτείται μόνο κατά το δίκαιο του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., αφού σε αυτές τις περιπτώσεις το ποινικό δικονομικό δίκαιο του τελευταίου τυγχάνει πλήρους εφαρμογής. Υστερεί όμως του μοντέλου που θεσπίζεται στην ευρωπαϊκή εντολή έρευνας στις περιπτώσεις, όπου απαιτείται δικαστική έγκριση κατά το δίκαιο του βοηθού Ε.Ε.Ε., προσομοιάζοντας τις παραδοσιακές μορφές δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό επιχειρήθηκε μια ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων - για την έκταση του δικαστικού ελέγχου που μπορεί να ασκεί το κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε. κατά την παροχή δικαστικής έγκρισης για τη λήψη διασυνοριακού ερευνητικού μέτρου - με τρόπο που να συμβαδίζει με τον σκοπό αποτελεσματικότητας και ταχύτητας διενέργειας των εν λόγω ερευνών, που επιχειρεί να θεσπίσει ο Κανονισμός. Ειδικότερα:

2.3.3.1. Το ζήτημα της έκτασης του δικαστικού ελέγχου που πρέπει να ασκεί το κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε. κατά την παροχή δικαστικής έγκρισης για τη λήψη ερευνητικού μέτρου: Η Υπόθεση C-281/22 του ΔΕΕ

Ένα ζήτημα που απασχόλησε τη θεωρία και προσφάτως και τη νομολογία, είναι –όπως προαναφέρθηκε- το ζήτημα της έκτασης του δικαστικού ελέγχου που δύναται/υποχρεούται να ασκήσει το κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε. κατά την παροχή της δικαστικής έγκρισης για τη λήψη ερευνητικού μέτρου στο εν λόγω κράτος, κατά το άρθρο 31 περ. 3 εδ. α του Κανονισμού. Ερωτάται, για παράδειγμα, αν η δικαστική αυτή έγκριση, η οποία, σύμφωνα με το γράμμα της εν λόγω διάταξης, λαμβάνεται «σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε.», θα περιορίζεται μόνον στην εξέταση των τυπικών προϋποθέσεων για τη λήψη του ανατεθέντος μέτρου έρευνας, κατά το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους, ή θα επεκτείνεται και σε ζητήματα ουσίας (π.χ. συνδρομή απαιτούμενου για κάθε ανακριτική πράξη βαθμού ενδείξεων ενοχής, αναλογικότητα του αιτούμενου μέτρου κλπ.);

Μία σημαντική εξέλιξη στο εν λόγω ζήτημα, ήρθε αρχικά με την έκδοση στις 26.01.2022 της προαναφερθείσας υπ' αριθ. 006/2022 απόφασης του Συλλογικού Οργάνου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁹⁶, με την οποία υιοθετήθηκαν οδηγίες-κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με την εφαρμογή του άρθρου 31 του Κανονισμού, προς τον σκοπό διασφάλισης μιας ενιαίας εσωτερικής πρακτικής εντός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας αναφορικά με την εφαρμογή του προαναφερθέντος άρθρου του Κανονισμού και υπό την επιφύλαξη βεβαίως της δικαστικής ανεξαρτησίας των δικαστηρίων των κρατών μελών, των δικαιωμάτων των μερών όπως κατοχυρώνονται στον ΧΘΔΕΕ ή της τυχόν (αντίθετης) ερμηνείας που θα παρασχεθεί στο μέλλον από το Δ.Ε.Ε.

Στο εν λόγω έγγραφο αποτυπώνεται η επίσημη θέση του Συλλογικού Οργάνου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας αναφορικά με ορισμένες αμφισβητούμενες διατάξεις του άρθρου 31 του Κανονισμού. Αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι: **α)** η εφαρμογή στην πράξη του εν λόγω άρθρου πρέπει να είναι τουλάχιστον το ίδιο αποτελεσματική όσο και τα ενωσιακά νομικά εργαλεία που εδράζονται στην αμοιβαία αναγνώριση (ιδίως η οδηγία για την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας και ο Κανονισμός 2018/1805 σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης), **β)** η ρύθμιση της παρ. 2 του άρθρου 31 του Κανονισμού, σύμφωνα με την οποία η

⁹⁶ Βλ. https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2022-02/2022.006_Decision_adopting_Guidelines_on_the_application_of_article_31_of_the_EPPO_Regulation.pdf

αιτιολόγηση και η λήψη των μέτρων διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., αντικατοπτρίζει την αρχή ότι οι ουσιαστικοί λόγοι και οι προϋποθέσεις για τη λήψη ενός διασυνοριακού μέτρου έρευνας διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους έκδοσης και μπορούν να προσβληθούν μόνο ενώπιον του εν λόγω κράτους μέλους (κατ' αναλογία με τη ρύθμιση του άρθρου 14 παρ. 2 της οδηγίας για την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας), αρχή που πρέπει να θεωρηθεί ότι διέπει συνολικά την ερμηνεία του άρθρου 31 του Κανονισμού ως τμήμα του «κοινοτικού κεκτημένου», γ) το δικαστήριο του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε. δεν ελέγχει την αιτιολόγηση και τους ουσιαστικούς λόγους (αναγκαιότητα, αναλογικότητα) για τη λήψη του μέτρου και δεν δικαιούται να ζητήσει περισσότερα αποδεικτικά στοιχεία από αυτά που θα εξέταζε στο πλαίσιο εκτέλεσης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, δ) η αρχή της μίας δικαστικής έγκρισης της Αιτιολογικής σκέψης 72 του Προοιμίου του Κανονισμού δεν δύναται να εφαρμοστεί σε όλες τις περιπτώσεις, καθόσον μπορεί να δημιουργήσει σημαντικό νομικό κενό (απουσία μέσου ένδικης προστασίας) και να οδηγήσει σε παραβίαση του άρθρου 47 του ΧΘΔΕΕ και του άρθρου 42 παρ. 1 του Κανονισμού, σκέψη που κατ' αποτέλεσμα άγει στην απαίτηση για διπλή δικαστική έγκριση του μέτρου όταν τούτο επιβάλλεται και από τα δύο δίκαια, επιληφθέντος και βοηθού Ε.Ε.Ε. και ε) τα ασκηθέντα στο κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε. ένδικα μέσα δεν θα πρέπει να οδηγούν σε εκτίμηση της ουσίας της υπόθεσης ή της αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αλλά θα πρέπει να αφορούν μόνο πτυχές όπως η ενδεχόμενη παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων (ως γενική αρχή του ενωσιακού δικαίου), η περίπτωση που το μέτρο που έχει ανατεθεί δεν υπάρχει ή δεν είναι διαθέσιμο για αντίστοιχη εγχώρια περίπτωση σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους ή ex post λάθη κατά την εκτέλεση του μέτρου.⁹⁷

Κατόπιν αυτών, η υποβολή σχετικού προδικαστικού ερωτήματος ενώπιον του Δ.Ε.Ε. ήταν απλά θέμα χρόνου. Πράγματι, τον Απρίλιο του 2022 το Εφετείο της Βιέννης (Oberlandesgericht Wien) υπέβαλε στο Δ.Ε.Ε. (Υπόθεση C-281/22) τα ακόλουθα τρία προδικαστικά ερωτήματα :

1. Έχει το δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα τα άρθρα 31 παρ. 3 εδ. α' και 32 του Κανονισμού την έννοια ότι, όταν, επί διασυνοριακών ερευνών, απαιτείται δικαστική έγκριση για μέτρο προς εφαρμογή στο κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε., πρέπει να εξετάζονται όλες οι ουσιαστικές προϋποθέσεις, όπως το αξιόπιστο της πράξης, οι ενδείξεις ενοχής, ο αναγκαίος και αναλογικός

⁹⁷ Δ. Μουζάκης, ό.π., ΠοινΔικ 10/2023, σελ. 1092

χαρακτήρας του μέτρου; 2. Πρέπει κατά την εν λόγω εξέταση να λαμβάνεται υπόψη το ότι στο κράτος μέλος του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. έχει ήδη ελεγχθεί από εθνικό δικαστήριο σύμφωνα με το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους το επιτρεπτό της λήψης του μέτρου; 3. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα και καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, σε ποιο βαθμό πρέπει να διενεργείται δικαστικός έλεγχος στο κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε.;

Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης έχουν συνοπτικά ως εξής: Στο πλαίσιο έρευνας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για παραβίαση τελωνειακών κανονισμών μέσω της παροχής ψευδών στοιχείων κατά την εισαγωγή βιοντίζελ (προελεύσεως Η.Π.Α.) στην Ευρωπαϊκή Ένωση με αποτέλεσμα την πρόκληση συνολικής ζημίας περίπου 1.295.000 ευρώ, ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. του Μονάχου της Γερμανίας ανέθεσε, σύμφωνα με το άρθρο 31 του Κανονισμού, σε βοηθό Ε.Ε.Ε. στην Αυστρία τη διενέργεια μιας σειράς ερευνών σε κατοικίες και επαγγελματικές εγκαταστάσεις των υπόπτων. Ο Αυστριακός Ε.Ε.Ε. εξέδωσε σχετικές παραγγελίες για τη διεξαγωγή των εν λόγω ερευνών και ζήτησε και έλαβε αντίστοιχες εγκρίσεις από τον εκάστοτε αρμόδιο δικαστή του μονομελούς τμήματος των πρωτοβάθμιων περιφερειακών δικαστηρίων, οι παραγγελθείσες δε κατ' οίκον έρευνες διενεργήθηκαν από την αρμόδια φορολογική αρχή και οδήγησαν στην κατάσχεση σχετικών αποδεικτικών στοιχείων. Κατά των δικαστικών αυτών εγκρίσεων που χορηγήθηκαν για τις παραγγελίες διενέργειας κατ' οίκον ερευνών, οι ύποπτοι-καθ' ου οι έρευνες άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Εφετείου Βιέννης, προβάλλοντας μεταξύ άλλων έλλειψη ενδείξεων ενοχής και πλημμελή αιτιολογία αυτών, καθώς και παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

Στη γνώμη που διατύπωσε ο Αυστριακός βοηθός Ε.Ε.Ε. ενώπιον του Εφετείου Βιέννης ισχυρίστηκε ότι οι υπό κρίση προσφυγές πρέπει να απορριφθούν με την επιχειρηματολογία ότι με τον Κανονισμό δημιουργήθηκε ένα καινοφανές νομικό πλαίσιο διασυννοριακών μέτρων έρευνας, το οποίο συνιστά κατ' ουσίαν μετεξέλιξη της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές υποθέσεις και, ως εκ τούτου, οι αντικειμενικοί λόγοι για τα μέτρα έρευνας μπορούν να εξετάζονται μόνο στο κράτος μέλος έκδοσης (εν προκειμένω στη Γερμανία). Περαιτέρω, υποστήριξε ότι οι προϋποθέσεις του παραδεκτού, οι οποίες κρίνονται με βάση το δίκαιο του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., μπορούν να ελέγχονται μόνο από τα δικαστήρια του οικείου κράτους, το ίδιο δε ισχύει και για την αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων που ασκούνται από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Κατά τον Αυστριακό Ε.Ε.Ε., στο κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε. πρέπει να ελέγχεται μόνον το εκεί προβλεπόμενο τυπικό δικαίωμα, όχι όμως και οι ουσιαστικές

προϋποθέσεις. Στην ουσία, δηλαδή, ο Αυστριακός Ε.Ε.Ε. επανέλαβε την επιχειρηματολογία που διατυπώθηκε στην προαναφερθείσα υπ' αριθ. 006/2022 απόφαση του Συλλογικού Οργάνου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Το Εφετείο Βιέννης στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε στις 25.04.2022, την πρώτη για υπόθεση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αρχικώς επισήμανε ότι από τη ρύθμιση των άρθρων 31 παρ. 3 και 32 του Κανονισμού θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, οσάκις πρόκειται για μέτρο που υποβάλλεται σε δικαστική έγκριση στο κράτος του βοηθού Ε.Ε.Ε., το μέτρο αυτό πρέπει να εξετάζεται σε συνάρτηση με όλες τις τυπικού και ουσιαστικού δικαίου διατάξεις του εν λόγω κράτους μέλους. Εντούτοις, μια τέτοια προσέγγιση, θα είχε ως αποτέλεσμα να τίθενται υπόψη του δικαστηρίου του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε. όλα τα αναγκαία έγγραφα και ο φάκελος της υπόθεσης, κάτι που, ιδίως στην περίπτωση εμπλοκής περισσότερων κρατών μελών, εκτός από την απαραίτητη μεταφραστική εργασία, θα συνεπαγόταν τον έλεγχο της ίδιας διαδικασίας έρευνας, με την οποία επιδιώκεται η έγκριση μέτρου, σε διαφορετικά κράτη με διαφορετικές έννομες τάξεις, πόσω μάλλον όταν στο κράτος του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. δεν θα απαιτείτο καν δικαστική έγκριση για την εφαρμογή του εν λόγω μέτρου. Ένας τέτοιος πλήρης έλεγχος της προηγηθείσας διαδικασίας έρευνας, συνέχισε το Εφετείο Βιέννης, θα συνιστούσε σημαντική οπισθοδρόμηση από πρακτικής απόψεως. Συνεπώς, ερμηνευόμενες οι πιο πάνω διατάξεις του Κανονισμού υπό το πρίσμα της ταχείας, αποτελεσματικής και οικονομικώς συμφέρουσας ποινικής δίωξης, επιτρέπουν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η δικαστική έγκριση μέτρου στη χώρα του βοηθού Ε.Ε.Ε. θα περιοριζόταν μόνον στην εξέταση των τυπικών προϋποθέσεων.

Η υπόθεση συζητήθηκε ενώπιον του τμήματος Μείζονος Συνθέσεως του Δ.Ε.Ε. την 21/12/2023. Το Δικαστήριο, χρησιμοποίησε ως ερμηνευτικά εργαλεία:

α) Τη γραμματική ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 31 παρ. 1 και 2 και 32 του Κανονισμού, από την οποία προκύπτει ότι ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. αποφασίζει τη λήψη μέτρου έρευνας που έχει ανατεθεί και ότι η λήψη, όπως και η αιτιολόγηση του μέτρου αυτού, διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., ενώ μόνο η εκτέλεσή του διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε..

β) Τις αρχές της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αναγνώρισης -ως αρχές με θεμελιώδη σημασία στο δίκαιο της Ένωσης-, όπως αυτές διατυπώνονται μεταξύ άλλων στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και στην ευρωπαϊκή εντολή, σύμφωνα με τις οποίες το κράτος εκτέλεσης δεν

οφείλει να ελέγχει αν η αρχή εκδόσεως τήρησε τις προϋποθέσεις εκδόσεως της δικαστικής απόφασης που οφείλει να εκτελέσει.

γ) Το γεγονός ότι σκοπός του Κανονισμού είναι η αποτελεσματικότερη καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, ο νομοθέτης της Ένωσης, καθορίζοντας τις διαδικασίες στον Κανονισμό 2017/1939 θέλησε να θεσπίσει έναν μηχανισμό που να διασφαλίζει ότι οι διασυνοριακές έρευνες που διεξάγονται από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα είναι τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικές με τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στο πλαίσιο του συστήματος δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ των κρατών μελών, που στηρίζεται στις αρχές της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Επομένως, σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης, εάν οι διατάξεις των άρθρων 31 και 32 του Κανονισμού ερμηνευτούν με τρόπο κατά τον οποίον, η χορήγηση δικαστικής έγκρισης τελεί υπό την προϋπόθεση εξέτασης, από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε., των στοιχείων που αφορούν την αιτιολόγηση και τη λήψη του σχετικού μέτρου έρευνας που έχει ανατεθεί, θα κατέληγε στην πράξη, σε ένα σύστημα λιγότερο αποτελεσματικό από εκείνο που θεσπίζουν αντίστοιχες νομικές πράξεις δικαστικής συνεργασίας και θα έθιγε επομένως, τον σκοπό που επιδιώκει ο Κανονισμός αυτός. Μάλιστα, το ΔΕΕ υπογράμμισε ότι η αξιολόγηση των ουσιαστικών προϋποθέσεων εκ μέρους του κράτους του βοηθού Ε.Ε.Ε. για την έγκριση της διασυνοριακής έρευνας, θα ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρα – και ως εκ τούτου αντίθετη στο σκοπό του Κανονισμού- καθώς για να είναι σε θέση η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους του βοηθού Ε.Ε.Ε. να πραγματοποιήσει μια τέτοια εξέταση, πρέπει, μεταξύ άλλων, να εξετάσει ενδελεχώς το σύνολο του φακέλου, ο οποίος πρέπει να της διαβιβαστεί από τις αρχές του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε. και, ενδεχομένως, να μεταφραστεί.

Εν τέλει, λαμβανομένων υπόψιν των προαναφερθεισών σκέψεων, το ΔΕΕ κατέληξε στο ότι τα άρθρα 31 και 32 του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, έχουν την έννοια ότι, **ο έλεγχος που διενεργείται στο κράτος μέλος του βοηθού Ε.Ε.Ε., όταν για ένα μέτρο έρευνας που έχει ανατεθεί απαιτείται δικαστική έγκριση σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους, μπορεί να αφορά μόνον τα στοιχεία που έχουν σχέση με την εκτέλεση του μέτρου, αποκλεισμένων των στοιχείων που αφορούν την αιτιολόγηση και τη λήψη του εν λόγω μέτρου**, τα οποία πρέπει να υποβάλλονται σε προηγούμενο δικαστικό έλεγχο στο κράτος μέλος του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., σε περίπτωση σοβαρής επεμβάσεως στα δικαιώματα του

ενδιαφερομένου τα οποία κατοχυρώνονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Π. Συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και κράτους μέλους που της Ένωσης που δεν συμμετέχει στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Σύμφωνα με το άρ 20 παρ. 4 εδ. α της ΣΕΕ, οι πράξεις που θεσπίζονται στο πλαίσιο της ενισχυμένης συνεργασίας δεσμεύουν μόνο τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτή, ενώ σύμφωνα με το άρ. 327 ΣΛΕΕ « οι ενισχυμένες συνεργασίες σέβονται τις αρμοδιότητες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν σε αυτές. Τα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη δεν παρεμποδίζουν την εφαρμογή των ενισχυμένων συνεργασιών από τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτές». Συναφώς, οι αιτιολογικές σκέψεις αρ. 6 και 110 του προοιμίου του Κανονισμού διευκρινίζουν αφενός μεν ότι ο Κανονισμός εφαρμόζεται άμεσα μόνο στα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, χωρίς να δεσμεύει τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν σε αυτήν, αφετέρου δε ότι τα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη υπέχουν καθήκον καλόπιστης συνεργασίας, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 της ΣΕΕ, κάτι που συνεπάγεται τη νομική δέσμευση των τελευταίων να συνεργαστούν με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία⁹⁸.

Πράγματι, είναι προφανές ότι αξιόποινες πράξεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας είναι δυνατόν να εμφανίζουν σύνδεσμο με άλλα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, υπό την έννοια στο έδαφος αυτών των κρατών μελών μπορούν να βρίσκονται αποδείξεις ή/και ύποπτοι. Καίτοι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δύναται να διατηρεί με αυτά τα κράτη μέλη μια έμμεση συνεργασία, ιδίως μέσω Eurojust αλλά και της OLAF, το άρθρο 105 του Κανονισμού⁹⁹

⁹⁸ Βλ. Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 18

⁹⁹ 1. Οι ρυθμίσεις συνεργασίας του άρθρου 99 παράγραφος 3 οι οποίες συνάπτονται με τις αρχές των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δύνανται να αφορούν ιδίως την ανταλλαγή στρατηγικών πληροφοριών και την απόσπαση υπαλλήλων-συνδέσμων στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. 2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δύναται να ορίζει, σε συμφωνία με τις σχετικές αρμόδιες αρχές, σημεία επαφής στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας σύμφωνα με τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. 3. Ελλείψει νομικής πράξης σχετικά με τη συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις και την παράδοση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τα κράτη μέλη κοινοποιούν ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι αρμόδια αρχή για τον σκοπό της εφαρμογής των εφαρμοστέων πράξεων της Ένωσης στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις σε ό,τι αφορά υποθέσεις εμπίπτουσες στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, στις

προβλέπει το επίσημο πλαίσιο των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στη σύστασή της. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει:

α) τη σύναψη «ρυθμίσεων συνεργασίας» με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας και της ανταλλαγής (στρατηγικών) πληροφοριών, καθώς και την απόσπαση υπαλλήλων-συνδέσμων στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία¹⁰⁰. Οι «ρυθμίσεις συνεργασίας» συνιστούν τεχνικής ή/και επιχειρησιακής φύσεως συμφωνίες, που δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ έναντι της Ένωσης ή των κρατών μελών και δεν συνιστούν βάση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή και έκδοση.

β) τον ορισμό σημείων επαφής στα κράτη μέλη της Ένωσης που δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας¹⁰¹,

γ) τη (μελλοντική) σύναψη νομικής πράξης σχετικά με την συνεργασία και την παράδοση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών της Ένωσης που δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας¹⁰² και

δ) ελλείπει (επί του παρόντος) τέτοιας νομικής πράξης, την κοινοποίηση από τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας *«ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία είναι αρμόδια αρχή για τον σκοπό της εφαρμογής των εφαρμοστέων πράξεων της Ένωσης στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις σε ό,τι αφορά υποθέσεις εμπόπουσες στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, στις σχέσεις τους με τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας»*.¹⁰³ Συνεπώς, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας θα πρέπει να ανακοινώσουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως αρμόδια αρχή για τους σκοπούς της εφαρμογής των υφιστάμενων νομικών εργαλείων στο πεδίο της αμοιβαίας

σχέσεις τους με τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

¹⁰⁰ αρ. 105 παρ. 1 και 99 παρ. 3 Κανονισμού

¹⁰¹ αρ. 105 παρ. 2 Κανονισμού

¹⁰² αρ. 105 παρ. 3 Κανονισμού

¹⁰³ αρ. 105 παρ. 3 Κανονισμού.

δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις, για υποθέσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της, τα δε κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν, ενεργώντας στο πλαίσιο της καλόπιστης συνεργασίας που υπέχουν, θα πρέπει να αποδεχθούν αυτές τις δηλώσεις των κρατών μελών που μετέχουν στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Τούτο σημαίνει ότι η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για την σύστασή της, εκκινεί αλλά και διαμεσολαβείται από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, τα οποία εμπλέκουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία προληπτικά στο καθεστώς διμερούς συνεργασίας.

III. Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τρίτα κράτη

Κατά τη διάρκεια των ερευνών που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα χρειαστεί να αναζητήσει συνδρομή και από τρίτα κράτη, κράτη δηλαδή εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως και στην περίπτωση της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύστασή της, έτσι και εδώ η συνεργασία μπορεί να γίνει έμμεσα μέσω της Eurojust και της OLAF.

Εντούτοις, το άρθρο 104 του Κανονισμού¹⁰⁴ προβλέπει έναν αριθμό διαφορετικών μηχανισμών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη δικαστική συνεργασία της Ευρωπαϊκής

¹⁰⁴ 1. Οι ρυθμίσεις συνεργασίας του άρθρου 99 παράγραφος 3 οι οποίες συνάπτονται με τις αρχές τρίτων χωρών και με διεθνείς οργανισμούς μπορούν να αφορούν ιδίως την ανταλλαγή στρατηγικών πληροφοριών και την απόσπαση υπαλλήλων-συνδέσμων στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δύναται να ορίζει, σε συμφωνία με τις σχετικές αρμόδιες αρχές, σημεία επαφής σε τρίτες χώρες με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας σύμφωνα με τις επιχειρησιακές ανάγκες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

3. Είναι δεσμευτικές για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία οι διεθνείς συμφωνίες με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες οι οποίες συνάπτονται από την Ένωση ή στις οποίες έχει προσχωρήσει η Ένωση σύμφωνα με το άρθρο 218 της ΣΛΕΕ σε τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, όπως οι διεθνείς συμφωνίες που αφορούν τη συνεργασία επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και των εν λόγω τρίτων χωρών.

4. Ελλείψει συμφωνίας δυνάμει της παραγράφου 3 τα κράτη μέλη πρέπει, εφόσον επιτρέπεται από τη σχετική πολυμερή διεθνή συμφωνία και με την επιφύλαξη της αποδοχής από την τρίτη χώρα, να αναγνωρίζουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως αρμόδια αρχή για τον σκοπό της εφαρμογής πολυμερών διεθνών συμφωνιών δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων που έχουν συνάψει και, κατά περίπτωση, να απευθύνουν σχετική κοινοποίηση, μεταξύ άλλων με τροποποίηση των συμφωνιών αυτών, όπου αυτό απαιτείται και είναι εφικτό. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να κοινοποιούν ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα είναι αρμόδια αρχή για τον σκοπό της εφαρμογής άλλων διεθνών συμφωνιών σχετικά με τη δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων που έχουν συνάψει, μεταξύ άλλων με τροποποίηση των συμφωνιών αυτών.

5. Ελλείψει συμφωνίας δυνάμει της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου ή αναγνώρισης δυνάμει της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας δύναται, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1, να κάνει χρήση των εξουσιών που απονέμονται σε εθνικό(-ή) εισαγγελέα του κράτους μέλους του (της) και να ζητήσει δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων από αρχές τρίτων χωρών

Εισαγγελίας με τα τρίτα κράτη (και με τους διεθνείς οργανισμούς). Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει:

α) τη σύναψη «ρυθμίσεων συνεργασίας», επί τη βάση του αρ. 99 παρ. 3 του Κανονισμού οι οποίες είναι τεχνικής ή/και επιχειρησιακής φύσεως συμφωνίες και μπορεί να αφορούν ιδίως την ανταλλαγή στρατηγικών πληροφοριών, καθώς και την απόσπαση υπαλλήλων-συνδέσμων στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία¹⁰⁵. Όπως προαναφέρθηκε, πάντως, οι ρυθμίσεις εργασίας δεν συνιστούν βάση που να επιτρέπει την ανταλλαγή δεδομένων, δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ και δεν μπορούν να αποτελέσουν βάση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή και έκδοση,

β) τον ορισμό σημείων επαφής με τρίτες χώρες με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας¹⁰⁶,

γ) τη σύναψη ή προσχώρηση της Ένωσης σε διεθνείς (πολυμερείς ή διμερείς) συμφωνίες με τρίτες χώρες σε τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και αφορούν τη συνεργασία επί ποινικών υποθέσεων¹⁰⁷. Επί του παρόντος δεν υπάρχει διεθνής συμφωνία που να έχει συνάψει η Ένωση με Τρίτη χώρα, η οποία να διαλαμβάνει ρητώς διατάξεις για τη δικαστική συνεργασία επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και τρίτων χωρών. Από την άλλη, υπάρχουν πολυμερείς ή διμερείς διεθνείς

βάσει των διεθνών συμφωνιών που έχουν συναφθεί από το εν λόγω κράτος μέλος ή το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και, όπου απαιτείται, μέσω των αρμόδιων εθνικών αρχών. Στην περίπτωση αυτή ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας ενημερώνει τις αρχές των τρίτων χωρών ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέγονται σε αυτή τη βάση θα χρησιμοποιηθούν από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού και, όπου αρμόζει, επιδιώκει να λάβει την έγκρισή τους προς τούτο. Σε κάθε περίπτωση, η τρίτη χώρα ενημερώνεται δεόντως ότι τελικός αποδέκτης της απάντησης στην αίτηση είναι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία. Σε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αδυνατεί να ασκήσει τα καθήκοντά της βάσει σχετικής διεθνούς συμφωνίας όπως αναφέρεται στην παράγραφο 3 ή 4 του παρόντος άρθρου, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δύναται επίσης να ζητήσει δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων από αρχές τρίτων χωρών σε συγκεκριμένη υπόθεση και εντός των ορίων της καθ' ύλην αρμοδιότητάς της. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία συμμορφώνεται προς τους όρους που μπορεί να τεθούν από τις εν λόγω αρχές σχετικά με τη χρήση των πληροφοριών που αυτές έχουν παράσχει σε αυτή τη βάση.

6. Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων του παρόντος κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δύναται κατόπιν αίτησης να παρέχει στις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών ή σε διεθνείς οργανισμούς πληροφορίες ή αποδεικτικά στοιχεία που έχει ήδη στην κατοχή της για σκοπούς που αφορούν έρευνες ή τη χρήση των ανωτέρω ως αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές έρευνες. Κατόπιν διαβούλευσης με το μόνιμο τμήμα, ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας αποφασίζει σχετικά με κάθε τέτοια διαβίβαση πληροφοριών ή αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους του (της) και τον παρόντα κανονισμό.

7. Όταν είναι αναγκαίο να ζητηθεί η έκδοση προσώπου, ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας δύναται να ζητήσει από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους του (της) να απευθύνει αίτημα έκδοσης σύμφωνα με τις εφαρμοστέες συνθήκες και/ή το εθνικό δίκαιο.

¹⁰⁵ αρ. 104 παρ. 1 Κανονισμού

¹⁰⁶ αρ. 104 παρ. 2 Κανονισμού

¹⁰⁷ αρ. 104 παρ. 3 Κανονισμού

συμφωνίες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τις οποίες έχει συνάψει ή στις οποίες έχει προσχωρήσει η Ένωση (π.χ. συμφωνία μεταξύ Ε.Ε. και ΗΠΑ για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή, σύμβαση Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος) και ως προς τις οποίες η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία μπορεί θεωρητικά να γνωστοποιηθεί από την Ένωση ως αρμόδια αρχή για τις εξερχόμενες ή εισερχόμενες αιτήσεις δικαστικής συνδρομής.

δ) Ελλείπει συμφωνίας κατά την προαναφερθείσα διάταξη της παρ. 3 του αρ. 104 του Κανονισμού, η δεύτερη επιλογή που διανοίγεται αναφέρεται στη δυνατότητα των κρατών μελών να αναγνωρίσουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως «αρμόδια αρχή» για τον σκοπό της εφαρμογής διεθνών (πολυμερών ή διμερών) συμφωνιών δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων¹⁰⁸. Η εν λόγω διάταξη σκοπεί στο να θεωρηθεί η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως αρμόδια αρχή έναντι των τρίτων χωρών, για να απευθύνει αιτήσεις δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων στο πλαίσιο διμερών ή πολυμερών διεθνών συμφωνιών που έχουν συνάψει τα κράτη μέλη με τρίτα κράτη, υπό την προϋπόθεση ότι ο Ε.Ε.Ε. ο οποίος χειρίζεται την υπόθεση, προέρχεται από κράτος μέλος το οποίο που είναι συμβεβλημένο μέρος στην οικεία διεθνή συμφωνία. Η συνεργασία, βέβαια, της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τα τρίτα κράτη προϋποθέτει ότι τα τελευταία θα αναγνωρίζουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως αρμόδια αρχή και αποδέχονται να παράσχουν δικαστική συνδρομή σε αυτά επί τη βάση της διεθνούς σύμβασης.

ε) Επικουρικά, και σε περίπτωση που δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής είτε της παρ. 3 ή της παρ. 4 του αρ. 104 του Κανονισμού, η παρ. 5 (υποπαρ. 1) αυτού, επιτρέπει στον επιληφθέντα Ε.Ε.Ε. να ζητήσει δικαστική συνδρομή από τρίτες χώρες σαν να πρόκειται για μια αμιγώς εθνική υπόθεση, κάνοντας χρήση των εξουσιών που απονέμονται στους εθνικούς εισαγγελείς του οικείου κράτους και προσφεύγοντας στις διεθνείς (πολυμερείς ή διμερείς) συμφωνίες που έχει συνάψει το εν λόγω κράτος με τρίτα κράτη ή προσφεύγοντας στο εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, ενημερώνοντας πάντως τις αρμόδιες αρχές του τρίτου κράτους ότι

¹⁰⁸αρ. 104 παρ. 4 Κανονισμού. Βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη αρ. 109 Προοιμίου Κανονισμού, σύμφωνα με την οποία: Εν αναμονή της σύναψης νέων διεθνών συμφωνιών από την Ένωση ή της προσχώρησης της Ένωσης σε πολυμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί ήδη από τα κράτη μέλη οι οποίες αφορούν τη δικαστική συνδρομή σε ποινικές υποθέσεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία κατά την άσκηση των καθηκόντων της, σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 της ΣΕΕ. Εφόσον επιτρέπεται από σχετική πολυμερή συμφωνία και με την επιφύλαξη της αποδοχής από την τρίτη χώρα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναγνωρίζουν την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως αρμόδια αρχή και, κατά περίπτωση, να απευθύνουν σχετική κοινοποίηση για τον σκοπό της εφαρμογής των εν λόγω πολυμερών συμφωνιών.

τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέγονται σε αυτή τη βάση πρόκειται να χρησιμοποιηθούν από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και επιδιώκοντας -όπου απαιτείται- να λάβει σχετική έγκριση προς τούτο.

Η δυνατότητα αυτή αποτελεί απόρροια του γεγονότος ότι οι Ε.Ε.Ε. από τη μία μεριά αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ενεργώντας για λογαριασμό της στα αντίστοιχα κράτη μέλη (αρ. 8 παρ. 4 και αρ. 13 παρ. 1 Κανονισμού), παράλληλα όμως αποτελούν ενεργά μέλη της εισαγγελικής αρχής ή του δικαστικού σώματος των αντίστοιχων κρατών μελών που τους πρότειναν (αρ. 17 παρ. 2 εδ. α Κανονισμού), παραμένοντας ενσωματωμένοι στις εθνικές εισαγγελικές δομές, και έχουν τις ίδιες εξουσίες με τους εθνικούς εισαγγελείς, όσον αφορά την έρευνα, δίωξη και την παραπομπή των υποθέσεων ενώπιον της δικαιοσύνης (αρ. 13 παρ. 1 Κανονισμού).¹⁰⁹

στ) Ως τελευταία εναλλακτική παρίσταται η δυνατότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας να υποβάλει ad hoc αίτημα δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων προς τις αρχές τρίτης χώρας σε συγκεκριμένη υπόθεση, στη βάση της αρχής της αμοιβαιότητας, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της και με την επιφύλαξη ενδεχόμενων όρων που έχουν θέσει οι αρχές των τρίτων χωρών (παρ. 5, υποπαρ. 2 του αρ. 104 του Κανονισμού). Η διάταξη αυτή λειτουργεί ως «δίκτυ ασφαλείας».

2.3.4. Το ζήτημα της δικονομικής αξιοποίησης αποδεικτικών μέσων που ελήφθησαν στο πλαίσιο διασυνοριακών ερευνών

Όπως αναλύθηκε ανωτέρω, ο Ε.Ε.Ε. στο πλαίσιο της διερεύνησης μιας υπόθεσης που έχει αναλάβει, δύναται να αναθέσει τη διενέργεια ανακριτικών/ερευνητικών μέτρων σε Ε.Ε.Ε. άλλου κράτους μέλους (βοηθός Ε.Ε.Ε.). Επειδή – όπως προαναφέρθηκε- μεταξύ των κρατών μελών που συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν υφίσταται ενιαίες και εναρμονισμένες ποινικοδικονομικές διατάξεις, ανακύπτει το εξής πρόβλημα: Πως και υπό ποιες προϋποθέσεις θα αξιοποιηθούν αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν κατά τις δικονομικές διαδικασίες της έννομης τάξης του κράτους του βοηθού Ε.Ε.Ε., εφόσον η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την κτήση τους είναι μη νόμιμη κατά το δίκαιο του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., όπου και τα αποδεικτικά αυτά μέσα πρόκειται να αξιοποιηθούν;

¹⁰⁹ Βλ. Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 18

Σύμφωνα με το άρθρο 37 του Κανονισμού που ρυθμίζει την αξιοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων, ορίζεται ότι «1. Τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζουν σε δικαστήριο οι εισαγγεείς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ή ο κατηγορούμενος δεν κρίνονται απαράδεκτα απλώς και μόνον διότι τα στοιχεία αυτά έχουν συλλεγεί σε άλλο κράτος μέλος ή σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους.2. Δεν τίγεται από τον παρόντα κανονισμό η εξουσία του δικάζοντος δικαστηρίου να εκτιμά ελεύθερα τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται από τον κατηγορούμενο ή τους (τις) εισαγγεείς της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.»

Οι ρυθμίσεις αυτές θα πρέπει να οραθούν υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης αρ. 80 του Προοιμίου του Κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο: «Τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία στο δικαστήριο θα πρέπει να μην κρίνονται απαράδεκτα απλώς και μόνον για τον λόγο ότι τα στοιχεία έχουν συλλεγεί σε άλλο κράτος μέλος ή σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι το δικάζον δικαστήριο θεωρεί ότι η αποδοχή τους ως παραδεκτών συνάδει με την αρχή της δίκαιης διεξαγωγής της διαδικασίας και ότι γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα υπεράσπισης του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, σύμφωνα με τον Χάρτη [...]»

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 32 του Κανονισμού που καθορίζει τα ζητήματα της εκτέλεσης του αναθέτοντος ερευνητικού μέτρου, προβλέπεται ότι: «Τα μέτρα που έχουν ανατεθεί εκτελούνται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και το δίκαιο του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα. Τηρούνται οι διατυπώσεις και οι διαδικασίες που ορίζονται ρητώς από τον (την) επιληφθέντα(-είσα) ευρωπαϊό(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα, εκτός αν οι εν λόγω διατυπώσεις και διαδικασίες είναι αντίθετες στις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του κράτους μέλους του (της) βοηθού ευρωπαϊού(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα».

Από τη ρύθμιση του αρ. 32 εδ. α του Κανονισμού προκύπτει ότι, ενώ η **αξιολόγηση και η λήψη** του μέτρου έρευνας διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους του **επιληφθέντος** Ε.Ε.Ε.¹¹⁰ το ερευνητικό μέτρο **εκτελείται** σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας του **βοηθού Ε.Ε.Ε.** (τη χώρα όπου εκτελείται το ερευνητικό μέτρο) και τον Κανονισμό (*locus regit actum*). Εντούτοις, **ο κανόνας αυτός σχετικοποιείται από τη ρύθμιση του εδ. β του άρθρου 32 του Κανονισμού**, στο μέτρο που αναγνωρίζει στον επιληφθέντα Ε.Ε.Ε. τη δυνατότητα να υποδεικνύει τις διατυπώσεις και τις διαδικασίες που πρέπει να τηρηθούν (*forum regit actum*)

¹¹⁰ αρ. 31 παρ. 2 εδ. β Κανονισμού

για την εκτέλεση του ερευνητικού μέτρου, πλην όμως υπό την επιφύλαξη της τήρησης της εθνικής δημόσιας τάξης (του βοηθού Ε.Ε.Ε.). Σκοπός αυτής της διάταξης είναι ακριβώς, η διασφάλιση ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν στο κράτος του βοηθού Ε.Ε.Ε., θα μπορούν να θεωρηθούν νόμιμα και κατά συνέπεια να αξιοποιηθούν στο κράτος του επιληφθέντα Ε.Ε.Ε.. Έτσι, είναι προφανές ότι οι αναφερόμενες στη διάταξη «διατυπώσεις και διαδικασίες», είναι οι ισχύουσες στο ποινικό δικονομικό σύστημα του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., που εφαρμόζονται σε αντίστοιχες ανακριτικές πράξεις του εθνικής έννομης τάξης του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε.¹¹¹

Συνεπώς, και δυνάμει της προαναφερθείσας διάταξης του αρ. 32 εβ. β του Κανονισμού, καθίσταται σαφές ότι ο ενωσιακός νομοθέτης έχει φροντίσει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που προέρχονται από διασυνοριακές έρευνες να αποκτώνται με τέτοιο τρόπο και με τέτοιες διαδικασίες, που να καθίσταται δυνατή και η μετέπειτα αξιοποίησή τους. Ως εκ τούτου, ζήτημα αποδεικτικής αξιοποίησης των αποδεικτικών στοιχείων που προκύπτουν από διασυνοριακή έρευνα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελία μπορεί να ανακύψει μόνο στην περίπτωση που δεν τηρήθηκαν οι διαδικασίες του αρ. 32 εβ. β του Κανονισμού και είτε ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. δεν είχε υποδείξει τις απαιτούμενες κατά το εθνικό του δίκαιο διατυπώσεις και διαδικασίες ή όταν καίτοι τις υπέδειξε, αυτές δεν εφαρμόστηκαν για να μην παραβιαστεί η εθνική δημόσια τάξη του κράτους μέλους εκτέλεσης των ερευνητικών μέτρων (κράτος βοηθού Ε.Ε.Ε.)¹¹².

Σε κάθε περίπτωση δε, τα αποδεικτικά ευρήματα που προέκυψαν κατόπιν διασυνοριακής έρευνας που διέταξε ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. και ελήφθησαν κατά παράβαση των διαδικασιών που προβλέπονται στο κράτος που πρόκειται να αξιοποιηθούν, δεν θα αξιοποιηθούν μόνο εφόσον με την αξιοποίησή τους παραβιάζεται η αρχή της δίκαιης διεξαγωγής της διαδικασίας και τα δικαιώματα υπεράσπισης του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, σύμφωνα με τον Χάρτη, κατ' άρθρο 37 του Κανονισμού.

¹¹¹ Βλ. Δ. Μουζάκης, ό.π., Ποινικά Χρονικά 2022, σελ. 15

¹¹² Βλ. Δ. Αρβανίτης, Η διασυνοριακή αξιοποίηση αποδείξεων, ΠοινΔικ 3/2024, σελ. 224

3. Ολοκλήρωση ανακριτικής / ερευνητικής διαδικασίας: Τρόποι περαίωσης της δικογραφίας

Αφού ολοκληρώθηκε η ανάλυση του σύνθετου ζητήματος της διεξαγωγής των ερευνών, στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας θα εξεταστούν οι λοιπές δικονομικές διατάξεις του Κανονισμού και η ενσωμάτωσή τους στο ελληνικό δίκαιο – για όποιες η ενσωμάτωση αυτή έχει πραγματοποιηθεί¹¹³-, εκκινώντας από τις διατάξεις που αφορούν τις διαδικασίες μετά την ολοκλήρωση των ανακριτικών διαδικασιών/ερευνών και τον τρόπο περαίωσης των δικογραφιών που χειρίζεται η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία δια των Ε.Ε.Ε..

Σύμφωνα με το αρ. 35 του Κανονισμού¹¹⁴, όταν ολοκληρωθεί η έρευνα σύμφωνα με τις οδηγίες και τις κατευθύνσεις του Ε.Ε.Ε., ο τελευταίος υποβάλλει έκθεση στον εποπτεύοντα Ευρωπαίο εισαγγελέα, η οποία περιέχει περίληψη της υπόθεσης και σχέδιο απόφασης είτε για την άσκηση δίωξης ενώπιον εθνικού δικαστηρίου είτε για να εξεταστεί η παραπομπή της υπόθεσης, η αρχειοθέτηση ή η απλουστευμένη διαδικασία δίωξης (π.χ. ποινική διαπραγμάτευση). Ο εποπτεύων εισαγγελέας διαβιβάζει τα έγγραφα στο αρμόδιο τμήμα το οποίο λαμβάνει την τελική απόφαση.

Εν προκειμένω, το μόνιμο τμήμα λειτουργεί, όπως λειτουργεί στο ελληνικό δικονομικό σύστημα το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών μετά την περάτωση της ανάκρισης. Έτσι έχει δικαίωμα να διατάξει τη συνέχιση της ανάκρισης και τη διενέργεια συγκεκριμένων δικονομικών ενεργειών, είτε τη διαβίβαση της δικογραφίας στις αρμόδιες εθνικές αρχές σε

¹¹³ Αν δεν έχει γίνει ενσωμάτωση εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κανονισμού ως έχουσες άμεση ισχύ

¹¹⁴ Σύμφωνα με το αρ 35 του Κανονισμού: «1. Όταν ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας κρίνει ότι η έρευνα έχει ολοκληρωθεί, υποβάλλει έκθεση στον (στην) εποπτεύοντα(-ουσα) ευρωπαίο(-α) εισαγγελέα, η οποία περιέχει περίληψη της υπόθεσης και σχέδιο απόφασης είτε για την άσκηση δίωξης ενώπιον εθνικού δικαστηρίου είτε για να εξεταστεί η παραπομπή της υπόθεσης, η αρχειοθέτησή της ή η απλουστευμένη διαδικασία δίωξης σύμφωνα με τα άρθρα 34, 39 ή 40. Ο (Η) εποπτεύων(-ουσα) ευρωπαίος(-α) εισαγγελέας διαβιβάζει τα έγγραφα αυτά στο αρμόδιο μόνιμο τμήμα, συνοδευόμενα, εφόσον το κρίνει αναγκαίο, από τη δική του (της) κρίση. Όταν, σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 3, το μόνιμο τμήμα λαμβάνει απόφαση σύμφωνη με την πρόταση του (της) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, ο (η) τελευταίος(-α) ενεργεί αναλόγως. 2. Αν το μόνιμο τμήμα βάσει των εκθέσεων που έχει λάβει σκοπεύει να μη λάβει απόφαση σύμφωνη με την πρόταση του (της) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα, προβαίνει το ίδιο, όπου είναι αναγκαίο, σε επανεξέταση της υπόθεσης πριν λάβει την τελική απόφαση ή δώσει περαιτέρω εντολές στον (στην) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα. 3. Όπου αρμόζει, η έκθεση του (της) ευρωπαίου(-ας) εντεταλμένου(-ης) εισαγγελέα περιέχει επίσης επαρκή αιτιολογία για την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση είτε ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους στο οποίο εδρεύει ο (η) εν λόγω εισαγγελέας είτε, σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 4, ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία για την υπόθεση αυτή.»

περίπτωση καθ' ύλην αναρμοδιότητας¹¹⁵ κατ' άρθρο 34 Κανονισμού¹¹⁶, τη συνένωση εκκρεμών σε διάφορα κράτη μέλη δικογραφιών, είτε την άσκηση δίωξης εις βάρος του υπόπτου ενώπιον των αρμοδίων εθνικών αρχών, είτε την αρχειοθέτηση της δικογραφίας¹¹⁷.

3.1. Δίωξη και παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου

Ο κανονισμός

Η άσκηση ποινικής δίωξης ασκείται από τον Ε.Ε.Ε. σύμφωνα με το αρ. 13 παρ. 1 του Κανονισμού. Μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης και την περάτωση της ανακριτικής διαδικασίας και εφόσον υφίστανται κατά τη κρίση του Ε.Ε.Ε. που διενήργησε αυτήν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή του υπόπτου στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου¹¹⁸, υποβάλλει προς το μόνιμο τμήμα σχέδιο απόφασης με το οποίο προτείνει την παραπομπή της υπόθεσης προς εκδίκαση (αρ 36 Κανονισμού). Το μόνιμο τμήμα οφείλει να αποφανθεί εντός 21 ημερών από την παραλαβή των εγγράφων ειδάλλως θεωρείται ότι έχει γίνει δεκτή η πρόταση του Ε.Ε.Ε.. Εάν όμως η πρόταση του τελευταίου είναι παραπεμπτική το μόνιμο τμήμα έχει περιορισμένες δυνατότητες και σε καμία περίπτωση δεν δύναται να αποφασίσει να απορρίψει την υπόθεση¹¹⁹.

¹¹⁵ Σε περίπτωση που οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν δέχονται να επιληφθούν της υπόθεσης η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία παραμένει αρμόδια για να ασκήσει ποινική δίωξη ή να θέσει την υπόθεση στο αρχείο, σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται στον Κανονισμό, αρ. 34 παρ. 5

¹¹⁶ Όταν από έρευνα που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αποκαλύπτεται ότι τα υπό έρευνα πραγματικά περιστατικά δεν συνιστούν αξιόποινη πράξη για την οποία είναι αρμόδια η ίδια σύμφωνα με τα άρθρα 22 και 23, το αρμόδιο μόνιμο τμήμα αποφασίζει την παραπομπή της υπόθεσης χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση στις αρμόδιες εθνικές αρχές.

¹¹⁷ Βλ. Η. Δαγκλής, ο.π., Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ 65.

¹¹⁸ Όσον αφορά στον απαιτούμενο βαθμό ενδείξεων για τη κίνηση της ποινικής δίωξης και την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις του ισχύοντος ποινικού δικονομικού δικαίου του τόπου όπου εδρεύουν τα δικαστήρια στα οποία σκοπεύετε η εισαγωγή της υπόθεσης

¹¹⁹ Ενδεχομένως το μόνιμο τμήμα δύναται να ζητήσει τη διεξαγωγή περαιτέρω ανακριτικών ενεργειών η εφόσον προκύπτει καθ' ύλην αναρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας τη διαβίβαση της δικογραφίας στις αρμόδιες εθνικές αρχές

Ελληνική έννομη τάξη

I. Ως προς την άσκηση ποινικής δίωξης

Ο τρόπος άσκησης της ποινικής δίωξης από τους Ε.Ε.Ε. ρυθμίζεται στην ελληνική έννομη τάξη από τη διάταξη του αρ. 16B του Ν. 4786/2021, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 50 Ν. 5026/2023. Σύμφωνα με την παρ. 2 της εν λόγω διάταξης¹²⁰, **στα μεν κακουργήματα και συναφή πλημμελήματα η ποινική δίωξη ασκείται με παραγγελία του Ε.Ε.Ε. προς τον ανακριτή για την λήψη απολογίας και υποβολή του αναλυτικού¹²¹ κατηγορητηρίου προς τον ανακριτή**, ενώ για τα πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς, η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαϊό Εισαγγελέα σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.¹²² Κατ' αντιστοιχία προς το αρ. 43 ΚΠΔ, ορίζεται ότι η ποινική δίωξη ασκείται είτε με την υποβολή κατηγορητηρίου στον ανακριτή μαζί με παραγγελία για λήψη απολογίας είτε με αίτηση για έκδοση εντάλματος σύλληψης χωρίς προηγούμενη κλήση για απολογία.

Σε σύγκριση με την αντίστοιχη έναρξη της ποινικής δίωξης στα κακουργήματα σύμφωνα με τον ισχύοντα ΚΠΔ καθίσταται εμφανές, ότι στα εγκλήματα αρμοδιότητας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ο χρόνος έναρξης της ποινικής δίωξης είναι μεταγενέστερος. Ειδικότερα, ουσιαστικά και εκ του αποτελέσματος, ο μεν Ε.Ε.Ε. προβαίνει -στο πλαίσιο των δικών του ερευνών για την εξεταζόμενη πράξη- στην διενέργεια όλων ανεξαιρέτως των μη στερητικών της προσωπικής ελευθερίας ανακριτικών/ερευνητικών πράξεων και κατόπιν αυτού ασκεί την

¹²⁰ Σύμφωνα με το αρ. 16B παρ. 2 του Ν. 4786/2021: «2. Η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 13 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, με παραγγελία προς τον ανακριτή για λήψη απολογίας του κατηγορουμένου και υποβολή κατηγορητηρίου που περιέχει όλα τα περιστατικά που συνιστούν αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της αποδιδόμενης στον κατηγορούμενο αξιόποινης πράξης, καθώς και τον νομικό χαρακτηρισμό της. Η ποινική δίωξη ασκείται με μόνη την υποβολή του κατηγορητηρίου προς τον ανακριτή, όταν ζητείται η έκδοση εντάλματος σύλληψης χωρίς προηγούμενη κλήση για απολογία. Σε περίπτωση σύλληψης πριν από την αμετάκλητη παραπομπή σε δίκη, η δικογραφία επιστρέφεται στον ανακριτή για λήψη της απολογίας. Στα πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς η ποινική δίωξη ασκείται από τον Ευρωπαϊό Εντεταλμένο Εισαγγελέα σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019, Α' 96).»

¹²¹ Καθώς το κατηγορητήριο πρέπει να περιέχει όλα τα περιστατικά που συνιστούν αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της αποδιδόμενης κατηγορούμενο αξιόποινης πράξης, καθώς και τον νομικό χαρακτηρισμό της.

¹²² Αξίζει να σημειωθεί ότι ως προς τα πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς, η διάταξη διαμορφώθηκε όπως ισχύει σήμερα κατόπιν της πρόσφατης τροποποίησης (2/5/2024) που επήλθε με το αρ. 39 του Ν. 5108/2024. Πριν από την τροποποίηση αυτή, η εν λόγω διάταξη του αρ. 16 Β εδ. γ του Ν. 4786/2021, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 50 Ν. 5026/2023 είχε την εξής μορφή: «Για πλημμελήματα που διώκονται αυτοτελώς, η ποινική δίωξη ασκείται με την επίδοση προς τον κατηγορούμενο του κατηγορητηρίου, μαζί με κλήση για απολογία ενώπιον του Ευρωπαϊού Εντεταλμένου Εισαγγελέα ή του ανακριτικού υπαλλήλου που έχει οριστεί από αυτόν, η οποία περιέχει τα στοιχεία του άρθρου 271 ΚΠΔ και στην προθεσμία που ορίζεται από το άρθρο αυτό. Αν δεν έχει προηγηθεί προκαταρκτική εξέταση, τηρούνται οι προθεσμίες της παρ. 1 του άρθρου 244 ΚΠΔ.»

ποινική δίωξη μέσω της παραγγελίας προς τον Ανακριτή για τη λήψη απολογίας υποβάλλοντας του αναλυτικό κατηγορητήριο, ενώ κατά τη συνήθη διαδικασία του ΚΠΔ, ο Εισαγγελέας παραγγέλνει από τον Ανακριτή τη διενέργεια τακτικής ανάκρισης και εν συνεχεία ο ανακριτής προβαίνει σε περαιτέρω ενέργειες διερεύνησης της υπόθεσης. Ο Ε.Ε.Ε. δηλαδή, πριν την άσκηση της ποινικής δίωξης δια της παραγγελίας λήψης απολογίας στον Ανακριτή και της αποστολής του κατηγορητηρίου, προβαίνει κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης σε ενέργειες που κατά τον ΚΠΔ και τη συνήθη εθνική ποινική διαδικασία τελούνται τόσο από τον εθνικό Εισαγγελέα όσο και από τον εθνικό Ανακριτή, καταλείποντας στον εθνικό Ανακριτή την λήψη απολογίας και την επιβολή περιοριστικών όρων¹²³. Αυτή η προ της άσκησης ποινικής δίωξης εκτεταμένη διερεύνηση της υπόθεσης από τον Ε.Ε.Ε., έχει ως **επακόλουθη συνέπεια την καθυστέρηση στην άσκηση της ποινικής δίωξης**¹²⁴.

Πλην όμως, η συγκέντρωση του αποδεικτικού υλικού πριν την απολογία και – κυρίως- η υποχρέωση του Ε.Ε.Ε. ασκώντας τη δίωξη να αποστέλλει στον Ανακριτή λεπτομερές, σαφές και ολοκληρωμένο κατηγορητήριο (που πρέπει να περιέχει όλα τα περιστατικά που συνιστούν αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της αποδιδόμενης κατηγορούμενο αξιόποινης πράξης, καθώς και τον νομικό χαρακτηρισμό της), συνιστά τη διάταξη του αρ. 16 Β παρ. 2 του Ν. 4786/2021 πρακτικά ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο, σε σύγκριση με τις αντίστοιχες διατάξεις του ΚΠΔ. **Και τούτο διότι ενώ κατά τη προαναφερθείσα διάταξη του αρ. 16 Β παρ. 2, ο κατηγορούμενος πριν απολογηθεί για πρώτη φορά λαμβάνει γνώση με σαφήνεια τη σε βάρος του κατηγορία**, κατά τις διατάξεις του ΚΠΔ, κάτι τέτοιο δεν ισχύει ούτε στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης (όπου κατά το 244 ΚΠΔ, η ενημέρωση του υπόπτου σχετικά με την κατηγορία περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τη γνωστοποίηση των ποινικών διατάξεων η παραβίαση των οποίων διερευνάται και τα θέματα επί των οποίων καλείται να παράσχει εξηγήσεις) ούτε στο πλαίσιο της ανάκρισης (όπου η αξιόποινη πράξη εξειδικεύεται από τον Ανακριτή κατόπιν γραπτής παραγγελίας του Εισαγγελέα, και συνήθως περιγράφει απλά την ερευνώμενη πράξη με απλή παραπομπή στη διαβιβασθείσα μήνυση ή έγκληση, με απλή σημείωση της εφαρμοστέας ποινικής διάταξης)¹²⁵.

¹²³ Κατ' εξαίρεση ο ανακριτής έχει τη δυνατότητα κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Ε.Ε.Ε., να ασκήσει αρμοδιότητες του αρ. 248 παρ. 2 ΚΠΔ, δηλ. να επαναλάβει ανακριτικές ενέργειες που έχει διενεργήσει ο Ε.Ε.Ε., ή να διενεργήσει νέες εξ' ίδιας πρωτοβουλίας ή κατόπιν σχετικού αιτήματος του κατηγορουμένου (αρ. 16 Β παρ. 1 Ν. 4786/2021)

¹²⁴ Βλ. Γ. Μπουρμάς, ο.π., ΠοινΔικ 7/2023, σελ. 814

¹²⁵ Γ. Μπουρμάς, ο.π., ΠοινΔικ 7/2023, σελ. 814-815

Πέρα όμως από τις προαναφερθείσες διαφορές οι διατάξεις του ΚΠΔ συμβαδίζουν με τις αντίστοιχες διατάξεις που προβλέπονται στον Ν. 4786/2021 για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ως προς το σκέλος που ρυθμίζουν τη διαδικασία που ακολουθείται όταν διαπιστώνεται ότι η τελεσθείσα πράξη είναι διαφορετική ή βαρύτερη από αυτήν για την οποία απαγγέλθηκε κατηγορία. Οι διατάξεις αυτές προβλέπονται στο αρ. 250 παρ. 2 ΚΠΔ και αρ.16 Β παρ. 3 εδ. β Ν. 4786/2021¹²⁶ αντίστοιχα. Η μόνη διαφορά είναι ότι το αρ. 250 παρ. 2 τονίζει ρητά την σχετική πρωτοβουλία του ανακριτή να ανακοινώσει στον αρμόδιο Εισαγγελέα την ανακαλυφθείσα διαφορετική ή βαρύτερη πράξη, ενώ το αρ. 16Β παρ. 3 του Ν. 4786/2021 δίνει ιδιαίτερη σημασία στην αντίστοιχη αρμοδιότητα του Ε.Ε.Ε.¹²⁷

II. Ως προς την παραπομπή

Η παραπομπή στο ακροατήριο ρυθμίζεται από τις διατάξεις του αρ. 16 Γ του Ν. 4786/2021¹²⁸, που προστέθηκε δυνάμει του αρ. 51 του Ν. 5026/2023. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη που

¹²⁶ Το αρ.16 Β παρ. 3 εδ. β Ν. 4786/2021 προβλέπει ότι: « Αν μετά την απολογία ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας κρίνει ότι πρέπει να υποβάλει σχέδιο απόφασης παραπομπής για πράξη βαρύτερη ή ουσιωδώς διαφορετική από αυτή για την οποία απήγγειλε κατηγορία, οφείλει να ζητήσει την εκ νέου κλήση του κατηγορουμένου για συμπληρωματική απολογία.»

¹²⁷ Γ. Μπουρμάς, ο.π., ΠονΔικ 7/2023, σελ. 814

¹²⁸¹²⁸ «1. Επί αδικημάτων για τα οποία η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της και το Μόνιμο Τμήμα έχει αποφασίσει την παραπομπή της υπόθεσης σε δίκη σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 10 και τα άρθρα 36 και 40 του Κανονισμού ΕΕ 2017/1939, η εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο γίνεται με επίδοση κλητηρίου θεσπίσματος, που συντάσσει ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις επόμενες παραγράφους.

2. Επί πλημμελημάτων που διώκονται αυτοτελώς εφαρμόζεται το άρθρο 322 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ).

3. Επί κακουρηγημάτων, μετά την έκδοση της απόφασης του Μόνιμου Τμήματος, σύμφωνα με την παρ. 1, ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας υποβάλει πρόταση προς τον Πρόεδρο Εφετών Αθηνών για την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, στην οποία επισυνάπτονται σχέδιο κλητηρίου θεσπίσματος, η περί παραπομπής απόφαση του Μόνιμου Τμήματος και το σχέδιο απόφασης που έχει υποβάλλει ο ίδιος, εφαρμοζομένου του άρθρου 309 ΚΠΔ. Από τη στιγμή που ο εισαγγελέας καταρτίσει σχετική πρόταση, πριν την υποβάλλει προς τον Πρόεδρο Εφετών, έχει υποχρέωση να ενημερώσει αμέσως τους διάδικους ή τους πληρεξουσίου δικηγόρους τους, προκειμένου να λάβουν αντίγραφο της και να ασκήσουν το δικαίωμα ακρόασης, υποβάλλοντας υπόμνημα με τις απόψεις τους, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 309 ΚΠΔ. Εφόσον ο πρόεδρος εφετών διατυπώσει σύμφωνη γνώμη για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο, ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας εκδίδει κλητήριο θέσπισμα, κατά του οποίου δεν επιτρέπεται προσφυγή.

4. Σε περίπτωση διαφωνίας του Προέδρου Εφετών, ο οποίος κρίνει ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ή συντρέχουν λόγοι να παύσει οριστικά ή προσωρινά η ποινική δίωξη ή να κηρυχθεί απαράδεκτη, η υπόθεση εισάγεται στο Συμβούλιο Εφετών Αθηνών. Κατά τη συζήτηση ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών έχουν δικαίωμα να παραστούν ο Ευρωπαίος Εντεταλμένος Εισαγγελέας και οι διάδικοι, οι οποίοι ειδοποιούνται από τον Γραμματέα του Συμβουλίου με οποιοδήποτε μέσο εντός προθεσμίας που ορίζει ο Πρόεδρος, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των σαράντα οκτώ (48) ωρών. Η ανωτέρω ειδοποίηση μπορεί να γίνει προς τον διάδικο ή τον συνήγορό του. Το Συμβούλιο Εφετών μπορεί: α) να αποφαινεται να μη γίνει κατηγορία, ή β) να παύει οριστικά την ποινική δίωξη, ή γ) να παύει προσωρινά την ποινική δίωξη, ή δ) να κηρύσσει απαράδεκτη την ποινική δίωξη, ή ε) να αναπέμψει την

καθορίζει επακριβώς τον τρόπο παραπομπής της υπόθεσης στο ακροατήριο προβλέπεται ότι, αφού το μόνιμο τμήμα αποφασίσει την παραπομπή της υπόθεσης, η παραπομπή στο ακροατήριο γίνεται με επίδοση κλητηρίου θεσπίσματος, που συντάσσει ο Ε.Ε.Ε.. Επί των πλημμελημάτων εφαρμόζεται η διαδικασία του άρθρου 322 ΚΠΔ, ενώ επί κακουργημάτων εφαρμόζονται οι διατάξεις του αρ. 309 ΚΠΔ και ο Ε.Ε.Ε. υποβάλει πρόταση προς τον Πρόεδρο Εφετών Αθηνών για την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, επισυνάπτοντας το σχέδιο του κλητηρίου θεσπίσματος, την περί παραπομπής απόφαση του Μονίμου Τμήματος και το σχέδιο απόφασης που είχε υποβάλει ο ίδιος προς το Μόνιμο Τμήμα.

Η μόνη διαφοροποίηση με το αρ. 309 ΚΠΔ, αφορά τον τρόπο επίλυσης διαφωνίας που ενδέχεται να ανακύψει μεταξύ Ε.Ε.Ε. και Προέδρου Εφετών επί της παραπομπής της υπόθεσης επί κακουργημάτων. Η διαφωνία αυτή σύμφωνα με το αρ. 16Γ παρ. 3 του Ν. 4786/2021 επιλύεται από το Συμβούλιο Εφετών και όχι από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, όπως ισχύει γενικά στο άρθρο 309 παρ. 3 ΚΠΔ.

3.1.1. Απλουστευμένες διαδικασίες δίωξης

Κανονισμός

Σε αρκετές έννομες τάξεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπονται εναλλακτικοί τρόποι περαίωσης μιας υπόθεσης. Ιδίως στις περιπτώσεις όπου ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος αποδέχεται ότι τέλεσε τη διερευνώμενη πράξη προβλέπονται συχνά απλουστευμένες διαδικασίες οριστικής περάτωσης της υπόθεσης, βάσει συμφωνίας του εισαγγελέα με τον ύποπτο (Π.χ. ποινική διαπραγμάτευση).

Εφόσον το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο προβλέπει τέτοια απλουστευμένη διαδικασία δίωξης ο επιληφθείς Ε.Ε.Ε. μπορεί να προτείνει στο μόνιμο τμήμα την εφαρμογή της εν λόγω διαδικασίας (αρ. 40 Κανονισμού). Το μόνιμο τμήμα θα αποφασίσει επί της πρότασης του Ε.Ε.Ε. λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα κριτήρια: α) της βαρύτητας της αξιοποίησης πράξης, βάσει ιδίως της ζημιάς που προκλήθηκε, β) την προθυμία του υπόπτου να αποκαταστήσει τη

υπόθεση στον Ευρωπαϊκό Εντεταλμένο Εισαγγελέα ή στ) να αποφασίζει την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο του αρμόδιου Δικαστηρίου.

5. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι παρ. 4 και 5 του άρθρου 309 και τα άρθρα 310 έως 313 ΚΠΔ.».

ζημιά που προκλήθηκε από την παράνομη συμπεριφορά, γ) ότι η διαδικασία θα είναι σύμφωνη με τους γενικούς στόχους και τις βασικές αρχές της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

3.1.2. Αρχαιοθέτηση δικογραφίας

Όπως ειπώθηκε ανωτέρω στις περιπτώσεις όπου η πρόταση του Ε.Ε.Ε. επί μιας συγκεκριμένης υπόθεσης είναι παραπεμπτική, το μόνιμο τμήμα ασκεί δέσμια αρμοδιότητα μη δυνάμενο να απορρίψει την παραπομπή. Η περίπτωση αυτή είναι η μοναδική όπου το μόνιμο τμήμα δεν αποφασίζει κατ' ουσία το ίδιο αλλά δεσμεύεται από την πρόταση του Ε.Ε.Ε.. Υπάρχουν όμως και οι περιπτώσεις κατά τις οποίες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του Ε.Ε.Ε. η υπόθεση πρέπει να τεθεί στο αρχείο καθώς αναφέρονται πραγματικοί ή νομικοί λόγοι που καθιστούν τη συνέχιση της ποινικής διαδικασίας αδύνατη. Στην περίπτωση αυτή, το μόνιμο τμήμα αποφασίζει, βάσει έκθεσης που υποβάλλεται από τον Ε.Ε.Ε. που έχει επιληφθεί της υπόθεσης. Οι λόγοι που μπορούν να οδηγήσουν σε αρχαιοθέτηση της υπόθεσης αναφέρονται περιοριστικά στο αρ. 39 του Κανονισμού για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και είναι κατά σειρά οι εξής:

α) θάνατος του υπόπτου ή του κατηγορουμένου ή εκκαθάριση ύποπτου ή κατηγορούμενου νομικού προσώπου· β) φρενοβλάβεια του υπόπτου ή του κατηγορουμένου· γ) στον ύποπτο ή κατηγορούμενο έχει χορηγηθεί αμνηστία· δ) ο ύποπτος ή κατηγορούμενος χαίρει ασυλίας, εκτός αν αυτή έχει αρθεί· ε) έχει λήξει η προθεσμία άσκησης δίωξης που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο· στ) η υπόθεση σχετικά με ύποπτο ή κατηγορούμενο σε σχέση με τις ίδιες πράξεις έχει ήδη περατωθεί οριστικά· ζ) δεν υπάρχουν συναφή αποδεικτικά στοιχεία.

Στην έννοια του όρου « δεν υπάρχουν συναφή αποδεικτικά στοιχεία» που θεσπίζεται ως λόγος αρχαιοθέτησης στη διάταξη του αρ. 39 παρ. 1 του Κανονισμού, πρέπει να περιληφθούν όλες εκείνες οι περιπτώσεις, στις οποίες προβλέπεται ουσιαστικά υποχρεωτική απαλλαγή του υπόπτου από την ποινική κατηγορία, δηλαδή όχι μόνο αυτές όπου δεν αποδεικνύεται η εκ μέρους του υπόπτου τέλεση του εγκλήματος, είτε αποδεικνύεται η συνδρομή λόγου άρσης του αδίκου ή λόγου άρσης του καταλογισμού ή εξάλειψης του αξιοποίνου, αλλά και οι περιπτώσεις

που ο δράστης απαλλάσσεται υποχρεωτικά από την επιβλητέα ποινή, διότι έχει ολοκληρωθεί επιτυχώς η διαδικασία αποκαταστατικής δικαιοσύνης¹²⁹ ανάμεσα σε αυτόν και τον παθόντα¹³⁰.

Όπως γίνεται αντιληπτό οι προαναφερθέντες λόγοι που επιβάλλουν την αρχειοθέτηση μιας δικογραφίας εντάσσονται σε ένα αρκετά ευρύ φάσμα ουσιαστικών και δικονομικών αιτιάσεων που καθιστούν ατελέσφορη τη συνέχιση της ποινικής διαδικασίας. Ενώ όμως από τη μια πλευρά μια σειρά λόγων επιβάλλουν την αρχειοθέτηση της υπόθεσης π.χ. θάνατος κατηγορουμένου, φρενοβλάβεια υπόπτου, συνιστούν μια αντικειμενική βάση για τον αποκλεισμό της περαιτέρω εξέλιξης της ποινικής διαδικασίας, από την άλλη πλευρά υφίστανται μια σειρά λόγω π.χ. αμνηστία, ασυλία, έλλειψη συναφών αποδεικτικών μέσων, η εφαρμογή των οποίων απαιτεί την προσφυγή στην ερμηνεία και τη λειτουργία των εννοιών αυτών όπως ισχύουν στο εκάστοτε εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο του Ε.Ε.Ε..

Ζήτημα ανακύπτει από το γεγονός ότι, οι διάφορες έννομες τάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν συχνά με διαφορετικό τρόπο τις έννοιες αυτές και καθιερώνουν διαφορετικό περιεχόμενο η επιβάλλουν διαφορετικές προϋποθέσεις εφαρμογής τους. Αυτό κατά συνέπεια σημαίνει ότι σε κάποιες περιπτώσεις μια υπόθεση θα πρέπει να αρχειοθετηθεί διότι υπάρχει σχετική ρύθμιση ενός θεσμού από την έννομη τάξη της χώρας καταγωγής του Ε.Ε.Ε., ενώ σε ένα άλλο κράτος που συμμετέχει στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, δεν υφίσταται αντίστοιχη ρύθμιση και ως εκ τούτου δεν θα συνέτρεχε λόγος αρχειοθέτησης της υπόθεσης. Πλην όμως μια τέτοια πρακτική δεν επιτρέπει την εμπέδωση μιας ενιαίας διωκτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και ως εκ τούτου υποσκάπτει την ασφάλεια δικαίου και νομιμότητας σε ενωσιακό επίπεδο.¹³¹

Σύμφωνα δε με την παρ. 3 του αρ. 39 του Κανονισμού, προβλέπεται ότι πριν την αρχειοθέτηση της υπόθεσης, πρέπει να λάβει χώρα ενημέρωση και διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με τις εθνικές αρχές του κράτους μέλους που αναφέρονται στο άρθρο 25 παρ. 6 του Κανονισμού, διότι προφανώς για να λάβει χώρα αρχειοθέτηση, πρέπει η δίωξη του εγκλήματος να καθίσταται αδύνατη και για τις εθνικές αρχές του κράτους μέλους του επιληφθέντος Ε.Ε.Ε., διαφορετικά- εάν δηλαδή η δίωξη δεν μπορεί να ασκηθεί από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (π.χ. επειδή δεν εμπίπτει στο πεδίο αρμοδιότητάς της), αλλά μπορεί να

¹²⁹ π.χ. κατ' άρθρο 104B παρ. 2 ΠΚ, αρ, 381 παρ. 3,4 ΠΚ κλπ.

¹³⁰ Βλ. Γ. Μπουρμα, ο.π., ΠοινΔικ 7/2023 ,σελ. 824

¹³¹ Βλ. Η. Δαγλής, ο.π., Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 67-68

ασκηθεί από τις εγχώριες αρχές- η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα έπρεπε να παραπέμψει¹³² την υπόθεση στις εθνικές αρχές.¹³³

Τέλος, κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 39 του Κανονισμού, όταν μια υπόθεση τίθεται στο αρχείο, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία γνωστοποιεί επίσημα στις αρμόδιες εθνικές αρχές και ενημερώνει συναφώς τα σχετικά θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης, όπως επίσης και, όπου αρμόζει σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, τους υπόπτους ή κατηγορουμένους και τα θύματα των εγκλημάτων. Οι υποθέσεις που τίθενται στο αρχείο μπορούν επίσης να παραπεμφθούν στην OLAF ή στις αρμόδιες εθνικές διοικητικές και δικαστικές αρχές για την ανάκτηση χρωματικών ποσών η για άλλη διοικητική συνέχεια.

Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 39 του Κανονισμού δεν εμποδίζεται η διεξαγωγή περαιτέρω ερευνών βάσει νέων στοιχείων τα οποία δεν ήταν γνωστά στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης και κατέκτησαν γνωστά μετά την απόφαση. Η απόφαση για την εκ νέου διεξαγωγή ερευνών βάσει αυτών των νέων στοιχείων λαμβάνεται από το αρμόδιο μόνιμο τμήμα.¹³⁴

¹³² αρ. 25 παρ. 3 και 34 παρ. 6-8 Κανονισμού

¹³³ Βλ. Γ. Μπουρμα, ο.π., ΠοινΔικ 7/2023 ,σελ. 824

¹³⁴ Η. Δαγλής, ο.π., Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 68

4. Ο ρόλος του Ε.Ε.Ε. κατά την εκδίκαση της υπόθεσης και η άσκηση των ενδίκων μέσων

Σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1: «Οι ευρωπαίοι(-ες) εντεταλμένοι(-ες) εισαγγελείς είναι επίσης υπεύθυνοι(-ες) για την παραπομπή υπόθεσης ενώπιον της δικαιοσύνης, ειδικότερα δε έχουν την αρμοδιότητα να υποστηρίζουν το κατηγορητήριο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, να συμμετέχουν στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και να ασκούν τα διαθέσιμα ένδικα μέσα σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.». Από την εν λόγω διάταξη προκύπτει, το έργο του Ε.Ε.Ε. δεν σταματά στην διερεύνηση της υπόθεσης, την άσκηση ποινικής δίωξης και την παραπομπή στο ακροατήριο, αλλά συνεχίζεται έως και την αποπεράτωση της υπόθεσης, μέχρι δηλαδή την έκδοση αμετάκλητης απόφασης. Έτσι, ο Ε.Ε.Ε. υποχρεούται αφενός να παρίσταται ως εισαγγελέας κατά την εκδίκαση της υπόθεσης και να ασκεί ένδικα μέσα κατά το εθνικό δίκαιο. Οι αρμοδιότητες αυτές του Ε.Ε.Ε. προβλέπονται και στο εγχώριο δίκαιο στη διάταξη του αρ. 7 του Ν. 4786/2021¹³⁵.

Αναφορικά δε με την διαδικασία άσκησης του ενδίκου μέσου, αυτή προβλέπεται στην παράγραφο 7 του αρ. 34 του Κανονισμού¹³⁶. Κατά τη διάταξη αυτή, ο Ε.Ε.Ε. για να ασκήσει ένδικο μέσο, πρέπει να υποβάλλει στο αρμόδιο μόνιμο τμήμα έκθεση που περιλαμβάνει σχέδιο απόφασης, και αναμένει να λάβει από αυτό εντολές. Αν είναι αδύνατο να αναμείνει τις εν λόγω

¹³⁵ Σύμφωνα με το αρ. 7 του Ν. 4786/2021: «Οι Ευρωπαίοι Εντεταλμένοι Εισαγγελείς αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, αποκεντρωμένο στα κράτη μέλη, ενώ παράλληλα παραμένουν ενσωματωμένοι στις εθνικές εισαγγελικές δομές και είναι εν ενεργεία μέλη της εθνικής Εισαγγελικής Αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 8, την παρ. 2 του άρθρου 17 και το τρίτο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 96 του Κανονισμού 2017/1939 (L 283). Με την ιδιότητα αυτή ενεργούν για λογαριασμό και εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και έχουν τις ίδιες, κατά περίπτωση, εξουσίες με τους εθνικούς Εισαγγελείς, όταν ασκούν τις προβλεπόμενες στον ανωτέρω Κανονισμό αρμοδιότητές τους σχετικά με το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης, την κίνηση, διεξαγωγή και περάτωση διασυνοριακής ή μη έρευνας, την άσκηση ποινικής δίωξης, την παραπομπή υπόθεσης στο δικαστήριο, την παράσταση κατά την εκδίκαση στο ακροατήριο και την άσκηση ενδίκου μέσου κατά το εθνικό δίκαιο. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους ακολουθούν τις γενικές και ειδικές κατευθύνσεις, οδηγίες και εντολές, κατά περίπτωση, του Συλλογικού Οργάνου της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, του Μόνιμου Τμήματος αυτής που έχει αναλάβει την υπόθεση και του εποπτεύοντος Ευρωπαίου Εισαγγελέα.»

¹³⁶ Σύμφωνα με την παράγραφο 7 του αρ. 34 του Κανονισμού « 7. Όταν, κατόπιν απόφασης του δικαστηρίου, η κατηγορούσα αρχή πρέπει να αποφασίσει αν θα ασκήσει ένδικο μέσο, ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας υποβάλλει στο αρμόδιο μόνιμο τμήμα έκθεση που περιλαμβάνει σχέδιο απόφασης, και αναμένει να λάβει από αυτό εντολές. Αν είναι αδύνατο να αναμείνει τις εν λόγω εντολές εντός της προθεσμίας που ορίζεται από το εθνικό δίκαιο, ο (η) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας δικαιούται να ασκήσει ένδικο μέσο χωρίς προηγούμενη εντολή από το μόνιμο τμήμα, και στη συνέχεια υποβάλλει την έκθεση στο μόνιμο τμήμα αμελλητί. Ακολούθως το μόνιμο τμήμα δίνει εντολές στον (στην) ευρωπαίο(-α) εντεταλμένο(-η) εισαγγελέα να ανακαλέσει ή όχι το ένδικο μέσο. Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται όταν κατά τη διάρκεια της δίκης και σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο ο (η) επιληφθείς(-είσα) ευρωπαίος(-α) εντεταλμένος(-η) εισαγγελέας λαμβάνει θέση που θα μπορούσε να οδηγήσει στην αρχειοθέτηση της υπόθεσης.»

εντολές εντός της προθεσμίας που ορίζεται από το εθνικό δίκαιο για την άσκηση του ενδίκου μέσου, δικαιούται να ασκήσει ένδικο μέσο χωρίς προηγούμενη εντολή από το μόνιμο τμήμα, και στη συνέχεια υποβάλλει την έκθεση στο μόνιμο τμήμα αμελλητί. Στη περίπτωση αυτή, το μόνιμο τμήμα στη συνέχεια θα αποφασίσει και θα δώσει εντολή στο Ε.Ε.Ε. αν τελικά θα ανακαλέσει το ένδικο μέσο ή όχι.

Με τη διάταξη αυτή, καταδεικνύεται η στενή ιεραρχική σχέση που υφίσταται μεταξύ του υφισταμένου μέλους της εισαγγελίας (Ε.Ε.Ε.) με τον προϊστάμενό του (Μόνιμο Τμήμα), και επί της ουσίας προβλέπεται ότι αν ο υφιστάμενος προβεί σε ορισμένη ενέργεια, παρά την - ακόμα και μεταγενεστέρως διατυπωθείσα- αντίθετη άποψη του προϊσταμένου του, τότε η ενέργεια είναι εν τέλει άκυρη και ανενεργή.

5. Καταληκτικές σκέψεις

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, αποτελεί ένα νεοπαγές δικαστικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εμφανίστηκε στην ευρωπαϊκή νομική σκηνή με σκοπό να αντιμετωπίσει τα ανακύψαντα ζητήματα της αναποτελεσματικής προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκ μέρους των αρμόδιων -μέχρι την ίδρυσή της- για τη δίωξη των εν λόγω πράξεων- κρατών μελών. Το γεγονός ότι ο ενωσιακός νομοθέτης επέλεξε συνειδητά, να μη θεσπίσει μέσω του Κανονισμού ένα κοινό δικονομικό σύστημα για όλα τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία για τη σύσταση Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, αλλά αντίθετα άφησε χώρο στις εθνικές έννομες τάξεις να ρυθμίσουν επιμέρους ζητήματα, είχε ως αποτέλεσμα, ο εν λόγω θεσμός να ακροβατεί μεταξύ εθνικής και ενωσιακής έννομης τάξης. Η επιλογή αυτή του ενωσιακού νομοθέτη καθιστά την εφαρμογή και την ερμηνεία των δικονομικών διατάξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας -όπως αυτές προβλέπονται τόσο στον Κανονισμό όσο και στις εθνικές έννομες τάξεις- ένα δύσκολο εγχείρημα με μείζονα σημασία για την πορεία και την αποτελεσματικότητα του ίδιου του θεσμού.

Δεδομένης δε της ολιγοετούς ύπαρξης του θεσμού της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στο νομικό γίγνεσθαι, θα ήταν εύλογο να ισχυριστούμε ότι ο εν λόγω θεσμός, βρίσκεται σήμερα σε ένα στάδιο νομολογιακής διαμόρφωσης, καθώς ήδη έχουν αρχίσει να ανακύπτουν τα πρώτα ζητήματα ερμηνείας των δικονομικών της διατάξεων, απασχολώντας τόσο το ΔΕΕ όσο, και τα εθνικά δικαστήρια. Πυξίδα και βασικό εργαλείο σε αυτή τη διαδικασία ερμηνευτικής προσέγγισης και εφαρμογής των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, πρέπει να είναι ο Κανονισμός και οι σκοποί που αυτός επιδιώκει. Διαφορετικά ελλοχεύει ο κίνδυνος ερμηνευτικών αποπημάτων και νομικών ακτιβισμών, που ενδέχεται ακόμα και να παροπλίσουν το πολλά υποσχόμενο νομικό εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ν. Ανδρουλάκης, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, 2007
2. Δ Αρβανίτης, Η διασυνοριακή αξιοποίηση αποδείξεων, ΠοινΔικ 3/2024
3. Η. Δαγκλής, Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, 2021, Νομική Βιβλιοθήκη
4. Α. Διονυσοπούλου, Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία – Δομή και Αρμοδιότητα, 2023, Νομική Βιβλιοθήκη
5. Δ. Ζημιανίτης, Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Ίδρυση, δομή και διαδικαστικό αποτύπωμα στην εθνική ποινική-δικονομική τάξη, ΠοινΧρ 2022
6. Καϊάφα-Γκμπάντι/ Θ. Παπακυριάκου, Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου, 2019
7. Δ. Μουζάκης, Διασυνοριακές έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας: πρόδος ή οπισθοδρόμηση στη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις;, Ποινικά Χρονικά, 2022
8. Δ. Μουζάκης, Οι διασυνοριακές έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης: παρούσα κατάσταση – εκκρεμή ζητήματα, ΠοινΔικ 10/2023
9. Γ. Μπουρμάς, Ερμηνευτικοί προβληματισμοί για τον προσδιορισμό των διαδικαστικών αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας με βάση τον Κανονισμό 2017/1939, ΠοινΔικ 2023
10. Χρ. Μυλωνόπουλος, Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, 2021
11. Γ. Ναζίρης, Ν 5026/2023, άρθρα 48-57: Τροποποιήσεις-Προσθήκες σε Ν 4786/2021 σχετικά με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ΠοινΔικ 2023,
12. Ο. Τσόλκα, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: Η ιστορία μιας ιδιότυπης «συμβίωσης» ενωσιακού και εσωτερικού ποινικού δικαίου εντός του χώρου της Ένωσης, σε Πασσά/Αρβανιτόπουλου/Κοππά (επιμ.), Ελλάδα-Ευρωπαϊκή Ένωση: Μια σχέση «μέσα από σαράντα κύματα» 1981-2021, Εκδόσεις Πεδίο, 2021
13. Ο. Τσόλκα, Το σύστημα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και η ελληνική προσαρμογή σε αυτό με το ν. 5026/2023, NOVA CRIMINALIA No 18, 2023
14. Ο. Τσόλκα, Λειτουργικές αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και «δικαστικός έλεγχος», κατ' άρθρο 42 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939, ΠοινΧρ 2022
15. Ο. Τσόλκα, Λειτουργικές αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και «δικαστικός έλεγχος», κατ' άρθρο 42 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939, ΠοινΧρον 2022/21